

ΒΥΡΩΝ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΤΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΒΥΡΩΝΟΣ

ΓΗ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ ΕΠΤΑΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΟΜΟΣ Β΄.

21

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους ὑπὸ Ἄλφρ. Fouillée βιβλιοκρισία Θ. Καρούσου (συνέχεια καὶ τέλος). — Περὶ τοῦ παρ' ἡμῖν ἀνεξασφαλιστοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν ὑπὸ Θεοδ. Φλογαίτου (συνέχεια καὶ τέλος). — Ὁ ἐντομοθήρας ὑπὸ Π. Σ. Κονδύλη (συνέχεια). — Περὶ τῶν φαινομένων τῆς λύσεως ὑπὸ Βερνάρδου Ὁρνσταϊν (συνέχεια καὶ τέλος). — Περιήγησις ἀπ'

Ἀθηνῶν εἰς Νεάπολιν (συνέχεια καὶ τέλος). — Βρασιλία: Δὸν Πέτρος ὑπὸ Παύλου. — Πausanias ὁ Κλεομβρότου τραγῳδ. εἰς μέρη 5 ὑπὸ Γ. Μαργαρίτου (συνέχεια καὶ τέλος). — Ποιήσεις: Εἰς τὴν εὐτυχίαν ὑπὸ Φωτ. Α. Οἰκονομίδου. — Δημοτικὰ ἄσματα ὑπὸ Κ. Ζησίου. — Εἰκόνες: Δὸν Πέτρος Ἀυτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας.

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «ΜΕΝΤΟΡΟΣ»

(Ὁδὸς Μενάνδρου ἀριθ. 3.)

1876

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Π. ΒΡΑΙΛΑΣ ΑΡΜΕΝΗΣ
ΑΡΙΣΤ. ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ
Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ
Θ. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ
Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ
Ι. ΔΕ ΚΙΓΑΛΑΣ
Θ. ΚΑΡΟΥΣΟΣ
Δ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ
Α. ΒΛΑΧΟΣ
Ε. ΓΑΛΛΑΝΗΣ

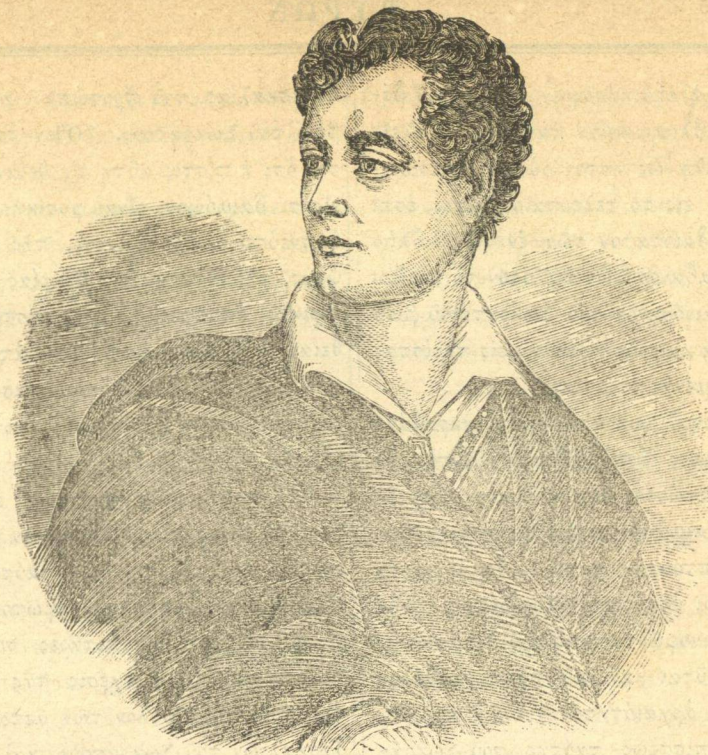
Η. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ
Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Κ. ΠΩΠ
Η. Ι. ΧΑΛΙΚΙΟΠΟΥΛΟΣ
Γ. ΚΑΚΑΝΑΡΑΚΗΣ
Ε. ΚΟΚΚΙΝΟΣ
Α. ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ
Α. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ
Γ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ
Β. ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ
Ε. ΑΣΩΠΙΟΣ.

Ἀξιότιμε Κύριε.

Ἀθήνησι τῆ

1876

Ἐκ τοῦ γραφείου τῆς ἐπιτροπῆς.

ΒΥΡΩΝΙ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΤΟΜΟΣ Β'. | ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1876. | ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 21.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

ΥΠΟ

ΑΛΦΡΕΔΟΥ FOUILLEE.

—

(Ἴδε συνέχειαν προηγουμένου φυλλαδίου.)

Ἀγαπάτε τὸ ἀγαθόν, ἢ ἀγαπάτε ἀλλήλους ἀγαπάτε ἀλλήλους ἵνα ἀγαπάτε τὸ ἀγαθόν.

Μετὰ δὲ τὴν ἐν τῷ ἔκτῳ βιβλίῳ ἔκθεσιν τῆς περὶ τοῦ καλοῦ Σωκρατικῆς διδασκαλίας, ἔπεται καὶ ἑβδομον, ἐπιγραφόμενον «Ἡ θρησκεία τοῦ Σωκράτους». Πλὴν ἴσως

κατὰ πρώτην ὄψιν φανῆ ὕποψοῦν παράδοξον πῶς ὁ συγγραφεὺς προηγουμένως πραγματευόμενος περὶ τῆς Θεολογίας τοῦ Σωκράτους, ἐπανερχεται ἤδη ἐπὶ τὸ αὐτὸ θέμα. Ἀλλὰ Θεολογία καὶ Θρησκεία διαφέρουσιν· ἐκεῖ μὲν προῦκειτο περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπάρξεως καὶ τῶν προσόντων αὐτοῦ, ἐνταῦθα δὲ γίνεται λόγος περὶ τῆς φυσικῆς λατρείας ἢτοι περὶ προσευχῆς, περὶ τῆς δημοσίας καὶ νομικῆς λατρείας, ἐνθα καὶ περὶ χρησμῶν καὶ μαντείας· κατόπιν δὲ περὶ τῆς σχέσεως τοῦ Σωκράτους πρὸς τὴν θρησκείαν τῆς ἐποχῆς του, τέλος δὲ καὶ περὶ τοῦ δαιμονίου του.

Ἄλλ' ἵνα μὴ ἐξοικήσωμεν πέραν τοῦ δέοντος τὴν βιβλιογραφίαν ταύτην, παραλείποντες τὰ ἄλλα ὡς ἤπτον οὐσιώδη περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὸ τελευταῖον, ὅπερ ἐστὶ καὶ τὸ σπουδαιότατον τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ διαλαμβανόμενων ἐφ' ὅσον τὸ περίεργον τοῦτο φαινόμενον τοῦ Σωκρατικοῦ βίου παρέσχε κατὰ καιροὺς ἀφορμὴν εἰς πλείστα καὶ ἀντιμαχομένης εἰκασίας.

Καὶ ὅτι μὲν ὁ Σωκράτης μετ' ἀκραδάντου πεποιθήσεως ὑπελάμβανεν ἑαυτὸν ἐν πολλαῖς περιπτώσεσι θεοφορούμενον, ὅτι ἐπίστευεν εἰς δαιμόνιον τι εἰς θεῖαν τινὰ φωνὴν ἀποκαλύπτουσαν αὐτῷ ἐνδομύχως τὸ μέλλον, τοῦτο, ἐκτὸς τῆς δημοφώνου μαρτυρίας τοῦ τε Ξενοφώντος καὶ τοῦ Πλάτωνος, προσεπιβεβαιούται καὶ ὑπὸ πάσης καθόλου τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Ἄλλὰ πρὸς ἐξήγησιν τῆς πίστεως ταύτης τοῦ Σωκράτους, πολλοὶ πολλὰς ἐπήνεργον γνωματεύσεις. Οἱ μὲν ἐζήτησαν νὰ τὸν δικαιολογήσωσι διὰ τῆς γενικῆς δεισιδαιμονίας τῆς ἐποχῆς του, ἢ διὰ τινος ἐμφύτου ῥοπῆς αὐτοῦ εἰς ἐνθουσιασμόν καὶ ἔκστασιν, οἱ δὲ τὴν φωνὴν τοῦ δαιμονίου ἀπέδωκαν εἰς τὴν συνήθει τοῦ Σωκράτους εἰρωνείαν, νομίζοντες ὅτι διὰ τοῦ δαιμονίου τούτου ὑπηνίττετο τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἀγχίνουσαν, δι' ἣν ἐπρόλεγε πολλάκις τὰ μέλλοντα· οἱ δὲ, ὡς ὁ Γάλλος Lelut ἐχαρακτήρισαν τὸν Σωκράτην ὡς παραφρονοῦντα (Hallucini). Οἱ δὲ ἐξέλαβον τὸ Σωκρατικὸν δαιμόνιον ὡς τὴν τοῦ συνειδήτος φωνήν, ὡς προσωποποιήσιν τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος. Τέλος δὲ ἡ τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως ἐρμηνεία ἔχει τι τὸ καινοφανὲς οὐχὶ αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν θεωρουμένη, διότι δὲν εἶναι κυρίως εἰμὴ ἡχῶ τῆς κοινῆς παρὰ τῆς νεωτέρας κριτικῆς παραδεδεγμένης, ἣν πρῶτος εἰσηγήσατο ὁ Γερμανὸς φιλόσοφος Schleiermacher, ἀλλὰ καθὼς ἀπορέουσα ἐκ τῆς ἐντελοῦς ἀναλύσεως τῆς

διδασκαλίας, τοῦ προσώπου καὶ αὐτοῦ τοῦ βίου τοῦ Σωκράτους. Ὅθεν σαφῶς ἐξάγεται ὅτι ἡ πίστις αὐτῇ εἰς θεῖαν τινὰ φωνήν, εἰς τι δαιμόνιον, εἶναι φυσικὴ συνέπεια τῆς ἐμπνεύσεως, τοῦ ἔρωτος, τῆς βαθείας σκέψεως, τῆς ἐντεταμένης θεωρίας καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐποπτείας, τῆς πίστεως εἰς τὴν θεῖαν ἐνέργειαν, ἣν ὁ Σωκράτης ἀπεικάζει πρόνοιαν, ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ ἀπασῶν τῶν θεωρητικῶν ἰδεῶν καὶ τῶν πρακτικῶν αὐτοῦ ἔξεων.

Ὁ συγγραφεὺς ἐκτενῶς ἐπασχοληθεὶς περὶ τὸ Σωκρατικὸν δαιμόνιον συνοψίζει ὡς ἐφεξῆς τὴν μελέτην του ταύτην ἀπαντῶν εἰς δύο τινὰ ζητήματα, πρῶτον τίνες εἰσὶν οἱ φιλοσοφικοὶ χαρακτήρες τοῦ δαιμονίου τούτου καὶ τίς ἡ σχέσις τῆς ἐννοίας ταύτης πρὸς τὸ σύνολον τῶν μεταφυσικῶν διδασκαλιῶν τοῦ Σωκράτους, καὶ δεύτερον εἰς τί συνίσταται τὸ θαυμαστόν ὅπερ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ φιλοσοφικοῦ στοιχείου ἀνέμιξεν. Ἰδοὺ λοιπὸν αὐτολεξεῖ πῶς διατυποῖ τὴν ἐπίλυσιν τῶν δύο τούτων ζητημάτων.

Α'.) «Τὰ γεγονότα ὧν μνεῖται ποιεῖται ἢ ὁ Σωκράτης σχετικῶς πρὸς τὸ ἑαυτοῦ δαιμόνιον, φιλοσοφικῶς θεωρούμενα, ἀνάγονται εἰς γεγονότα τῆς αὐθόρμητου ἐποπτείας (intuition).»

«Ὁ Σωκράτης καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦσαν ἐπιρρεπεῖς νὰ παριστάνωσι τὰ γεγονότα τοῦ εἶδους τούτου ὡς θαυμαστά.»

«Ἀφ' ἐνός μὲν ἡ αὐθόρμητος ἐποπτεία δι' ἣς τὸ πνεῦμα ἐννοεῖ τὴν ἀλήθειαν, ἐφαίνεται αὐτοῖς ὡς ἀνάμνησις.»

«Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐπίσης αὐθόρμητος ἐποπτεία, δι' ἣς τὸ πνεῦμα κρίνει περὶ τοῦ μέλλοντος, ἐφαίνεται αὐτοῖς ὡς πρόγνωσις.»

«Ὁ Πλάτων ἐξέτεινεν εἰς τὸ παρελθὸν οὐχ ἤπτον ἢ εἰς τὸ μέλλον τὴν σειρὰν

ἠτῶν ἐννοιῶν ἣν ἐφαντάζετο ὡς ἄλυσιν, ἥς ἠτινος ἅπαντες οἱ δακτύλιοι πρὸς ἀλλήλους συνέχονται.»

«Ἐπομένως δὲ παραδέχεται εἰμὸν τινὰ ἠτῶν ἰδεῶν, δι' ἣν μία τις ἐξ αὐτῶν ἀνακαλεῖ πάσας τὰς ἄλλας (ἰδὲ Μένενας) καὶ ἐδόξαζε μετὰ τοῦ Σωκράτους ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἔγκυος ἀπασῶν τῶν ἀληθειῶν.»

«Ἐκ τῶν ἀληθειῶν τούτων ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων δὲν ἐξήρουν καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἀναφερομένας, διότι κατ' αὐτοὺς τὸ μέλλον εἶναι ἀναπόδραστος τοῦ ἐνεστώτος συνέπεια.»

«Ἐπομένως δὲ ὅστις γινώσκει ἑαυτὸν ἐντελῶς κατὰ τὸ ἐν Δελφοῖς ἀξίωμα καὶ δύναται νὰ ἀναγινώσκῃ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ βλέπει ἐνίοτε οἰνοεῖ μυστηριώδη τινὰ ἀντανάκλασιν τοῦ ἐτι ἐν δυνάμει ὄντος καὶ μετ' οὐ πολὺ τεχνησομένου.»

«Τοιαύτη εἶναι ἡ φιλοσοφικὴ θεωρία μεθ' ἧς δύναται νὰ συναφθῇ ἡ τοῦ Σωκράτους ἠλιαν δεισιδαίμων πίστις εἰς τὸ προαισθημα.»

«ὑπὸ τὴν πρώτην ταύτην ἐποψιν, τὸ δαιμόνιον τοῦ Σωκράτους φαίνεται ἡμῖν συγγερόμενον μετὰ τῆς ἐποπτείας.»

Β'.) «Εἴτε προαισθημα εἴτε ἀνάμνησις εἶναι ἡ ἐποπτεία κατ' ἐξοχὴν προάγεται ὑπὸ τοῦ ἔρωτος κατὰ τὴν εὐρυτάτην σημασίαν τῆς λέξεως. Ὁ ἔρωτος τῆς ἀληθείας κατὰ τὸν Πλάτωνα συνοδεύει καὶ παραγεί τὴν ἀνάμνησιν αὐτῆς· ὁ ἔρωτος τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ γίνεται αἴτιος τῆς εὐφρέσεως των· ὡσαύτως ὁ ἔρωτος κατὰ τὸν Σωκράτην ἐπενεργεῖ ὅπως προμαντεύσωμεν τί τὸ ἐπιζήμιον ἢ τί τὸ ὀφελίμιον εἰς τὰ προσηπὴν ἡμῖν πρόσωπα. Ἡ ἀμοιβαία συμπάθεια περιποιεῖ εἶδος τι ἀλληλεπιδράσεως ἠδύο προσώπων, καὶ σχεδὸν τὴν εἰς ἐν μόνον συγγένουσίαν των. Ἡ συμπάθεια εἶναι ἀναγκαία εἰς τε τὸν διδάσκαλον καὶ τοὺς

μαθητάς, ἵνα ἐκεῖνος ἐπιδρῶ οὐχὶ μόνον ἐπὶ τὴν διάνοιαν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ ἠθικόν.»

«Τέλος δὲ ὁ Σωκράτης ἐπίστευεν, ὅτι ὁ ἔρωτος ἐνασκει ἰκανὴν δύναμιν ὥστε δι' αὐτοῦ νὰ προσορῶμεν τὸ μέλλον, μάλιστα δὲ ἐὰν κίνδυνος ἐπαπειλῇ τοὺς ὑφ' ἡμῶν φιλομένους. Τὸ προαισθημα λοιπὸν εἶναι φαινόμενον τῆς συμπάθειας.»

«Ἀρτίως ἐλέγομεν, τὸ δαιμόνιον τοῦ Σωκράτους, φιλοσοφικῶς ὀριζόμενον, εἶναι ἡ ἐποπτεία, ἣδὲ δὲ προσθέτομεν, ὅτι εἶναι ὁ ἔρωτος.»

Γ'.) «Ὁ Σωκράτης κάτοχος ὢν τῆς καθολικῆς προνοίας ἐπόμενον ἦν ὅπως ἀποδίδῃ εἰς τὸ θεῖον πᾶν εἴτι ἐμάνθανεν, οἰονδήποτε καὶ ἂν ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς μαθήσεως μάλιστα δὲ πᾶν εἴτι ἀφορᾷ εἰς τὸ μέλλον. Πᾶν εἴτι ἐννοοῦμεν, εἴτε ἀναμνησκόμενοι εἴτε προγινώσκοντες, τὸ ἐννοοῦμεν θεῖα συνάρσει, ζῆν Θεῶν.»

«Τὸ δαιμόνιον λοιπὸν τοῦ Σωκράτους ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην εἶναι ἡ πρόνοια.»

Δ'.) «Εἰς τὰ φιλοσοφικὰ ταῦτα στοιχεῖα προστίθεται καὶ τι μυθικόν. Ὁ Σωκράτης κατανοεῖ ἀναλογίαν τινὰ μεταξὺ τῶν ἐνδομύχων αὐτοῦ προαισθημάτων καὶ τῶν δαιμόνων οὔτινες κατὰ τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν εἶναι τι διάμεσον, ὅπερ σχετίζει ἡμᾶς πρὸς τὸ θεῖον. Τὴν ἀναλογίαν δὲ ταύτην παριστάνει διὰ τῆς λέξεως δαιμόνιον.»

«Οὕτω λοιπὸν τὸ δαιμόνιον τοῦ Σωκράτους εἶναι ἐμπνευσίς τις ἀνάλογος πρὸς τὰς τῶν δαιμόνων ἐμπνεύσεις.»

Ε'.) «Ἡ φαντασία ἀπαξ λαβοῦσα τὴν πρώτην ὄθησιν χωρεῖ ἐπὶ τὰ πρόσω. Ὁ Σωκράτης οὕτως εἰπεῖν ἀντικειμενίζει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐννοιαν καὶ τὰς λέξεις μεθ' ὧν αὐτῇ αὐθόρμητως περιβάλλεται. Ἡ ἐποπτεία αὐτοῦ ἄμα τῇ ἀντιλήψει αὐτῆς διατυπουμένη παρίσταται αὐτῷ ὡς φωνὴ ἐξερχομένη ἐκ τῶν

»μυχιτάτων τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως. Καθὸ
»δὲ θιασώτης τοῦ ἀπροσώπου Λόγου πι-
»στεύων ὅτι, τὸ ἐντὸς αὐτοῦ διανοούμενον
»εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός, ἀποθεοῖ τὰ ἴδια αὐτοῦ
»προαισθήματα, καὶ ἐκλαμβάνει αὐτὰ ὡς
»ἑσωτερικὸν μαντεῖον. Ἀπάτη τῆς κρίσεως
»μυστικῆ ἀπορρόφησης τοῦ ἐγὼ ἐν τῷ Θεῷ,
»πλάνη τοῦ ἑσωτερικοῦ αἰσθήματος, ἀλλ’
»οὐχὶ τῶν ἐξωτερικῶν αἰσθήσεων.»

«Τὸ δαιμόνιον λοιπὸν τοῦ Σωκράτους εἶ-
»ναι ψυχολογικὸς τις παραλογισμὸς. (Hal-
»lucinahin.)».

«Ὁ παραλογισμὸς οὗτος ἐκορυφῶτο ἐ-
»ννίστε ἄρα γε ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ λαμ-
»βάνῃ τὴν φυσιολογικὴν μορφήν ἡχοῦ ἀντι-
»ληπτοῦ διὰ τῶν ὠτων; τῆς ὑποθέσεως ταύ-
»της οὐδεμίαν ἔχομεν ἀθηναικὴν ἀπόδειξιν.»

Τοιαύτη λοιπὸν ἡ περίληψις τῆς περὶ τοῦ
Σωκρατικοῦ δαιμονίου ἐμβριθοῦς πραγμα-
τείας τοῦ συγγραφέως, ἦν καὶ ἡμεῖς προθύ-
μως ἐνστερνιζόμεθα ἀπαλείφοντες μόνον τὴν
συγκριζούσαν αὐτὴν μεταφυσικὴν ἐπιχώριον.

Ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ καὶ τελευταίῳ βιβλίῳ
τῆς συγγραφῆς ἀναδιφῶνται τὰ διάφορα αἴ-
τια, τὰ τε ἔμμεσα καὶ τὰ ἄμεσα, ἅτινα
ὀπωσδήποτε συνέτειναν εἰς τὴν τοῦ Σωκρά-
τους καταδίκην. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ κε-
φαλαίῳ τοῦ βιβλίου τούτου ὁ συγγραφεὺς
παριστάνει αὐτὸν κατὰ τε τὴν μέθοδον καὶ
τὴν διδασκαλίαν ὡς τὸν ἀντίπαλον τῶν σο-
φιστῶν διαφωνῶν κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν πολ-
λὸν Γνώτιον ἰσχυριζόμενον, ὅτι ὁ Σωκράτης
ἐγένετο ὁ κορυφαῖος τῶν σοφιστῶν ἀντιπρό-
σωπος, διαφέρων τούτων μόνον κατὰ τε τὸ
ἔξοχον τῆς διανοίας καὶ τὸ παραλλάσσον
τοῦ βίου καὶ τῆς διδασκαλίας του. Ἄλλ’ ὁ
λόγος, δι’ ὃν, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ κ. Γκι-
λλέ, πολλοὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τινες τῶν νε-
ωτέρων συνέχον τὸν Σωκράτη μετὰ τῶν σο-
φιστῶν, εἶναι διότι κατὰ τὰς μετ’ αὐτῶν
συζητήσεις πολλάκις ἵνα καταπολεμῇ αὐ-

τοὺς ἐχρήτο τὰ ἴδια αὐτῶν ὄπλα· διότι ἡ
διαλεκτικὴ αὐτοῦ ἦν οὐχ ἤττον ἰδιότροπος
ἢ ὁ βίος του. Τὰ πάντα ἐπέκρινε, περὶ πάν-
των διελέγετο σπουδάζων συνάμα καὶ εἰρω-
νεύμενος· διότι ἐξέφερον ἀτόπους διδασκα-
λίας, ὅτι οὐδεὶς ἐκὼν κακός, ὅτι ἡ ἐπιστή-
μη εἶναι ἡ αὐτὴ μετὰ τῆς ἀρετῆς, ὅτι εἶναι
γελοῖον νὰ κληρῶνται οἱ ἄρχοντες· ὅπως δ’
εἰπεῖν, διότι κατὰ τὴν ὥραίαν ἔκφρασιν τοῦ
Πλάτωνος ἐξώφεν μὲν περιβάλλεται τὸ σχῆ-
μα τοῦ Σατύρου, ἔνδοθεν δὲ εἶναι Θεός.

Ἐν τέλει δὲ τοῦ Κεφαλαίου ἀνασκευάζει
τὴν γνώμην τοῦ Αἰλιανοῦ καὶ πολλῶν νεω-
τέρων πρεσβευόντων, ὅτι τὴν τοῦ Σωκρά-
τους δίκην ὑπεκίνησαν αὐτοὶ οἱ Σοφισταί,
ἐπαγόμενος ὡς ἐπιχειρήμα, ὅτι κατὰ τὴν
ἐποχὴν ἐκείνην οὐδεμίαν σχεδὸν ἐνήσκουν
ἐπιπρόην ἐν Ἀθήναις, διότι δὲν κατώρθωσαν
νὰ ἐμποδίσωσι τὴν καταδίκην τῶν ἐν αὐτοῖς
διασημοτέρων. Πρωταγώρας ὁ ἐπονομασθεὶς
Λόγος ἔνεκεν τῆς ῥητορικῆς αὐτοῦ δεινότη-
τος, ἐξωρίσθη καὶ τὸ Σύγγραμμα αὐτοῦ δη-
μοσίᾳ ἐν Ἀθήναις ἐβλήθη εἰς τὸ πῦρ κατὰ
διαταγὴν τῶν 400, ἐννέα ἔτη πρὸ τῆς κα-
ταδίκης τοῦ Σωκράτους. Καὶ ὁ Ἄνυτος δὲ,
εἰς τῶν τοῦ Σωκράτους κατηγορῶν, ὅστις
ὑποτίθεται, ὅτι ἐνήργησε κατ’ ἐισήγησιν
τῶν Σοφιστῶν, ἦν ἐχθρὸς αὐτῶν, ὡς ἀπεδεί-
κνυται ἐκ τοῦ Μένωνος. Οὐχὶ λοιπὸν οἱ Σο-
φισταί, ἀλλ’ οἱ ἐχθροὶ τούτων κατηγοροῦσαν
τὸν Σωκράτη ὡς σοφιστεύοντα. Καὶ αὐτοὶ
δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, βλέποντες τὸν Σωκράτη
χρῶμενον ὄπλα σχεδὸν παραπλήσια πρὸς τὰ
τῶν Σοφιστῶν, μηδὲ δυνάμενοι νὰ διαστεί-
λωσι τὴν σπουδαίαν ἀπὸ τῆς ἐριστικῆς συ-
ζητήσεως, ἐπόμενον ἦν νὰ συγχεῖσι τὸν
Σωκράτη μετὰ τῶν ἀντιπάλων του· οὐδὲ
πρέπει νὰ φανῇ τοῦτο παράδοξον, ἐνῶ κριτι-
κοὶ ἔξοχοι, οἷος ὁ Γνώτιος, οὐδεμίαν οὐσιώ-
δη διαφορὰν ἀνευρίσκουσι μεταξὺ τοῦ Σο-
κράτους καὶ τῶν Σοφιστῶν.

Ἐν δὲ τῷ Δευτέρῳ Κεφαλαίῳ ὁ Συγγρα-
φεὺς θέτων τὸ ζήτημα, ἂν ὁ Ἀριστοφάνης
διὰ τῆς Κομωδίας «Αἱ Νεφέλαι» ἐγένετο
αἴτιος τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους, ἀπαντᾷ,
ὅτι οὐχὶ ἂν· εὐθείας, ἀλλ’ ἐμμέσως. Ὁ Κο-
μικός, καθὸ ὑπέρομαχος τῶν πατρίων θεσμῶν
καὶ παραδόσεων ἀντετάσσεται εἰς τοὺς κρι-
νοτομοῦντας περὶ τὴν κοινὴν λατρείαν καὶ
τὴν πολιτείαν, αἰτινας ἀδιασπᾶστος πρὸς
ἀλλήλους συνεδέοντο. Ὅθεν ἐν ταῖς «Νεφέ-
λαις» διακωμῶδει τὴν λεπτολογίαν τῆς Σο-
κρατικῆς διαλεκτικῆς, ἣτις ἀσχολεῖται εἰς
γρομῖδια καὶ λόγων ἀκριβῶν σχινοδαλί-
μους, καὶ ἣτις ἐφαρμοζομένη εἰς τὴν θρη-
σκίαν ἀναίρει τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως. Ὁ-
λως δ’ εἰπεῖν καθάπτεται τοῦ Σωκράτους
ὡς ἀσεβοῦς καὶ διαφθορέως τῆς νεότητος.
Ἄλλ’ ἐκ τινῶν ἱστορικῶν διδομένων, οἷον ἐκ
τῆς παρελεύσεως 24 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς,
καθ’ ἣν ἐδιδάχθησαν ἐν τῷ Θεάτρῳ «αἱ
Νεφέλαι» μέχρι τῆς τοῦ φιλοσόφου καταδί-
κης, ἐκ τοῦ ὅτι οὐχὶ μόνος ὁ Ἀριστοφάνης,
ἀλλὰ καὶ ὁ Εὐπολις καὶ ὁ Ἀμειψία· διέσυ-
ραν τὸν Σωκράτη ὡς πρότυπον τῶν Σοφι-
στῶν, τέλος δὲ καὶ ἐκ τῆς μνημίας, ἣν ὁ Πλά-
των ἐν τῷ Συμποσίῳ ποιεῖται τῆς παρ’ Ἀ-
γάθωνι φιλικῆς συνεντεύξεως τοῦ Σωκράτους
μετὰ τοῦ Ἀριστοφάνους τεκμαίρεται ὁ Συγ-
γραφεὺς, ὅτι «αἱ Νεφέλαι» δὲν ἤγειραν τὴν
κατὰ τοῦ Σωκράτους κατηγορίαν, ἀλλ’ ὅτι
διηνοῖζαν τὴν ὁδὸν εἰς αὐτὴν πόρρωθεν, προ-
διαθέσασαι τὴν κοινὴν γνώμην.

Ἐν δὲ τῷ Τρίτῳ ἀνζητεῖ τὸν ἑσωτερι-
κὸν καὶ οὕτως εἰπεῖν μεταφυσικὸν λόγον
τῆς Σωκρατικῆς δίκης, ἐφ’ ὅσον ἡ ἀφήγησις
τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐπιπολαίων λόγων ἀ-
νίκει εἰς τὸν ἱστοριογράφον. Ὡς τοιοῦτον
δὲ ἀνευρίσκει τὴν θεωρητικὴν τοῦ Σωκράτους
φιλοσοφίαν. Ἡ ἰδέα ἡ δεσπόζουσα ἀπάν-
των τῶν διανοημάτων αὐτοῦ, ἀπᾶσθων τῶν
πράξεων, εἶναι ἡ τῆς ἐπιστήμης, ἣτις κατ’

αὐτὸν εἶναι ἡ αὐτὴ μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ. Τὴν
ἠθικὴν ἀρετὴν, τὸ πολιτικὸν συμφέρον, τὸ
καλλιτεχνικὸν κάλλος, τὴν θρησκευτικὴν
πίστιν, τὰ πάντα ἀνάγει εἰς τὴν ἐπιστή-
μην. Ἡ ἐπίτευξις λοιπὸν τῆς ἐπιστήμης διὰ
τῆς διαλεκτικῆς τῶν ἐνονοιῶν καὶ τῶν πρά-
ξεων, ἰδοὺ τὸ κύριον τοῦ Σωκράτους μέλημα,
ἰδοὺ ἡ μοναδικὴ αὐτοῦ προκατάληψις. Καὶ
τῶντι δεύτερα πάντα τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστή-
μης θέμενος, καὶ πολιτικὴν, καὶ καλλιτε-
χνίαν, καὶ θρησκείαν, παρέσχεον ἀφορμὴν εἰς
τε τοὺς πολιτικούς καὶ τοὺς ποιητὰς καὶ
τοὺς ἱερεῖς ὅπως κατ’ αὐτοῦ συνασπισθῶσι·
διότι ἐκ μὲν τῶν ἐν Ἀθήναις πολιτευομέ-
νων οὐδεὶς ἱκανοποιεῖ αὐτὸν, καθ’ ὅσον οὐ-
δεὶς αὐτῶν ἐπίσταται ἰν’ ἀνάξῃ τὴν πολιτι-
κὴν τέχνην εἰς λογικὰς ἀρχάς, δι’ ὧν θὰ
προσεκτᾶτο τὴν δύναμιν τοῦ νὰ τὴν μετα-
δίδῃ καὶ εἰς ἄλλους. Ἰσαύτως δὲ καὶ τῶν
ποιητῶν καθάπτεται, διότι δὲν δύνανται νὰ
δίδωσι λόγον τῶν ποιημάτων αὐτῶν, διότι
κατέχονται μὲν ὑπὸ στιγμαίου ἐνθουσια-
σμοῦ, ἀλλὰ τούτου ἀποβέσθοντος, καταλεί-
πεται ἡ ψυχὴ ἐν τῇ συνήθει αὐτῆς καταστά-
σει, μετὰ τῶν ἐλλειμμάτων καὶ τῶν καιῶν
της. Ἐπειδὴ δὲ ποιήσεις καὶ θρησκεία παρὰ τοῖς
ἀρχαίοις στενῶς συνείχοντο τὰ ὄπλα, ἅτι-
να ἐχρήτο καὶ τῆς ποιήσεως, τὰ αὐτὰ ἔστρε-
ψε καὶ κατὰ τῶν μυθολογικῶν παραδόσεων,
αἰτινας δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ἐν ἐκ τῶν
ποιικίων εἰδῶν τῆς δοξασίας καὶ τῆς προλή-
ψεως. Ὁ ἱερεὺς καὶ ἀληθὴ λέγων, δὲν ἐξηγεῖ
ἁμῶς λογικῶς τὰ πράγματα· ἄλλως δὲ πολ-
λάκις ψεύδεται ἀποδίδων εἰς τοὺς θεοὺς τὰ
πάθη καὶ τὰς κακίας τῆς ἀνθρωπίνης φύ-
σεως. Ἄλλ’ ὁ Σωκράτης οὔτε εἰς ταύτην τὴν
τυφλὴν πίστιν ἀρέσκειται, οὔτε εἰς ταύτην
τὴν ἀνήθικον εὐσεβείαν. Τούναντίον δὲ αὐ-
τὸς, εἴτε τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ ἀπεδεικνύει,
εἴτε τὰ προσόντα αὐτοῦ προσδιορίζει, εἴτε
πρὸς τὸν Θεὸν ἀποταίνει εὐχάς, ἀείποτε ἐπ’

τοῦ λόγου στηρίζεται. Τοσοῦτον δ' ἐρρίξο-
 θόλησαν ἐν αὐτῷ ἡ ἰδέα τῆς ἐπιστήμης,
 ὥστε ἐπὶ τέλους ὑπελάμβανεν αὐτὴν οὐχὶ ὡς
 ἀφρημένην τινὰ ἔνοιαν τοῦ πνεύματος του,
 ἀλλ' ὡς θεῖαν ἀποκάλυψιν ἐπιβάλλουσαν αὐ-
 τῷ ἱεράν ἀποστολήν. Ὅθεν συνεκίρνα τὸν
 ὀρθολογισμόν μετὰ τοῦ μυστικισμοῦ, ἡ μάλ-
 λον εἶπεῖν ὁ τὴν ἔμπνευσιν πολλῶ ὑποδε-
 στέραν τῆς ἐπιστήμης νομίζων, αὐτὸς οὗτος
 ἐπὶ τέλους ἐπίστευσεν ἑαυτὸν ἐμφορούμενον
 μαντικῆς δυνάμεως. Ὅθεν ἡ ἰδέα τῆς ἐπι-
 στήμης ἔνεκεν τῆς ὑπερβολῆς τῆς μετατρέ-
 πεται εἰς τὸ ἀντίθετον, εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν
 καὶ τὴν ἔμπνευσιν. Ἐρειδόμενος οὖν ὁ Συγ-
 γραφεὺς ἐπὶ ἀδιαφιλονεικῆτων μαρτυριῶν (1)
 ἀξιοῖ, ὅτι ἡ περὶ τῆς ἐπιστήμης θεωρία τοῦ
 Σωκράτους εἶναι ἡ πηγὴ τῶν πρωτίστων
 κατ' αὐτοῦ αἰτιάσεων· διότι ἔθνους ὦν ὑπὲρ
 τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς διαλεκτικῆς, μετέ-
 διδε τὸν ἐνθουσιασμόν αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς
 μαθητάς του, οἵτινες ἐνόησε κατεχρῶντο αὐ-
 τῆς καὶ ὑπελάμβανον ἑαυτοὺς τῶν ἄλλων
 βελτίονας, διότι ἠπίσταντο βέλτιον νὰ συ-
 ζητῶσιν. Ἐπόμενον λοιπὸν ἦν οἱ γονεῖς καὶ
 οἱ πρεσβύτεροι νὰ παροξύνωνται ὀρώντες
 ἑαυτοὺς ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐξελεγχόμενους.
 Πρὸς δὲ ὁ νεανίας, ὅστις ἐξήρχετο νικητῆς
 ἐκ τῆς συζητήσεως, συνεπέβαινε, ὅτι εἶναι
 καὶ κατὰ τὴν πρᾶξιν βελτίων, νέον αἴτιον
 σκανδάλου. Ἀναμνησθῶμεν π. χ. τὰς κατὰ
 τοῦ Σωκράτους αἰτιάσεις τοῦ Ἀνύτου. Ἐκ
 τούτων οὖν γίνεται δῆλον, ὅτι ἡ διαφθορά
 τῶν νέων, περὶ ἧς κατηγορεῖτο ὁ Σωκράτης,
 δὲν ἀπέβλεπε τὰ ἦθη, ἀλλὰ τὴν διάνοιαν·
 διὸ πολλοὶ τῶν γονέων ἐδυσχέρανον ἐπὶ τῇ
 πρὸς αὐτοὺς ψυχρότητι τῶν υἱῶν των, ὑπαι-
 τιώμενοι τὸν Σωκράτη δι' αὐτὴν τὴν διανοη-
 τικὴν ἀποπλάνησιν.

(1) Πλάτ. ἀπολ. Σωκρ. Ἔστι τις Σωκράτης
 διαφθερῶν τοὺς νέους κτλ.

Οἱ ἐν τῇ ἀπολογία λοιπὸν τοῦ Σωκράτους
 ἀπαριθμούμενοι ἐναντίον αὐτοῦ εἰσὶν οἱ ἐπαγ-
 γελλόμενοι σοφίαν, οἱ οἰκογενειάρχαι, οἱ
 πολιτενόμενοι ἢ οἱ ῥήτορες, οἱ ποιηταὶ καὶ
 οἱ θεολόγοι. Ἡ δὲ κοινὴ ἀπάντων τούτων
 ὑπαιτίαις εἶναι ἡ ποικίλη ἐφαρμογὴ τῆς
 αὐτῆς ἰδέας, τῆς μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ ταυτιζο-
 μένης ἐπιστήμης.

Τὸ δὲ τέταρτον καὶ τελευταῖον Κεφάλαιον
 τοῦ ὀγδόου Βιβλίου διαλαμβάνον περὶ
 τῆς δίκης, τῆς ἀπολογίας καὶ τοῦ θανάτου
 τοῦ Σωκράτους, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς
 περιέχον τι πρωτότυπον ὡς πρὸς τὰ παρ'
 ἄλλων Συγγραφέων περὶ τῶν αὐτῶν γεγονό-
 των ἱστορούμενα, ὥστε ἀπαλλαττόμεθα τῆς
 ἀνάγκης περιλήψεως, ἀρκούμενοι μόνον νὰ
 ἐπισυνάψωμεν ἐνταῦθα ὅ,τι μνείας ἀξίον κα-
 θίσταται.

Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Συγγραφεὺς σχολιάζων
 τὴν ὑπὸ τοῦ Μέλητου διατυπωθεῖσαν γρα-
 φὴν (1) παρατηρεῖ, ὅτι ὁ Μέλητος κατηγο-
 ρῶν τὸν Σωκράτη ὡς διαφθορέα τῶν νέων,
 ὑπαινίττεται ὅτι, ὑπὸ μὲν τὴν διανοητικὴν
 καὶ ἠθικὴν ἔποψιν τοὺς διαφθεῖρει διὰ τῆς
 διδασκαλίας τῆς διαλεκτικῆς, ὑπὸ δὲ τὴν
 πολιτικὴν, διὰ τῶν ἀριστοκρατικῶν αὐτοῦ
 τάσεων, ὑπὸ δὲ τὴν θρησκευτικὴν διὰ τῆς
 ἀσεβείας του. Ἐὰν δὲ ῥητῶς καὶ ἀπροκαλύ-
 πτως δὲν ὑπαιτιᾶται αὐτὸν διὰ τὰς πολι-
 τικὰς αὐτοῦ διδασκαλίας, αἴτιον τούτου εἶ-
 ναι, λέγει, ὅτι ἀπγορεύετο τῷ κατηγορῶ ἡ
 ὑπαιτίασις αὐτῆ ἔνεκεν τῆς κατὰ τὴν πα-
 λινόρθωσιν τῆς δημοκρατίας προκηρυχθείσης
 ἤδη ἐνόρκου ἀμνηστίας.

Ἐπειτα ἐξετάζων ἂν ἡ δίκη εἰσῆχθη
 ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, καθάπερ πολλοὶ
 διατείνονται, ἐπάγει λόγους ἀποχρῶντας,
 ὅπως ἐξελέγξῃ τὸ ἀνυπόστατον τῆς γνώμης
 ταύτης. Ἐν πρώτοις ἀναγινώσκωμεν εἰς τὸν

(1) Ἀδικεῖ Σωκράτης κτλ.

Διογένη, ὅτι ὁ Σωκράτης κατεδικάσθη διὰ
 281 ψήφων· ἀλλ' ἀριθμὸς τοσοῦτον ὑπερβο-
 λικὸς δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ Ἀρείου
 Πάγου. Ἐκτὸς δὲ τούτου οἱ φίλοι τοῦ Σω-
 κράτους προέτρεπον αὐτὸν νὰ προετοιμάσῃ
 τὴν ἀπολογίαν του, λέγοντες, ὅτι οἱ δικα-
 σταὶ πολλὰκις ἠθώωσαν ἐνόχους καὶ κατε-
 δικασαν ἀθώους, ἀφορῶντες εἰς τοὺς λόγους
 των. Ἀλλὰ τὸ περιστατικὸν τοῦτο δὲν δύ-
 νηται νὰ ἐφαρμοσθῆ ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου,
 ἔνθα αἱ ῥητορικαὶ ἐπιδείξεις αὐστηρῶς ἀπη-
 γορεύοντο, περιοριζομένης τῆς συζητήσεως
 εἰς τὴν τῶν γεγονότων ἀπέριτον ἔκθεσιν.
 Τέλος δὲ ἐν τῇ ἀπολογία γίνεται μνεία ὄρ-
 κου τινός, δι' οὗ τὰ μέλη τοῦ δικαστηρίου
 ὑπεχρεῶντο νὰ δικάσωσι κατὰ τοὺς νόμους.
 Ἀλλὰ τὸν ὄρκον τοῦτον ὤμνουν οἱ Ἡλια-
 σταὶ, ἤτοι οἱ ἐκ τοῦ λαοῦ κληρούμενοι δικα-
 σταί. Ὁ Δημοσθένης διέσωσεν ἡμῖν τὸν τύ-
 πον τῆς ὄρκωμοσίας ταύτης. Μάξιμος ὁ Τύ-
 ριος ῥητῶς μνημονεύει τὸ τῶν Ἡλιαστῶν δι-
 καστήριον καὶ ὁ Ἀθήναιος ἱστορεῖ, ὅτι ὁ
 Σωκράτης κατεδικάσθη ὑπὸ κληρωτῶν δικα-
 στῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν δικαστῶν, κατὰ τὸν
 Διογένη, συνεποσοῦτο εἰς 556 ὡς ἔγγιστα.
 Ὅθεν ἐνώπιον ναυτῶν καὶ ἐμπόρων ὤφειλε
 ν' ἀπολογηθῆ ὁ Σωκράτης, ὅπερ ἦν οὐχ ἤτ-
 τον δυσχερὲς ἢ ἐὰν σήμερον προῦκαιτο φι-
 λόσορός τις νὰ ὑπερασπίσῃ τὰς μεταφυσικὰς
 αὐτοῦ ἀρχὰς ἐνώπιον Ὀρκοδικείου.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἀναλύων διαφόρους
 περικοπὰς τῆς Πλατωνικῆς τοῦ Σωκράτους
 ἀπολογίας καταδεικνύει τὴν ἐνώπιον τῶν
 δικαστῶν ἐπανάληψιν ἀπασῶν τῶν θεωριῶν,
 ἅστινας εἶχε διατάξειν παρὰ πάντα τὸν
 βίον. Οὕτω π. χ. ἀποφαίνεται ἐνώπιον αὐ-
 τῶν, ὅτι ἡ διαλεκτικὴ εἶναι ἀναγκαία πρὸς
 ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας οὐχ ἤττον ἢ πρὸς
 μετάδοσιν αὐτῆς εἰς τοὺς ἄλλους, ὅτι εἶναι
 ἢ αὐτῇ μετὰ τῆς ἠθικῆς, διότι τὸ ἀληθὲς
 ταυτίζεται μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι ἡ μόνη

ῥητορεία ἡ ἀξία τοῦ ὀνόματος τούτου εἶναι
 ἡ τοῦ διαλεκτικοῦ, πείθοντος λόγους τε καὶ
 ἔργους, ὅτι ἡ ὄντως πολιτικὴ εἶναι καὶ αὐτὴ
 ἡ τοῦ διαλεκτικοῦ τοῦ μὴ χριζομένου τῷ
 πλῆθει πρὸς ἐπίτευξιν ἰδιοτελοῦς τινος σκο-
 ποῦ, ἀλλ' ἀριλοκερδῶς τὰληθῆ συμβουλεύον-
 τος. Ταύτην δὲ τὴν τῆς ἀληθείας ἔρευναν
 ὑπολαμβάνει ὡς τὴν μόνην τοῖς θεοῖς ἀρε-
 στήν εὐσέβειαν, ὡς τὴν γενικὴν ἀποστολήν,
 ἣν ἡ Πρόνοια ἐπιβάλλει εἰς πᾶν λογικόν, ἐν
 γένει δὲ εἰς τοὺς ὑπερέχοντας νόας, οἵτινες
 δι' αὐτὸ τοῦτο ἐτι μείζονας ὑποχρεώσεις
 ἀναλαμβάνουσιν.

Ὡς ἐν ἐπιμέτρῳ δὲ τῆς ὅλης Συγγραφῆς
 καὶ ἐν εἰδει παραρτήματος ὁ Κ. Faillée
 προστίθησι καὶ ἕνατον Βιβλίον ὑπὸ τὴν
 ἐπιγραφὴν «Συμπέρασμα», ὅπερ δὲν συνί-
 σταται μόνον εἰς ἀπλῆν τινὰ ἀνακεφαλαίω-
 σιν τῶν οὐσιωδеспέρων μερῶν τῆς Σωκρατι-
 κῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ διήκον διὰ τῆς
 μεγάλης ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τῆς τε ἀρ-
 χαίας καὶ νεωτέρας φιλοσοφίας, προσδιορί-
 ζει συνάμα κατὰ πόσον αἱ Σωκρατικαὶ θεω-
 ρίαι ἐπέδρασαν ἐπὶ τὴν διάνοιαν τῶν μετ'
 αὐτὸν φιλοσοφησάντων, ἀναδεικνύμεναι ὡς ὁ
 πρῶτος δακτύλιος τῆς ἀλύσεως ἐκείνης τῶν
 συστημάτων, ἅτινα ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς πνευ-
 ματολογίας διαδέχονται ἀλλήλα ἀπὸ τῆς
 ἐποχῆς τοῦ Πλάτωνος μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Ἄλλ' εἰ καὶ ἄκοντες ἐν σιγῇ παρερχόμεθα
 τὰ ἄλλα κεφάλαια τοῦ παραρτήματος τού-
 του, ἵνα μὴ ἀποβῶμεν λίαν φορτικοὶ τοῖς
 ἐντευζομένοις, δὲν δυνάμεθα ὅμως καὶ νὰ
 παραδράμωμεν τὸ τελευταῖον τμήμα τοῦ
 Πέμπτου Κεφαλαίου, ἐν ᾧ ὁ Συγγραφεὺς,
 ἀνακεφαλαίων τὴν περὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ
 πολιτικῆς ἀρετῆς θεωρίαν τοῦ Σωκράτους
 ἀνελίττει αὐτὴν διὰ σπουδαίων καὶ πλεί-
 στού λόγου ἀξίων σκέψεων, δι' ὧν καὶ ἡμεῖς
 οἱ νεώτεροι Ἑλληνας, μετουσιούμενοι τὸ
 πνεῦμα τῶν προγονικῶν διδασμάτων, ἐξά-

γομεν πολλές πρακτικὰς συνεπειὰς περὶ τῆς ἔθνικῆς ἡμῶν ἀγωγῆς, ἥς ἡ ἀνάγκη ὁσημέραι καθίσταται μᾶλλον ἐπαισθητὴ καὶ ἐπιζητησίμος. Ἴδού ὅθεν ὅ,τι ἐκ τῆς μελέτης τοῦ τμήματος τούτου συνάγομεν.

Πρὸς παραγωγήν καὶ διάδοσιν τῆς κοινωνικῆς ἀρετῆς, ἥτις συνίσταται εἰς τὴν ἔξιν τοῦ νὰ ταυτίσῃ τις τὸ ἰδιαιτέρον αὐτοῦ ἀγαθὸν πρὸς τὸ γενικὸν ἢ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἐκπαίδευσις ἐνασκήσῃ, κατὰ τὴν Σωκρατικὴν θεωρίαν, μεγίστην ἐπίδρασιν. Εἶναι δὲ σημειώσεως ἄξιον ὅτι ὁ συγγραφεὺς, τὴν περὶ τῆς βουλήσεως Σωκρατικὴν θεωρίαν ἦν ἀνωτέρω ἐπέκρινεν ὡς ἐλλειμματώδη καὶ ἀτελεῆ, ἅτε ἀναιροῦσαν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἰδίου ἀνθρώπου, λόγου ἐνταῦθα ὑποκειμένου περὶ τῆς ὅλης κοινωνίας, παραδέχεται ὡς πάντῃ ἀληθῆ καὶ ἀνεξίτητον. «Ἡ ταυτότης, λέγει, τῆς γνώσεως καὶ τῆς πράξεως τοῦ ἀγαθοῦ δείκνυται σταθερὰ ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἐν ταύτῃ, καθάπερ ἐπιβεβαιουῦσιν οἱ νόμοι τῆς Στατιστικῆς, τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν ἐξουδετεροῦναι καὶ ὑπολείπονται γενικὰ ἐξαργόμενα. Ὡν ἡ σταθερότης ἐπιτρέπει τὸν ὑπολογισμὸν καὶ τὴν πρόγνωσιν. Δοθεῖσιν π. γ. μεγάλης ομάδος ἀνθρώπων ἀπαιδευμένων, ἡ στατιστικὴ προλέγει ὅτι ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, θὰ διαπραχθῶσιν ὀρισμένως τοσοῦτοι φόνοι, τοσαῦται κλοπαὶ κλπ. Ἀτομικῶς μὲν δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῶσιν οἱ φόνοι οὔτοι καὶ αἱ κλοπαὶ, ἀλλ' εἶναι δυνατόν νὰ προεῖπῃ τις, ὅτι ἡ μεγάλη πλῆθὺς τῶν ἀπαιδευτῶν, ἐφ' ἧς γίνεται ὁ προῦπολογισμὸς, ἀναγκάζεται ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς ἀπαιδευσίας νὰ διαπράξῃ ὀρισμένον ποσὸν ἐγκλημάτων. Ὅθεν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἀληθεῖς σχεδὸν ἀπάσας τὰς Σωκρατικὰς προτάσεις περὶ τῆς βουλήσεως ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐφαρμολογῶνται ἐπὶ τῆς ὅλης κοινωνίας. Περὶ ταύτης

ἠδύναται τις νὰ εἴπῃ μετὰ τοῦ Σωκράτους, καὶ κακίαι τῆς πηγάζουσιν ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας ὅσῳ μᾶλλον πεφωτισμένον εἶναι τὸ ἔθνος περὶ τῶν καθηκόντων καὶ τῶν ἀληθῶν αὐτοῦ συμφερόντων, τοσοῦτω ἐναρετώτερον καὶ εὐδαιμονέστερον γίνεται. (1).

Εὐστόχως δὲ παρατηρεῖ ὁ Συγγραφεὺς, ὅτι ἐὰν ἐνίοτε παρενόησαν τὴν κοινωνικὴν ἀλήθειαν τῆς Σωκρατικῆς ταύτης διδασκαλίας, τοῦτο ἐγένετο, διότι συνέχον δευτερευούσας τινὰς ἐπιστήμας, οἷον τὰς μαθηματικὰς καὶ φυσικὰς, ἢ τὴν καλλιτεχνίαν, μετὰ τῆς κυριάρχου ἐπιστήμης ἥτις εἶναι ἡ τοῦ ἀγαθοῦ. Ὁ Σωκράτης παρεδέχετο, ὅτι ἐπιστήμαί τινες εἰσὶ μᾶλλον ἐπιζήμιοι ἢ χρήσιμοι, ὅταν δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ ὑπερτάτου σκοποῦ. Τοῦτο δὲ συμβαίνει εἰς τὴν κοινωνίαν οὐχ ἥττον ἢ εἰς τὸν ἰδίᾳ ἀνθρώπον. Ἄλλ' ἐὰν διαφωτίζεται ἡ κοινωνία περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῆς, καὶ

(1) Πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως στηριζομένης Σωκρατικῆς θεωρίας μεταφέρομεν ἐνταῦθα χωρία τινὰ ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τοῦ ἐκ Βελγίου σοφοῦ ἀστρονόμου κ. Luétieler ὅστις εἶναι ἐκ τῶν πρώτων ὅσοι ἀπεπειράθησαν νὰ ὑποβάλωσι τὰ ἠθικὰ γεγονότα, ἐν συνόλῳ λαμβανόμενα, εἰς τοὺς νόμους τοῦ ὑπολογισμοῦ, ἐπομένως δὲ νὰ προσδιορίσωσι τὸν βαθμὸν τῆς πιθανότητος εἰς τὸ μέλλον (Παρ. Τόμ. 414 du Bulletin de la commission centrale de Statistique et memoires de l'Academie royale de Belgique XXI). «Ὁ ἀνθρώπος ὑπέκειται εἰς τινὰς ἀναλογίας εἰς τινὰ ἔθιμα κατὰ τὸπους παραλλάσσοντα, ἀκολουθεῖ δὲ τὴν πορείαν ταύτην οὕτω σταθερῶς ὥστε βλέπομεν ὅτι ἐξαλείφονται τὰ ἔγνη τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ βουλήσεως εἰς τὰ κατ' ἔτος ἐξαγόμενα.»

«Ἐν περιλήψει δὲ παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τινὰ σημαντικὴν τάξιν κοινωνικῶν γεγονότων, ἐν ἧ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου ἐνασκει μεγίστην δύναμιν, τὰ πάντα βαίνοσι μετὰ τοσαύτης σταθερότητος καὶ ὁμορρυθμίας, ὥστε τὰ ἀποτέσματα τῶν προσωπικῶν βουλήσεων φαίνονται παντάπασιν ἐξουδετερούμενα.»

τῶν ἀληθῶν συμφερόντων ἀδύνατον ἢ πρόδος τῆς ἠθικῆς ἐπιστήμης νὰ μὴ συνεπαγῆται τάχιον ἢ βράδιον τὴν πρόδον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἠθικότητος. Ἡ ἀντίδρασις προσωπικῶν τινῶν βουλήσεων δὲν δύναται νὰ ἦναι παροδικὴ οὐδὲ νὰ ἀναχαιτίσῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον τὴν πορείαν τῆς ἀνωπρότητος. Οἱ μεγάλοι λογικοὶ νόμοι, εἰς οὓς ὁ Σωκράτης εἶχε πίστιν ἀκράδαντον ταχέως ἀνακτῶνται τὴν ὑπεροχὴν των. Ὡς πρὸς τὴν κοινωνίαν τρώντι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ χρηστόν ἐστιν ἐν καὶ τὸ αὐτό. Ἄν λοιπὸν ἡ κοινωνία ἐντελῶς περὶ τούτου διεφωτίζετο, δὲν θὰ ἔθετε τὸ συμφέρον αὐτῆς ἐντὸς τοῦ δικαίου.

Ἐφεξῆς δὲ ὁ συγγραφεὺς λόγον ποιούμενος περὶ τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος, ὑπερκατὰ τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν συντόμως ἐπιστολεῖ τὰ πνεύματα καὶ ἀναζητῶν τὸ αἶτιον τῆς καχεκτικῆς ἡμῶν καταστάσεως θεωρεῖ ὡς τοιοῦτον τὸ ἀνεπαρκὲς τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος. «Ἐὰν ὁ Σωκράτης ἀναφωνεῖ ὁ κ. Fouillée μετὰ νευρώδους εὐγλωττίας, ἔζη παρ' ἡμῖν, βεβαίως θὰ ὠνείδιζε τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν καθάπερ τὴν τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, ὅτι εἶναι αὐτοῦργος τῆς κακοδαιμονίας τῆς μὴ διαδίδουσα ἱκανῶς τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν τῶν καθηκόντων καὶ τῶν δικαιωμάτων ἢν ὑπελάμβανε καθ' ἑαυτὴν ἀκοῦσαν ὅπως παραγάγῃ τὴν ἀρετὴν. Δὲν θὰ ἐβλεπε μετὰ ἡλύπης τοὺς εἰς τὰς σχολὰς φοιτῶντας νέους παντάπασιν στερομένους τῆς διδασκαλίας τῆς ἐπιστημονικῆς ἠθικῆς; Δὲν θὰ εὐρίσκε καὶ νῦν ἐστὶ ὡς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ τὴν ἠθικὴν ἀπορροφωμένην ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς δόγμασιν; Ἡ πίστις τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων εἶναι πάντῃ διάφορος τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀληθειῶν. Ἡ διαλεκτικὴ λοιπὸν τοῦ Σωκράτους, ἡ τοσοῦτον ἀκριβολόγος περὶ τὸ

διαικρίνειν καὶ ὀρίζειν, δὲν θὰ παρεδέχετο τὴν ἀπόλυτον ταύτην σύγχυσιν τοῦ ἠθικοῦ μετὰ τοῦ θεολογικοῦ νόμου. Πρὸς δὲ, ἐπειδὴ ἡ θρησκευτικὴ ἀπιστία ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἐπιπολάζει οὐχ ἥττον ἢ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σωκράτους, ἐκ τῆς συγχύσεως ταύτης τῆς ἠθικῆς μετὰ τῆς θεολογίας ἐπεταὶ ὁ κίνδυνος τοῦ ἠθικοῦ σκεπτισμοῦ. Ἡ πόσοι ἀνθρώποι ἐκ παίδων εἰθισμένοι ὄντες νὰ ταυτίσωσι τὴν ἠθικὴν μετὰ τῆς θρησκευτικῆς ἀποβάλλουσιν ἐπὶ τέλους ἀμφοτέρους! Τότε τὸ καθῆκον θεωροῦσιν ὡς τι αὐθαίρετον, οὐ φύσει ἀλλὰ νόμῳ ἐπιβαλλόμενον. Οἱ μὲν κακοῖθεις ὅταν πλουτῶσι πλέγουσιν ὅτι πρέπει νὰ ἐπωφεληθῶσι τοῦ νόμου τούτου, καὶ περ μὴ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες, διότι τοὺς ὑπερασπίζει κατὰ τοῦ ἔθλου· οἱ δὲ βίαιοι, ὅταν πένωνται, λέγουσιν ὅτι δεόν νὰ καταργήσωσι τὸν νόμον τοῦτον, διότι ἐτέθη κατὰ καὶ οὐχὶ ὑπὲρ αὐτῶν. Ἡ κοινωνία σκεπτικὴ οὐδα ἄμω δὲ καὶ εὐπιστος ἀγεται καὶ φέρεται ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν, οὐδένα ἄλλον ἔχουσα κανόνα διαγωγῆς ἢ τὸ ἐνστικτον, τὴν ἡδονὴν, τὸ συμφέρον.»

«Τὸ μόνον μέσον πρὸς πρόληψιν τῆς ἠθικῆς ταύτης ἐξῆρασιώσεως εἶναι ὅπερ ὁ Σωκράτης συνεβούλευε τοῖς Ἀθηναίοις. Κοινὴ ἀπάντων τῶν πολιτῶν ἐκπαίδευσις περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν καὶ δικαιωμάτων.

Ἄλλ' ἐὰν ἀνάγκη ἡμᾶς ἐπέιγῃ ἵνα τέλος πάντων ἀποτεματισθῶμεν τὴν βιβλιογραφίαν ταύτην, δὲν δυνάμεθα προσφιέστερον νὰ τὴν ἐπισφραγίσωμεν ἢ μεθερμηνεύοντες τὴν ἐφεξῆς περικοπὴν, δι' ἧς ὁ συγγραφεὺς περαίνει τὴν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἐκτεθέντων π. λιτικῶν τοῦ Σωκράτους δογμάτων.

«Ἄφ' ἐνὸς μὲν δημοκρατία τυφλῆ, ἐμπαθῆς, ἀνευ πεφωτισμένης διανοίας, ἀνευ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καθολικῆς διαι-

υδομένης καὶ καθολικῆς ὑποχρεωτικῆς εἶναι ὑδημοκρατία μόνον κατ' ὄνομα, ἀλλὰ πράγματι εἶναι αὐτόχρομα τυραννία, ἐξ ἧς ἀναγκαιῶς ἐκβλαστάνει ἢ ἡ ὀλιγαρχία ἢ ἡ μοναρχία. Ἄφ' ἐτέρου δὲ ἀριστοκρατία διὰ τῆς βίαις ἢ διὰ τῶν προνομίων ἐπιβαλλομένη δὲν ἔχει ἄλλο τι ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας εἰμὴ τὸ ὄνομα, εἶναι ἢ ἀρχὴ τῶν ἰσχυροτέρων, κατὰ τὴν τοῦ Γοργίου ἔννοιαν, ἢ οὐχὶ δὲ τῶν ἀρίστων, κατὰ τὴν τοῦ Σωκράτους. Ὁ πολιτικὸς ἄρα ἀνταγωνισμὸς τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς διανοητικῆς ἀριστοκρατίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐπιστήμης, τῶν γενικῶν δικαιωμάτων τῶν ἀνηκόντων εἰς ἐκείνην καὶ τῶν ἰδιαιτέρων πλεονεργειῶν, ὧν ἡ ἐνάσκησις ἰδιάζει εἰς ταύτην, ἀνακτᾶται θεμελιώδη ἀρμονίαν. Ἰνα ἢ ὁ λαὸς ἐλεύθερος καὶ ὄντως κυρίαρχος, ὅπερ ἐστὶν ἡ δημοκρατία δεῖν νὰ διαφωτισθῆται καὶ νὰ ἐκπαιδευθῆται περὶ τῶν ἀκαθάρτων αὐτοῦ καὶ δικαιωμάτων διότι νῆ ἀληθῆς ἐλευθερία, προϋποθέτουσα τὴν γνῶσιν τῶν πρακτομένων, εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης· ἐὰν δὲ ὁ λαὸς ἦναι ἀπερωτισμένος, ἐὰν ἀπολαύῃ ἐλευθερίας νοήμωνος, δὲν θὰ ποιῆται χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν καὶ τοῦ ψηφίζειν τοῦ δικαιώματος τοῦ χορηγεῖν τὰς λειτουργίας εἰμὴ ὑπὲρ τῶν νοημονεστέρων καὶ ἰσχυροτέρων, ὑπὲρ τῶν ἀρίστων. Ἡ ἀληθῆς ἄρα δημοκρατία τείνει ὅπως παράγῃ ἀφ' ἑαυτῆς τὴν μόνην ἀληθῆ καὶ νόμιμον ἀριστοκρατίαν. Ἡ ἴση ἄρα καὶ δικαία διανομὴ τῶν δικαιωμάτων ἅτινά εἰσι μερὶς τῆς κοινῆς τῶν ἀπάντων ἐλευθερίας συνεπάγεται ἀφ' ἑαυτῆς τὴν δικαίαν διανομὴν καὶ τὴν φυσικὴν ἱεραρχίαν τῶν εἰδικῶν λειτουργειῶν, αἵτινες προσανήκουσι τῇ διανοίᾳ. Τὸ φάρμακον τῶν κοινωνικῶν νοσημάτων εἶναι ἀείποτε τὸ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους προτεινόμενον, ἡ ἐπιστήμη ἣτις ἔχει ὡς ὀ-

νρον καὶ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐλευθερίαν.

Ἐχομεν δι' ἐλπίδος ὅτι ἡ πολυσέλιδος αὕτη βιβλιογραφία δὲν θέλει τύχειν ἀπηνουῶς ἐπικρίσεως, ἀμα ὡς ἀναλογισθῆ τις ὅτι τὸ ὀγκῶδες ὑπόμνημα τοῦ κ. Fouillée, διῶλιζει ἅπαντα τὰ μέρη τῆς Σωκρατικῆς διδασκαλίας, καὶ βασανίζει τὸν Σωκράτη ὑπὸ διαλεκτικῆν, ψυχολογικῆν, ἠθικῆν, θρησκευτικῆν, καλλιτεχνικῆν καὶ κοινωνικῆν πολιτικῆν ἔποψιν, ἵνα ἐξαγάγῃ εἰς φῶς τὴν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ κυφορουμένην μεταφυσικὴν ἰδέαν, ἣτις κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ συγγραφέως ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα καὶ τὸ κέντρον τῶν Σωκρατικῶν φιλοσοφημάτων.

Ὅθεν νομίζομεν, ὅτι θὰ ἠδικούμεν τὸν Συγγραφέα, καὶ σμικρὸν ἢ ἥμιστον θὰ συνετελοῦμεν πρὸς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ, ἐὰν περιοριζόμενοι εἰς γενικότητα μὴ ἐνεκύπτωμεν εἰς τὰ καθ' ἕκαστα καὶ τὰς λεπτομερείας τῆς πραγματείας του, μεταγράφοντες ἐνίοτε αὐτολεξεί καὶ τινὰς περικοπὰς, ἐὰν ἐπαρκούμενοι μόνον εἰς τὰ ἐξαγόμενα τῶν θεωριῶν του μὴ παρωμαρτοῦμεν αὐτῷ κατὰ βῆμα, διανύοντες τὴν αὐτὴν πορείαν, δι' ἧς καὶ αὐτὸς ἐξίκετο ἐπὶ τὸ τέλος του. Ὅ,τι δὲ μάλιστα παρώτρυνεν ἡμᾶς εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀναλυτικῆς ταύτης ἐκθέσεως εἶναι ὅπως δι' αὐτῆς προκαλέσωμεν τὴν περιέργειαν τῆς παρ' ἡμῖν φιλοτίμως περὶ τὰ καλὰ καὶ σπουδαῖα ἀσχολουμένης νεότητος εἰς τὴν μελέτην τοσοῦτον ἀξιολόγου πονήματος, οὗ τινος ὁ Συγγραφεὺς ἐκ τῶν περισσοζόμενων ἀτελῶν ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἀντιφατικῶν μαρτυριῶν κατέρωθε διὰ τῆς ὀξυνοίας καὶ βαθείας αὐτοῦ κρίσεως ὅπως ἐξαγάγῃ ὁσὸν καὶ ἄριστον τὸ Σωκρατικὸν σύστημα, ὅπως καταδείξῃ τὴν προσήκουσαν αὐτῷ θέσιν ἐν τῇ ἰστορίᾳ τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας, καὶ ὅπως προσδιορίσῃ τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα καὶ τὸ κύριον αὐτοῦ σημαίνονμενον.

Ἐν συνόψει δὲ λέγομεν, ὅτι ὁ κ. Fouillée ἐφαρμόζων ἐπὶ τῶν κειμένων ἐν αἷς περιέχονται αἱ τοῦ Σωκράτους διδασκαλίας τὴν *μαιευτικὴν*, ἣν οὗτος ἐφήρμοζεν ἐπὶ τῆς διανοίας καὶ τῆς συνειδήσεως τῶν μετ' αὐτοῦ συνδιαλεγόμενων προσώπων, ἀναπτύσσει δι' εὐφυοῦς ἀντιπαραβολῆς καὶ αὐστηρᾶς ἀναλύσεως τὰς ὑψηλὰς ἐκείνας καὶ βαθεῖας ἰδέας, αἵτινες ἀποδίδονται εἰς τὴν Σωκρατικὴν φιλοσοφίαν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ μέχρι τέλους διεξάγει τὸ θέμα τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ μετὰ τσοαύτης λογικῆς ἰσχύος καὶ πειστικότητος ὥστε οὐδεμιᾷ ὑπερβολῇ χρώμεθα καταφάσκοντες ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ διὰ τὴν πρωτοτυπίαν τῶν ἐνοιῶν, τὴν δεινότητα τῶν συλλογισμῶν τὴν εὐμέθοδον καὶ κανονικὴν τῆς ὕλης κατάταξιν, καὶ τὴν ἀνεπιρριαιγωγὴν καὶ παρεμβάσεων ἀνευδότητος ἐπιδωκομένην ἐπίλυσιν τοῦ ἐν ἀρχῇ προτεθέντος ζητήματος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐπαγωγὸν καὶ ἀνθρόν τῆς φράσεως, δι' ἧς τὰ ἀφηρημένα διανοήματα ὑποτυπούμενα προσλαμβάνουσι γραφικὴν ζωκρότητα, εἰκότως συγκαταλέγεται μετὰ τῶν ἀξιολοτέρων συγγραμμάτων, ὅσα ἐν Γαλλίᾳ μέχρι τοῦδε ἐδημοσιεύθησαν περὶ τῆς ἰστορίας τῆς παρ' Ἑλληνι φιλοσοφίας.

Ἐὰν δ' ἐνίοτε ὁ κ. Fouillée *μαυῶν* αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωκράτους ἐξάγῃ ἐκ ταύτης ἰδέας, ὧν καθ' ἡμᾶς οὐδὲ τὴν ἐλάχιστην ἐκέκτητο συνειδήσιν αὐτὸς οὗτος οὐ τινος ὡς ἴδια ὑποτίθενται ἀποκνήματα, ἐὰν ἐνιαχοῦ τῆς συγγραφῆς του παρενείρη δυσνοήτους τῆς μεταφυσικῆς τύπου παραλαμβανομένους ἐκ τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας, ἐὰν ἐν ἐνὶ λόγῳ τῇ διανοίᾳ ἐντεινῆται ὡς παραστήσῃ τὸν Σωκράτη αὐτὸν ἑαυτοῦ μεταφυσικώτερον, ἢ ἐνοχῇ τοῦ πλημμελήματος τούτου καταλογιστέα ἐπὶ μέρος τοῦλάχιστον εἰς τὸ φιλοσοφικὸν τμήμα τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἠθικο-πολιτικῶν

ἐπιστημῶν, ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ προγράμματος αὐτοῦ ἔθετεν ὡς ἀναγκαῖον καὶ πρώτιστον ὄρον τοῖς διαγωνισθησομένοις τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος περὶ τῆς μεταφυσικῆς τοῦ Σωκράτους, ἐφ' ὅσον παρεδέχετο ἐκ τῶν προτέρων ὡς γεγονός ἀναμφήριστον καὶ ἐν γένει παρὰ πάντων ὁμολογούμενον, ὅτι ὁ Σωκράτης τὰς πρώτας βάσεις τῆς μεταφυσικῆς καταβάλλομενος καὶ κατὰ τὰς ὄντολογικὰς θεωρίας ὁ εἰσηγητῆς καὶ ὁ πρόδρομος τῶν μετ' αὐτὸν διαπρεφάντων εἰς τὸν κλάδον τούτων τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ

Μηνὶ Ἰανουαρίῳ 1876.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΑΝΕΞΑΦΑΛΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ.

ΓΙΟ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ν. ΦΛΟΓΑΙΤΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον).

Καὶ ἐν πρώτοις μετὰ τοῦ 14 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος ἡμῶν, ὅπερ ἀναγράφει ἀπόλυτον τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου καὶ καταργεῖ τοὺς διὰ τοῦ περιοριστικωτάτου νόμου τοῦ 1837 καθιερωθέντας προληπτικοῦς περιορισμοὺς, συνισχεῖ κατὰ τὰ ἄλλα αὐτὸς ὁ νόμος τοῦ 1837. Τί δὲ εἶναι ὁ νόμος οὗτος, ὁ παρὰ τὰ θεσπισμένα ὑπὸ τοῦ Συντάγματος διατηρούμενος ἐπὶ ἐν ἰσχύϊ; Ὅτε ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Βουρβόνων ἤρξατο ἀναπτυσσόμενον τὸ πνεῦμα τῆς ὀμικτικῆς κατὰ τῶν καθεστώτων ἀντιπολιτεύσεως, ἐθεωρήθη δὲ διὰ τοῦτο χρεῖα βιαίων κατασταλτικῶν μέτρων, καὶ προσεκληθῆ ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν ἐξουσίαν ὁ αὐταγνώμων καὶ ἐπιφυκὶς δυνος Villèle, ἐν τῶν

τεθέντων εἰς ἐνέργειαν παρ' αὐτοῦ μέτρων ἦν καὶ ὁ περὶ τύπου νόμος τοῦ 1822, ἐκδοθεὶς ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναστολὴν τοῦ περὶ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας νόμου. Ἐν τούτῳ ἐχαρακτηρίσθη ὡς ἐγκλημα ὑποβαλλόμενον εἰς ποινὴν ἢ διέγερσις τοῦ μίσους καὶ τῆς περιφρονήσεως πρὸς τὴν κυβέρνησιν (excitation à la haine et au mépris du gouvernement). Διὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τούτου, ὡς καὶ ἄλλοτε παρετήρησα, ἀνατρέπεται ἄρδην ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου, διότι ἐπιβάλλεται σιωπὴ νεκροῦ εἰς τὸν δημοσιογράφον, ὅσάκις ἢ κυβέρνησις διαπράττει πράξεις ἀξιομισήτους καὶ ἀξιοπεριφρονήτους, διότι ἄλλως καὶ μόνον τις ἀνακοινῶν εἰς τὸ δημόσιον αὐτὰς ἀνευ ἄλλης τινὸς παρατηρήσεως, διεγείρει ἀκουσίως τὸ μῖσος καὶ τὴν περιφρόνησιν κατὰ τῆς κυβερνήσεως. Τὸ δὲ τυποκτόνον τοῦτο τοῦ Γαλλικοῦ νόμου ἄρθρον μετηνέχθη αὐτολεξεῖ εἰς τὸν ἡμέτερον περὶ τύπου νόμον τοῦ 1837, ἀντίγραφον καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς διατελοῦντα τοῦ Γαλλικοῦ. — Καὶ ὁμοῦ καὶ ὑφ' ὃ ζῶμεν Σύνταγμα, διέπει ἔτι τὸν τύπον ὁ νόμος τοῦ 1837 καὶ τιμωρεῖται ὡς ἐγκλημα ἢ προσπάθεια εἰς διέγερσιν μίσους καὶ περιφρονήσεως κατὰ τῆς κυβερνήσεως! — Τὸ ἐφ' ἡμῖν, ἀποκρούοντες τοὺς προληπτικούς τοῦ τύπου περιορισμούς, ὡς κακοήθως σφαγιάζοντας πολῦτιμον τοῦ πολίτου ἐλευθερίαν, παραδεχόμεθα ὡς θεμιτὰς τὰς ἐπιβαλλομένας εἰς τὰ διὰ τοῦ τύπου ἀμαρτήματα ποινάς. Ὡς διὰ τῶν χειρῶν ἢ διὰ τῶν ποδῶν δύναται τις νὰ πράξῃ ἀδικημα, φονεύου ἢ τραυματίζων τινά, ἀλλ' οὐδεὶς διὰ τοῦτο διενόηθη ποτὲ νὰ δέσῃ τῶν ἀνθρώπων τὰς χεῖρας ἢ τοὺς πόδας, οὕτω καὶ διὰ τοῦ λόγου (οὐπερ ἀπλῆ τεχνικὴ τελειοποίησις εἶναι ἡ γραφὴ καὶ ὁ τύπος) δύναται τις νὰ ἀδικήσῃ ἕτερον, συκοφαντῶν λόγου χάριν αὐτόν. Ἄλλ' οὐδαμῶς διὰ τοῦτο ἐπιτρέπεται ἢ ἐκ τῶν προ-

τέρων δέσμευσις τοῦ λόγου καὶ τοῦ καλὰ μου τῶν πολιτῶν, εἰς ὃ συνίστανται οἱ καλούμενοι προληπτικοὶ περιορισμοί. Ἄλλ' ὡς ὁ διὰ τῶν χειρῶν ἢ τῶν ποδῶν παρὰ πᾶν δίκαιον ἐπηρεάσας τὴν ζωὴν, τὴν ὑγίειαν ἢ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἄλλου ἐπιτρέπεται καὶ δέον νὰ ὑφίσταται τὴν προσήκουσαν ποινὴν, οὕτω καὶ ὁ διὰ τοῦ λόγου ἢ τοῦ τύπου ζημιώσας ἀναιτίως τὴν πολιτείαν ἢ πολιτικὰ δίκαιον καὶ θεμιτὸν εἶναι νὰ ὑποβάλληται εἰς τὴν δέουσαν τιμωρίαν. Ὑπάρχουσιν ἄρα καὶ ἀδικήματα τοῦ λόγου καὶ τοῦ τύπου τιμωρητέα, ὡς ἀδικήματα διὰ τῆς χειρὸς διαπραττόμενα ἐπίσης ἀξιοτιμώρητα. Ἄλλ' ὁ περὶ τύπου νόμος τοῦ 1837 δὲν κολάζει μόνον τὰ τοῦ τύπου ἀδικήματα κατὰ τὴν δέουσαν ἀναλογίαν. — Βεβαίως χωρὶς πολιτικοῦ συντάγματος, χωρὶς ἐνὸς εἵδους κυβερνήσεως, χωρὶς τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν ἀστυκῶν καὶ ἀτομικῶν τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ καὶ νὰ εὐπραγήσῃ κοινωνία τις. Ὅθεν ὅστις εἴτε διὰ τοῦ λόγου εἴτε διὰ τοῦ τύπου εἴτε ἄλλως πως μηχανᾶται νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ τὴν ἰδέαν τῆς καταλύσεως παντὸς πολιτικοῦ συντάγματος, τῆς καταστροφῆς τῆς ἰδέας τῆς ἐξουσίας, τῆς παραβιάσεως τῶν ἀτομικῶν καὶ ἀστυκῶν ἐλευθεριῶν, διαπράττει βεβαίως ἀδικημα κατὰ τῆς κοινωνίας. Ἐν εὐνομουμέναις πολιτείαις δυσκόλως δύναται τις νὰ ἀπολαύσῃ εὐχαρίστως τῶν κληροδοτηθέντων ὑπὸ τῆς φύσεως τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθῶν (δηλονότι τῆς ὑπάρξεως, τῆς ἐλευθερίας, τῆς διανοίας καὶ τῆς ἐνεργητικότητος), νὰ βιώσῃ δηλονότι εὐδαιμόνως, ἂν διατελῇ ἐστερημένος καὶ ἐνὸς ἀπαραιτήτου κοινωνικοῦ ἀγαθοῦ, τῆς ὑπολήψεως τῶν ὁμοίων αὐτῷ· ἀποβάλλει δὲ τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν, πράττων ἀξιοκατάκριτον τινα πράξιν, ἠθικῶς ἢ ποινικῶς τιμωρητέαν. Ὅθεν ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελε πει-

ραθῆ νὰ ἀφαιρέσῃ ἢ μειώσῃ ἀδίκως τὴν ὑπόληψιν ἄλλου διὰ τῆς εἰς αὐτὸν ἀποδόσεως ἀξιοκατακρίτων πράξεων, διαπράττει ἐπίσης ἐγκλημα κατὰ τῆς κοινωνίας (οὐχὶ δηλονότι κατὰ τῆς προσωπικότητος τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, ἀλλὰ κατὰ τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἣν προστατεύει κατὰ δικαίωμα καὶ καθῆκον ἡ κοινωνία). Ἐντεῦθεν πρόδηλον, ὅτι καὶ διὰ τοῦ τύπου δύναται νὰ τελεσθῶσιν ἀδικήματα, χηρίζοντα τιμωρίας. Εἶναι λοιπὸν δικαία ἢ ἐν τινι λογικῷ μέτρῳ τιμωρία τῶν συκοφαντούντων ἢ ἐξυβριζόντων ἄλλους πολίτας, διαχειριζομένους εἴτε μὴ δημοσίαν λειτουργίαν· ἀλλ' εἶναι ἀποπωτάτη ἡ διάκρισις μεταξὺ πολιτῶν καὶ κυβερνήσεως, πολιτῶν καὶ δημοσίων λειτουργῶν. Διότι τις διαχειρίζεται δημοσίαν λειτουργίαν, ἐπομένως ἀναλαμβάνει μείζονας εὐθύναις, δὲν εἶναι ἔλλογον νὰ κηρύσσῃται ἱερός καὶ ἀπαρβίαστος, εἴτε ἀπολύτως εἴτε καὶ σχετικῶς πρὸς τοὺς ἄλλους· ἐπομένως εἶναι ἄτοπον νὰ ἐπιβάλληται μείζων τιμωρία εἰς τὸν ἐξυβρίζοντα ἢ συκοφαντούντα αὐτόν. Ἄλλ' ὁ περὶ τύπου ἡμῶν νόμος τιμωρεῖ πολὺ βαρύτερον τοὺς ἐξυβρίζοντας δημοσίους λειτουργοὺς τῶν ἐξυβριζόντων ἀπλοῦς πολίτας, ἔτι δὲ βαρύτερον τοὺς ἐξυβρίζοντας τὴν κυβέρνησιν, χαρακτηρίζων μάλιστα ὡς ἀδικημα, ὡς ἐβρέθη, καὶ αὐτὴν τὴν ἀπλὴν προσπάθειαν εἰς διέγερσιν μίσους καὶ περιφρονήσεως πρὸς τὴν κυβέρνησιν! — Εἶναι δικαία ἀναμφισβητήτως ἡ τιμωρία τῶν διὰ τοῦ λόγου ἢ τοῦ τύπου ὠθούντων τὴν κοινωνίαν εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἠθικῆς, καὶ διάσπασιν τῶν συνεχόντων πᾶσαν κοινωνίαν δεσμῶν· ἀλλ' ὁ περὶ τύπου ἡμῶν νόμος τιμωρεῖ καὶ αὐτὴν τὴν κατάκριτον τῶν κειμένων νόμων. Ὅτι οἱ νόμοι, ἐν ὅσῳ ὑπάρχουσι, δέον νὰ ἰσχύωσι κατὰ παντὸς, τοῦτο εἶναι ἀναμφίριστον. ἀλλὰ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι διατελοῦ-

σιν ἱεροὶ καὶ ἀλάθητοι, ὡς ὁ Ποντίφιξ τῆς Ἀπυτικῆς Ἐκκλησίας, ἀνώτεροι πάσης ἐξελέξεως καὶ ἐπικρίσεως. Διὰ τοῦτο μάλιστα ἐδρεῖται ἐν πάσῃ πολιτείᾳ ἰδιαίτερα νομοθετικὴ ἐξουσία, ἔργον ἔχουσα τὸ νομοθετεῖν, διότι ἡ πεῖρα ἢ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὑπαρχόντων νόμων καὶ ἡ πύσδος τῆς ἐπιστήμης καταδείκνυσιν ἐκάστοτε τὸ ἀναγκαῖον τῆς μεταβολῆς καὶ ἀντικαταστάσεως πολλῶν νόμων· παρέσχε δὲ ἐπιφανῆ εἰς τὰς πολιτείας ὑπηρεσίαν ὁ τύπος, χρησιμεύων ὡς πρωτοστάτης εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν ἀποδειχθέντων ἀκαταλλήλων νόμων. — Ὅθεν ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου διατελεῖ ἀνεξασφάλιστος παρ' ἡμῖν καὶ μετὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864. Ἄν δὲ περισώζονται συντρίμματά τινα τοῦ συνταγματικοῦ οἰκοδομήματος τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου, αἰτία τούτου ἑτέρα τις ἐγγύτης, ὑπὸ τε τῶν Ἑλληνικῶν Συνταγμάτων, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀντιπροσωπικῶν ἐπικρατειῶν καθιερωθεῖσα, ἢ τῆς ὑπαγωγῆς τῶν τοῦ τύπου ἀδικημάτων (ὅσάκις ταῦτα δὲν ἀφορῶσιν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον) εἰς τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων. Οἱ πολῖται-δικασταί, μὴ διατελοῦντες ὑπόχρεοι νὰ αἰτιολογῶσι τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, ὡς οἱ τακτικοὶ δικασταί, ἔσσαν παρ' ἡμῖν τὸν τύπον ἀπὸ τῆς καταδρομῆς τῆς ἐξουσίας δι' ἄλλεπαλλήλων ἐτυμηγοριῶν, ἀδίκων μὲν πολλάκις κατὰ τύπον, ὡς παραχαρασσουσῶν τὰ πραγματικὰ γεγονότα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐφαρμογῆς αὐθαιρέτου νόμου, ἀλλὰ δικαιοτάτων καὶ ἐντιμοτάτων κατ' οὐσίαν, καθὸ συμφωνοτάτων πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ αἰωνίου φυσικοῦ νόμου. Τὴν δὲ ἐλευθερίαν τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι καθιεροῦσιν ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ πληρότητι παρ' ἡμῖν τὸ 10^{ον} καὶ 11^{ον} ἄρθρον τοῦ Συντάγματος. Ἐκ τούτων τὸ μὲν πρῶτον, δηλονότι τὸ δέκατον τοῦ Συντ. ἄρθρον, ἀπονέμει ἀκωλύτως εἰς τοὺς πολί-

τας τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἡσύχως καὶ ἀόπλως, ἐπιτρέπον ἐξαιρετικῶς τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν ἐν ὑπαίθρῳ συναθροίσεων ἐν ἣ περιπτώσει ἐπιτίθεται ἐκ τούτου κίνδυνος εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν· τὸ δὲ δεύτερον ἦτοι, τὸ ἐνδέκατον, καθιεροῦν ἐπίσης ἀπόλυτον τὸ δικ. τοῦ συνεταιρίζεσθαι, ὑποβάλλει τὸν ἐν παῖς λεπτομερείαις κανονισμὸν αὐτοῦ ἐν τῷ μέλλοντι εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, ὑπὸ τὴν ῥητὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ὑπαγωγῆς αὐτοῦ εἰς προηγουμένην τῆς κυβερνήσεως (καὶ ἐπομένως καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῆς) ἄδειαν. Ὅθεν ὡς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου καὶ τὰς ἀτομικὰς ταύτας ἐλευθερίας τὸ παρ' ἡμῶν Σύνταγμα καθιέρωσεν ἀπολυτοτάτας, χωρὶς τινος ἀκρωτηριασμοῦ ἢ κολοβώσεως. Ἄλλὰ δυστυχῶς μὴ ἐκδοθέντων τῶν ἀναγκαίων εἰς ῥύθμισιν καὶ τῶν δικ. τούτων ὀργανικῶν νόμων, διατελοῦσιν ἀνεξέσφαλτα ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἀναμφηρίστως ἡ δημοσία ἀσφάλεια δεῖν νὰ ᾖ ἐν τῶν προϋγκιαιτάτων μελημάτων τῆς νομοθεσίας καὶ τῶν ἀρχῶν, διότι πρὸς μόνην τὴν τήρησιν αὐτῆς συνδέεται ἀναποσπαστως ἡ τήρησις τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος καὶ τῶν δι' αὐτοῦ καθιερουμένων ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν. Ἄν λοιπὸν ἕνεκα λόγων ἰσχυρῶν πρόκειται πασιδῆλως ἐκ τῆς ἐνασχέσεως τοῦ δικ. τοῦ συνέρχεσθαι νὰ διασαλευθῇ ἡ δημοσία ἀσφάλεια, ἧς μάλιστα πάντων κήδονται δικαίως πάντες οἱ πολῖται, οὐδεὶς δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι πρέπει νὰ θυσιασθῇ αὕτη εἰς τὴν ἀβλαβῶς δυναμένην ἀναβληθῆναι ἐνάσκησιν τοῦ δικ. τοῦ συνέρχεσθαι. Δὲν πρέπει ὅμως ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ νὰ παρέχεται τῇ ἐκτ. ἐξουσίᾳ τὸ δικαίωμα τῆς ἀυθαίρετου παρεμποδίσεως τῆς ἐνασχέσεως τοῦ συνταγματικοῦ τούτου δικαίωματος, διότι οὕτως ἐξαφανίζεται ὅλως, καθ-

ιστάμενον χιμαιρικόν. Ὅθεν ἀναγκαῖον πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ νὰ νομοθετηθῇ, ὅτι ἡ τῶν ἐν ὑπαίθρῳ συναθροίσεων ἀπαγόρευσις ἀνατίθεται εἰς τὸν ἐν ἐκάστῳ τόπῳ ἀνώτατον δικαστικὸν λειτουργόν, ἐκδιδόντα περὶ τούτου ἀπόφασιν ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς ἀρχῆς. Οὐδεὶς ἐπίσης δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ, ὅτι συλλόγων ὑποσκαπόντων τὴν δημοσίαν τάξιν ἢ τὴν δημοσίαν ἠθικὴν διὰ παρανόμων ἐνεργειῶν καὶ ἀποφάσεων, δεῖν νὰ ἐπιτρέπηται ἡ διάλυσις, ἀλλὰ μόνη πρὸς τοῦτο ἀρμοδία ἀρχὴ εἶναι προφανῶς ἡ δικαστικὴ. Ἄλλ' ὅμως, μὴ ἐκδοθέντος τοῦ ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Συντάγματος νόμου, δύναται ἡ Ἐκτ. ἐξουσία νὰ παραβιάσῃ ἀναιδῶς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ συνεταιρίζεσθαι, κωλύουσα τὴν σύστασιν οἰουδήποτε συνεταιρισμοῦ.

Διὰ δὲ τοῦ 9 ἄρθρου αὐτοῦ καθιεροῦ ὡσαύτως τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι· ἀλλὰ μόνη ἡ συνταγματικὴ αὐτοῦ καθιέρωσις δὲν ἐξαρκεῖ εἰς τὴν ἀσφάλειαν αὐτοῦ. Κακόβουλος ἐξουσία δύναται ἀτιμωρητὶ νὰ παρακωλύσῃ τὴν ὑπογραφὴν ἀναφορᾶς τινος ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι τὸ περιεχόμενον αὐτῆς προσκρούει εἰς τοὺς νόμους· φαῦλος δήμαρχος δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν ὑπογραφῶν· τὸ δὲ σπουδαιότερον, οὐδὲν ὑποχρεοῖ τὴν εἰς ἡν ἀπευθύνεται ἡ ἀναφορὰ ἐξουσίαν νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν ἀναφερόμενον. Ὅθεν πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ δικ. τούτου ἀνάγκη νὰ συνταχθῇ ὀργανικὸς νόμος, ὀρίζων 1), ὅτι πᾶσα ἀρχὴ, πρὸς ἣν ἀποτείνεται ἀναφορὰ ἐνός ἢ πολλῶν, ὑποχρεοῦνται ἐπὶ ποινῇ αὐστηρᾷ νὰ δέχεται τὴν ἀναφορὰν καὶ ἐν τῷ ὀρισμένης προθεσμίας νὰ χορηγῇ τὴν ὑπαγορευομένην ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀπάντησιν 2) ὅτι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἢ ἐπιτετραμμένη τὴν τήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως Ἀρχὴ δικαιούται νὰ κωλύσῃ

τὴν πρὸς ὑπογραφὴν ἀναφορᾶς συνάθροισιν ἢ τὴν εἰς οἰονδήποτε δημόσιον μέρος ἐκθεσιν αὐτῆς καὶ 3) ὅτι ἡ ἀρμοδία δημοτικὴ ἀρχὴ ὀφείλει ἀείποτε νὰ ἐπικυροῖ τὰς γνωστὰς ὑπογραφὰς τῶν ἀναφερομένων, σημειοῦσα ῥητῶς τὰς μὴ ὑπ' αὐτῆς θεωρουμένας τοιαύτας, ὑποχρεοῦμένη εἰς τοῦτο διὰ ποινῆς αὐστηρᾶς.

Ὅσαύτως διατελεῖ παρ' ἡμῶν ἀνεξέσφαλτος ἐν πολλοῖς ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία. Ὁ ἄνθρωπος δικαιούται νὰ πιστεύῃ περὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως τῶν μέσων καὶ τρόπων τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς αὐτοῦ λατρείας καὶ νὰ ἐνεργῇ συμμόρφως πρὸς τὸ φρόνημα αὐτοῦ ὅτι ἂν ὑπαγορευῇ αὐτῷ ἡ πεφωτισμένη ἢ ἀφώτιστος αὐτοῦ διάνοια· τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. Ἄλλ' ἡ ἐλευθερία αὕτη δὲν εἶναι πραγματικὴ, δὲν εἶναι πλήρης, ὅταν ἐξ ἐνός μὲν ἡ θρησκεία, ἣν προσέβουε ἡ πλειοψηφία ἐπικρατείας τινός, τυγχάνῃ ἐξαιρετικῆς προστασίας ὑπὸ τῶν νόμων, ἀναγορευομένη ἐπικρατεῖσα, ὅταν μισθοδοτοῦνται ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου κληρικοί (ἐπίσκοποι, ἱερεῖς, ἱεροκήρυκες) ὀρισμένης ἐκκλησίας, ὅταν παρεμποδίζεται ἡ ἐλευθέρη διδασκαλία καὶ μετάδοσις τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων, ἦτοι ὁ προσηλυτισμός· ὅταν ἐξ ἄλλου ἐκκλησιαστικῆς διατυπώσεως καὶ τελετῆς ἐπιβάλλωνται ὑπὸ τῆς πολιτείας, πράξεις δὲ ἀστυκαὶ τῶν πολιτῶν περιβάλλωνται κύρος μόνον διὰ τῆς εὐλογίας τῆς ἐκκλησίας ἢ τῆς παρεμβάσεως ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν. Καὶ ἂν θεωρηθῇ ἀληθὲς τὸ λογικῶς παράλογον δόγμα, ὅτι τὰ πεπλανημένα θρησκευτικὰ φρονήματα, αἱ στρεβλαὶ περὶ Θεοῦ δοξασαίαι, δύναται νὰ προκαλέσωσι τὴν αἰωνίαν τινός καταδικὴν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, (καὶ ὀνομάζομεν τοῦτο λογικῶς παράλογον, διότι

ἕκαστος κρίνει καὶ σκέπτεται καθ' ἑν ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπροκρίσθη βαθμὸν διανοητικῆς καὶ κριτικῆς δυνάμεως καὶ καθ' ὃ ὑπὸ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς τύχης ἐλάβε μέτρον παιδείας καὶ γνώσεων, ἐπομένως ἀπὸ χρησταῦ τοῦ συνειδότης πιστεύει ὅ,τι πιστεύει· καὶ ἂν, λέγομεν, θεωρηθῇ ἀληθὲς τὸ παράλογον τοῦτο δόγμα, εἰς τὸν πάνσοφον καὶ πανοικτίρμονα Θεὸν δέδοται ἡ κρίσις τῶν ἐκάστου θρησκευτικῶν φρονημάτων καὶ ἡ κατὰ ταῦτα ἀμοιβὴ ἢ τιμωρία τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτία καὶ ἀφορμῇ ἐξέσται τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τῇ πολιτείᾳ νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὴν θρησκευτικὴν συνείδησιν τοῦ ἄλλου, ἐπιβάλλουσα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τοῦτο ἢ ἐκαῖνο τὸ θρησκευμα διὰ τῆς βίας τῆς ἐξουσίας ἢ διὰ τῆς βίας τῶν νόμων. Ἡ ἐν ἐκάστη κοινωσίᾳ ἐξουσία, καθῆκον ἔχουσα νὰ προνοῇ περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς κοινωκτικῆς τάξεως διὰ τὴν ἐννόμου προστασίας τῆς ἐλευθέρως ἐνεργείας τῶν φυσικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων καὶ δικαιωμάτων, δεῖν νὰ περιβάλλεται καὶ τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν· ἀλλὰ πέραν τῶν ὀρίων τούτων δὲν ἐκτείνονται τὰ δικαιώματα τῆς Πολιτείας. Τί φρονεῖ θρησκευτικῶς ἕκαστος, καὶ κατὰ τίνα τρόπον λατρεύει ἢ οὐ τὸν Θεόν, οὔτε δικαίωμα οὔτε νενομισμένην ἀφορμὴν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ.—Ἐπειδὴ δὲ καθ' ἃ θρησκευτικὰ φρονήματα ἔχει ἕκαστος, ἀκολουθεῖ τοῦτον ἢ ἐκαῖνον τὸν τρόπον τῆς λατρείας, καθ' ἃν δ' ἀκολουθεῖ λατρείας τρόπον ἔχει ἀνάγκη ἢ οὐ ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων, ἐπισκόπων, ἱερέων, συνόδων· ἔχει ἀνάγκη ἢ οὐ ἱεροτελεστιῶν κατὰ τὴν ἐνέργειαν πράξεων τινῶν τοῦ ἀστυκοῦ βίου, οἷον κατὰ τὴν ἐνέργειαν γάμου κτλ., δεῖν νὰ ᾖ ἕκαστος ἐλεύθερος, ἐκάστη δὴμὰς ἀνθρώπων ὁμοφρονούντων θρησκευτικῶς ἐλευθέρη, νὰ ἐνεργῆσῃ ὅ,τι δοκεῖ αὐτῇ. Ὅθεν εἶναι ἄτοπος ἢ ἀνάμιξις

τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὰ τῆς πολιτείας καὶ τὰνάπαλιν ἢ τῆς πολιτείας εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἄτοπον ἐπομένως εἶναι ὁ ἄνευ ἱεροτελεστίας τελούμενος γάμος νὰ θεωρῆται ἄκυρος ὑπὸ τοῦ ἀστυκοῦ νόμου, ἄτοπον νὰ καθιεροῦται ἡ ἀνάγκη τῆς προσφυγῆς εἰς ἀρχιερέα δι' ἀναφορὰς πρὸς κατόρθωσιν διαζυγίου κτλ. Ἄτοπος ἐξ ἄλλου ὁ ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ἢ τῆς ἐγκρίσει αὐτῆς διορισμὸς ἀρχιερέων, ὡς ἐπίσης; ὁ διὰ νόμου τῆς πολιτείας κανονισμὸς προσόντων ἱερέων κτλ. Παρ' ἡμῖν αὐτὸ τὸ Σύνταγμα δυστυχῶς καθιέρωσε τὸ ἐπικρατοῦν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπηγόρευσε τὸν κατ' αὐτῆς προσηλυτισμὸν. Ἄλλ' ὅ,τι ἰδίως παρ' ἡμῖν ἐπηρεάζει τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν εἶναι οὐχὶ τοῦ Συντάγματος ἡ διάταξις αὕτη, ἀλλὰ τὸ μυσαρὸν οἰκοδόμημα τῶν περὶ Ἐκκλησίας πολιτικῶν ἡμῶν θεσμῶν, ὑποβαλλόντων τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν κηδεμόνευσιν τῆς πολιτείας. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ καταπέσῃ τὸ συγκεντρωτικὸν τοῦτο οἰκοδόμημα· ἀνάγκη νὰ ἀφεθῆ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ ἱερεῖς καὶ ἱεροδιάκονοι μετὰ καὶ τῶν ἐνοριακῶν ἐπιτροπῶν ἢ τῶν ἐπισκοπικῶν συμβουλίων ἄς ἐκλέγωσι τοὺς ἱεράρχας καὶ οὗτοι τὸν πρόεδρον τῆς Συνόδου· οἱ ἐνορεῖται ἄς ἐκλέγωσι τοὺς ἱερεῖς. Ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς πρεπούσης διαχειρίσεως τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας καὶ τῶν ἐθελουσίων τῶν ὀρθόδοξων χριστιανῶν συνεισφορῶν ἄς μισθοδοτῆ τοὺς ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς. Οὐδεμία ἢ χρεῖα τῆς παρεμβάσεως τῆς πολιτείας, τῶν ὑπουργῶν, τῶν νομαρχῶν! Ἄλλ' ἐξ ἄλλου ἀνάγκη νὰ καταπέσωσιν αἱ διατάξεις τῶν ἡμετέρων ἀστυκῶν νόμων, δι' ὧν καθιεροῦται ἡ ἐπέμβασις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ τῆς πολιτείας. Διατί νὰ ἦ ἄκυρος ὁ ἄνευ ἱερατικῆς εὐλογίας τελούμενος γάμος; διατί νὰ ἐπιτάσσεται ἢ εἰς τὸν ἀρχιερέα προσφυγὴ τοῦ θέλον-

τος νὰ διαζευχθῆ ἀπὸ τῆς συμβίου αὐτοῦ;

Ἄνεξασφάλιστος ὡσαύτως διατελεῖ παρ' ἡμῖν ἡ ἐλευθερία τοῦ διδάσκειν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι κατὰ τὸ 16 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος ἡμῶν «ἐκάστος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συνιστᾷ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα», ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος τούτου ῥητῶς ἢ συμμόρφωσις πρὸς τοὺς περὶ τούτου νόμους τοῦ Κράτους· οἱ δὲ περὶ τούτου νόμοι, προγενέστεροι τοῦ Συντάγματος, χορηγοῦσι τῇ ἐξουσίᾳ τὸ δικαίωμα νὰ ἀρνηθῆ τὴν ἄδειαν τῆς ἰδρύσεως ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, νὰ ἐπιτηρῆ τὴν διδασκαλίαν καὶ νὰ κλείῃ πρὸς τούτοις τὰ ἰδιοσυντήρητα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα. Οὕτω καὶ ἡ ἀτομικὴ αὕτη ἐλευθερία διατελεῖ τὸ παίγιον τῆς ἐθελοτροπίας τῆς ἐξουσίας! Ἄλλὰ καὶ μόνη ἡ ἀπαρεμπόδιστος ἰδιωτικῶν σχολείων σύστασις καὶ διεύθυνσις ἀσφαλίζει μὲν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ προσκρούει εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ δίκαιον. Ἡ ἰδέα τῆς δαπάνης τοῦ κράτους διατηρήσεως τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως θεωρεῖται κοινῶς ὡς ἰδέα ἐλευθερίας, καθὼ δῆθεν παρέχουσα εἰς τὸν λαὸν ἀφθονώτερα καὶ εὐχερέστερα τὰ μέσα τοῦ ἐκπαιδεύεσθαι· ἀλλ' ἐν τῷ βάθει αὐτῆς εἶναι τυραννικὴ, διότι ὑποβάλλει εἰς ἄδικον φορολογίαν πρὸς συντήρησιν τῆς ἐκπαιδεύσεως τὸν πολίτην, οὗ τινος τὰ τέκνα δὲν ἐκπαιδεύονται, πρὸς χάριν τοῦ πολίτου, οὗ τινος ἐκπαιδεύονται. Ἐπειδὴ δὲ καὶ δαπάνη τοῦ κράτους ἐνεργουμένης τῆς ἐκπαιδεύσεως, οἱ πλείστοι τῶν ἀπόρων, ἰδίως δὲ τῶν γεωργῶν, δὲν ἐκπαιδεύουσι τὰ τέκνα αὐτῶν, οὐχ ἤττον ὑποβάλλονται διὰ τοῦτο εἰς βαρεῖαν φορολογίαν, ὠφελοῦνται ἐκ τούτων οἱ εὐποροῦν τὰ τέκνα διδάσκονται διὰ τῶν φόρων τῶν πτωχῶν.

Καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς ἐργασίας δὲν εἶναι ὅσον δεῖ ἀνεπτυγμένη παρ' ἡμῖν. Οὐχὶ μό-

νον ἐπιτηδεύματα τινα ἐλευθερία καὶ σπουδαῖα συγχρόνως, ὡς τὸ τοῦ φαρμακοποιῦ ἢ τοῦ ἱατροῦ, ὧν ἡ ὑπόβλη εἰς τὴν προαγωγὴν ἀποδεικτικῶν τῆς πρὸς ἐπιτυχῆ ἐξάσκησιν αὐτῶν ἀπαραιτήτως ἀπαιτουμένης ἐπιστημονικῆς ἱκανότητος, δυσκόλως ἀποκτωμένης, τυγχάνει ἴσως ἀπολύτως ἀναγκαία χάριν τῶν δυναμένων ἐκ τῆς ἀκωλύτου αὐτῶν ἐξάσκησεως νὰ προκύψωσι σπουδαῖα, κινδύνων, ἀλλὰ καὶ ἐπιτηδεύματα κατώτερα, ὧν ἡ ἐξάσκησις ἀπαιτεῖ μὲν εὐαποκλήτους τεχνικὰς γνώσεις, ἀλλ' οὐδένα κίνδυνον δύναται νὰ ἐπαγάγῃ εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀδοκίμως τελουμένη, ὑποβάλλονται παρ' ἡμῖν εἰς περιορισμούς. Οὕτω πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος τοῦ ἀρτοποιοῦ ἢ τοῦ κρεοπώλου ἀπαιτεῖται ἄδεια τοῦ δημάρχου, παρεχομένη κατὰ τὸ 16 καὶ 33 ἄρθρον τοῦ Διατάγματος τῆς 6 Ἀπριλίου 1835 περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων εἰς μόνους τοὺς ἀποδείξαντας ἀποχρώντως τὴν καλὴν αὐτῶν διαγωγὴν καὶ τὴν ἱκανότητα αὐτῶν, ἐν ἀποποιήσει δὲ τοῦ δημάρχου ἐπιτρέπεται προσφυγὴ εἰς τὸν ἀρμόδιον ἑπαρχον. Ἐν ᾧ δὲ ἐκ τούτου οὐδεμία ὠφέλεια προέρχεται, διότι οὐδαμῶς δύναται νὰ ζημιώσῃ τὴν κοινωνίαν ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν εἰς τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα ἐπιδιδομένων, ἐξ ἐναντίας καταβιβάζει τὴν τιμὴν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ κρέατος ἐπ' ἀγαθῶ τῶν πτωχοτέρων κοινωνικῶν τάξεων, προέρχεται ἡ σπουδαία βλάβη, ὅτι χορηγεῖται εἰς τὰς χεῖρας τῶν δημάρχων καὶ τῶν ἐπαρχῶν μέσον ἐκδικήσεως προσωπικῶν καὶ πολιτικῶν παθῶν καὶ συμπερόντων, πρὸς δὲ καθίστανται πολλαχοῦ ἀργυρώνητοι αἱ θέσεις, ἀναγκαζομένων τῶν νέων αἰτητῶν τῆς πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἀρτοποιικοῦ καὶ κρεοπωλικῶν ἐπαγγέλματος ἀδείας νὰ τυγχάνωσι τοῦ ποθουμένου διὰ τῆς παροχῆς χρημάτων.

Τέλος καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς ἰδιοκτησίας,

ἀπαύγασμα τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας καὶ ὀρυκτῆριον σπουδαιότατον τοῦ πολιτισμοῦ, δὲν τυγχάνει παρ' ἡμῖν κατὰ πάντα δεόντως ἠσφαλισμένη. Δὲν ἰσχυρίζομαι, ὅτι δεόν τῆς πολιτείας τὸ ὑψίστον πολλακίς συμφέρον εἰς τὴν κατάληψιν ἰδιωτικῆς ἰδιοκτησίας νὰ θυσιαζῆται εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἰδιωτικῆς ἐθελοτροπίας, ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ παρ' ἡμῖν Συντάγματος (ἄρθρον 13), δι' ἧς ἡ στέρησις τῆς ἰδιοκτησίας ἐπιτρέπεται μόνον διὰ δημοσίαν ἀνάγκην προσηκόντως ἀποδειγμένην καὶ μετὰ προηγουμένην ἀποζημίωσιν ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον νὰ καταστῇ πρᾶγμα διὰ τῆς ἐκδόσεως ὀργανικοῦ νόμου, ὀρίζοντος ἐν ἀκριβεῖα τὴν ἀρχὴν, ἧς ἡ περὶ δημοσίας ἀνάγκης καὶ περὶ προσηκούσης ἀποζημιώσεως ἀπόφασις ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν, κηρύττοντος δὲ ἄκυρον πᾶσαν κατ' ἄλλον τρόπον γινομένην κατάληψιν ἰδιωτικῆς ἰδιοκτησίας καὶ ἐπιβάλλοντος αὐστηρὰς ποινῆς εἰς τοὺς προεάντας ἄλλως εἰς τοιαύτην.

Ο ΕΝΤΟΜΟΘΗΡΑΣ.

(Συνέχ. ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΘΗΡΑ ΕΝΤΟΜΩΝ ΕΝΟΝΤΩΝ ΕΛΥΤΡΑ.

Εἰδικὰ ἔργαλεῖα.

Ἐκτὸς τῶν περιγραφέντων ἐργαλείων, εἰς τὸν ἐντομοθῆραν ἀναγκαῖοι καὶ τὰ ἐξῆς:

1) *Κόσκιον ψιδόν*. Εἶναι ἀπαραίτητον πρὸς ἀνόρυξιν τῶν μυρμηκωφωλεῶν, ἐνθα ζῆ μέγας ἀριθμὸς κολοπτέρων, λίαν περιέργων πρὸς σπουδὴν καὶ ἐχόντων λίαν μικρὸν σῶμα. Ἡ ὕλη, ἐξ ἧς σύγκειται εἶναι ἀδιάφο-

ρος, ἀρκεί μόνον νὰ ἔχη ὅπως τοιαύτας ὥστε νὰ διέρχωνται δι' αὐτῶν τὰ θηρεύμενα ἔντομα. Πρέπει πάντοτε νὰ καλύπτωμεν τὸ κόσκινον ἵνα μὴ ταῦτα ἀρπάζωνται ὑπὸ τῶν μυρμηκῶν.

2) *Φιάλαι πλατύλαιμοι ἢ κώδωρες νέλιμοι.* Ἐντὸς τούτων θέτομεν τὰ ἔντομα, ὅταν ταῦτα εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν νύμφης ἢ κάμπης καὶ τὰ ἀφίνομεν ἐκεῖ μέχρις ὅτου γίνωσι τέλεια ἔντομα, οὕτω δὲ ἀποκτῶμεν πολλάκις πολὺ ὡραία καὶ σπάνια δείγματα.

3) *Κῶνοι ἐκ χάρτου χονδρῶ.* Ἐντὸς τούτων ῥίπτομεν πολλὰ τῶν κολεοπτέρων μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ κλείομεν αὐτοὺς ὀπισθεν, οὕτω δὲ δὲν καταστρέφονται μεταξὺ τῶν.

Τὰ κολεόπτερα, τῶν ὁποίων εἰσὶ γνωστά περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας εἶδη, ἔχουσι τοιαύτην μορφήν, ὥστε εὐκόλως δυνάμεθα ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ τὰ διακρίνωμεν τῶν λοιπῶν ἐντόμων, καὶ ἐν τούτοις ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν εἶναι πολὺ μεγάλη ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὸ μέγεθος, διότι εὐρίσκοντα καὶ τὰ μικρότερα καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐντόμων, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ χρῶμα, τὸ σχῆμα καὶ τοὺς βιογραφικούς ὁρους.

Οἱ πλεῖστοι τῶν πρωτοπερίων φυσιδιῶν αἰσθάνονται ἀποστροφὴν τινα καθ' ἣν στιγμὴν ἀπτονται ἐντόμων μετὰ ἕλτρα καὶ μετὰ σκληρὸν περικάλυμμα, ἄλλοι δὲ φοβοῦνται μήπως ἦναι ἐπικίνδυνα· βεβαιουῦμεν τοὺς τελευταίους τούτους, ὅτι οὐδὲν κολεόπτερον τοῦ τόπου ἡμῶν εἶναι ἐπίφοβον, καὶ ἂν δὴ ξωσί τινα, οὐδὲν περισσότερον κακὸν θὰ τῶν ἐπιφέρωσι τῶν στρουθίων, ἅτινα ἐκδικοῦνται ὅταν θέλωμεν νὰ τὰ συλλάβωμεν.

Ἄλλὰ ποῦ συλλαμβάνονται τὰ κολεόπτερα;—Ἡ ἐρωτήσωσιν ἴσως οἱ νέοι ἔντομοθηραὶ.—Πανταχοῦ.

Ὅτι ἐνθυμηθῶμεν ἐν τούτοις, ὅτι μέρη τι-

νὰ εἰσὶ καταλληλότερα ἄλλων πρὸς θέρυσαν· αἱ ὄχθαι τῶν γλυκεῶν καὶ ἀλμυρῶν ὑδάτων, τὰ ἔλη, τὰ δάση, τὰ χόρτα παρέχουσι πολλάκις ὡραία συλλογὴν. Ἄλλως τε κατόπιν ἐκδρομῶν τινῶν ὁ ἀρχαίος θὰ ἤξεύρη πᾶν ὅ,τι μετ' ὀλίγον δύναται νὰ ἐλπίσῃ ἢ ν' ἀναζητήσῃ εἰς ἕκαστον μέρος. Ἐὰν ἀπαντήσῃ, παραδείγματος χάριν, σταφυλίνους συντετριμμένους θὰ ἤξεύρη ἐκ πείρας ὅτι δὲν θὰ εὖρη ἐκεῖ κικινδέλας.

Οἱ σωροὶ τῶν καυσίμων ξύλων, αἱ δέσμαι τῶν ἐγκαταλελειμμένων φρυγάνων, οἱ σωροὶ τῶν λίθων, οἱ ψαμαθῶνες, αἱ βαθεῖς ἀβλακες, οὓς χαράσσοσιν οἱ τροχοὶ τῶν ἀμαξῶν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰσὶ τόποι εὐμενεῖς. Ἡ θήρα πρέπει νὰ γίνηται ἡμέραν καὶ νύκτα, πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ μετὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν εἰσέτι ὑγρῶν ἐκ τῆς δρόσου δένδρων.

Δύναται τις νὰ προμηθευθῇ πολλοὺς νεκροφόρους καὶ ἄλλα ἀνάλαγα ἔντομα, θέτων ἐντὸς λάκκου μικρὰ νεκρὰ ζῶα καὶ καλύπτων αὐτὸν διὰ πλέγματος σιδηροῦ, διότι πολλὰ πτηνὰ ἰδίως ἢ κίσσα καὶ ὁ κόραξ θὰ ἔλθωσι νὰ θηρεύσωσι δι' ἰδίον των λογαριασμόν.

Ὅλοι οἱ μῆνες εἰσὶ κατάλληλοι διὰ τὴν θήραν τῶν κολεοπτέρων, ἕκαστος φέρει τὰ εἶδη του.

Ἀναζητήσατε λοιπὸν εἰς τὰ δάση, ἐπὶ καὶ ὑπὸ τοὺς φλοιούς τῶν ξηρῶν δένδρων καὶ τῶν τετραυμένων ὑπὸ τῆς καταγιγίδος κλάδων. Θηρεύετε εἰς τὰ ἔλη, τὰ λιμνάζοντα ὑδάτα, τοὺς ῥύακας καὶ τοὺς ποταμούς· τὸ φθινόπωρον πρὸ πάντων θὰ κάμητε καλὴν συλλογὴν μικρῶν καὶ χονδρῶν ἐντόμων· Ἀνασηκόνετε τὰς κόπρους τῶν βοῶν εἰς τὰς βοσκὰς, ὑπάρχουσιν ἐκεῖ θησαυροὶ ἀνορύσσετε τὰς μυρμηκίας, συνάζετε τοὺς μύκητας καὶ θέτετε τοὺς μεγαλειτέρους ἐντὸς φιαλῶν, θέτετε ἰδεῖ ἐξερχόμενα ἐκ τούτων ὀλίγον

κατ' ὀλίγον ἔντομα λίαν σπάνια, πολλάκις μετὰ περιέργων παρασίτων ἄλλων οἰκογενειῶν. Ἀναζητεῖτε εἰς τὰς κοιλότητας, τὰ λατομεῖα, τὰ σπήλαια, τὰ φρέατα· περιστρέψετε πολλάκις τὸν ἐκ λίνου σάκκον ἐπὶ τῶν ἀνθέων, καὶ φονεύετε ἐνίοτε πτηνὰ ἔντομογράγα, ὅπως ἀναζητήσατε τὸν στόμαχόν των· εἶναι τὸ μόνον μέσον τοῦ νὰ εὕρητε εἶδη, ἅτινα ἄλλως ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον νὰ προμηθευθῆτε, μὴ ἔχοντες πτέρυγας ὅπως ἀναζητήσατε αὐτὰ εἰς τὰ ὕψη, ἔνθα ἐνδιατιῶνται.

Δύναται τις νὰ συλλέξῃ τεμάχια ξηρῶν ξύλων, σεσηπῶτα, καὶ νὰ τὰ θέσῃ ἐντὸς φιαλῶν ἢ ὑπὸ υελίνους κώδωνας. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξέρχονται ἐκ τούτων ἔντομα περιέργα, παράσιτα ἢ ξυλοφάγα.

Δύναται τις ἀκόμη νὰ θηρεύῃ τὸ ἐπιπέρας, θέτων ἐν τῷ μέσῳ ὀθόνης ἐξηλωμένης κατὰ γῆς εἴτε φανὸν εἴτε οἰονδήποτε φῶς, κεκαλυμμένον μετὰ λεπτὸν ὕφασμα ἢ μετὰ χάρτην διαφανῆ. Τὰ ἔντομα θαμβούμενα ὑπὸ τοῦ φωτός φέρονται πέραξ αὐτοῦ καὶ οὕτω συλλαμβάνονται εὐκόλως ἢ διὰ τοῦ σάκκου ἢ καὶ διὰ τῆς χειρὸς μόνης.

Ἡ εἰς τὰς μυρμηκίας θήρα δύναται νὰ προμηθευθῇ ὑπὲρ τὰ διακόσια πενήκοντα εἶδη κολεοπτέρων, ἅτινα δὲν εὐρίσκονται ἢ ἐκεῖ. Διὰ νὰ προσφλασθῶμεθα ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν μυρμηκῶν, οἵτινες ὑπερασπίζουσι τοὺς φυλακισμένους των μετὰ μεγίστης προθυμίας, πρέπει νὰ θηρεύωμεν εἰς τὰ μέρη ταῦτα τὴν πρωτὴν καὶ τὴν ἑσπέρας, ὅτε ἡ δρόσος ναρκώνει αὐτούς. ῥίπτομεν εἰς τὸ κόσκινον δράκα μυρμηκῶν μετὰ τῶν σωρῶν τῶν συντριμμάτων των καὶ κινουῦμεν αὐτὸ ὑπεράνω τῆς ὀθόνης, ὁπότε καθίσταται εὐκόλον νὰ ἴδῃ τις τὰ παράσιτα ἐν γένει πολὺ μικρὰ.

Κοσκινίζουσιν ἐπίσης τὴν ἄμμον ὅπως ἀνεύρωσιν ἐκεῖ πληθὺν μικρῶν εἰδῶν, ἅτινα

ἄλλως εἶναι ἀδύνατον νὰ εὐρεθῶσι. Διασκορπίζουσιν αἰφνιδικῶς ἐπὶ τῆς ὀθόνης τοὺς μύκητας, διότι τὸ πλεῖστον τῶν μικρῶν κολεοπτέρων, ἅτινα περιφέρονται ἐπὶ τῶν φυτῶν τούτων, ἔχουσι τὴν περιέργον συνίθειαν νὰ προσποιῶνται τὸν νεκρὸν εἰς τὴν ἐλαχίστην πιθανότητα κινδύνου καὶ ὡς ἐκ τούτου πίπτουσιν εὐθὺς ἅμα τὰ ἐγγίσσωμεν.

Ἐμνοπτερά τινα, ὁμοιάζοντα ὀλίγον πρὸς σφήκας, κτίζουσι τὰς φωλεὰς των εἰς μέρη ἀμμώδη· θηρεύουσι τότε ὀρισμένα κολεόπτερα, ἅτινα θάπτουσιν, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς τροφὴ εἰς τὰς μελλούσας κάμπας των. Ὅταν κατὰ τύχην συναντήσῃ τις τὰς περιέργους ταύτας νεκροπόλεις, εὐρίσκει τὰ μᾶλλον σπάνια εἶδη ἐν καταστάσει ἐντελεῖ, κριμώμενα μόνον διὰ τοῦ προφυλακτικοῦ δηλητηρίου τῆς προνοούσης μητρὸς. Εὐρίσκει τις βουπρίστιδας, αἵτινες δυσκόλως ἀπαντῶνται, ὀροσδάκνας, πρὸς τούτοις πολλὰ εἶδη ὑμενοπτέρων, ἀραχνοειδῶν καὶ ἄλλων ἐντόμων ἐντὸς τῶν περιέργων τούτων ὑπογείων.

Παρασκευὴ τῶν Κολεοπτέρων.

Τὸ πρῶτον, ὅπερ πρέπει νὰ κάμη τις ἐπανερχόμενος τῆς θήρας, εἶναι νὰ φονεύσῃ τὰ χονδρὰ ἔντομα, ἅτινα φέρει ἐντὸς τῶν φιαλῶν ἢ τῶν σωλῆνων. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔχουσιν ἀποθάνει ἐξ ἀσφηζίας, ἢ κατέστησαν ἀναίσθητα ἐκ τῶν οὐσιῶν, μετ' ὧν τὰ ἐθέσαμεν ἐντὸς τῶν σωλῆνων· ἀλλ' ἡ πιθανότης τῆς ζωῆς τῶν ἐντόμων τούτων εἶναι μεγίστη. Δὲν θὰ λησμονήσωμεν ποτὲ, ὅτι εἰς *Oryctes nasicornis* ἔζησεν ἐντὸς φιάλης ἐπὶ δύο μῆνας χωρὶς τροφῆν.

Φονεύουσι τὰ ἔντομα, μικρὰ καὶ μεγάλα, διὰ τῆς θερμότητος, ἐντὸς οἰουδήποτε κλωθίου ἢ κλιβάνου ἢ δι' ἄλλου ἀναλόγου τρόπου· 100 βαθμοὶ ἀρκοῦσιν ὅπως ἀποθάνωσι τὰ ἔντομα.

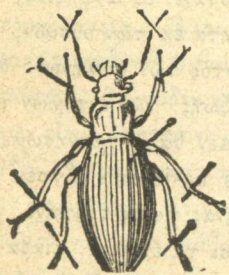
Ἐξάγουσι τὰ ἐντὸς οἰνοπνεύματος 36 βαθμῶν βυθισθέντα ἔντομα, τὰ ἀποπλύνουσιν εἰς οἰνόπνευμα 40 βαθμῶν καὶ τὰ ἀφίνουσι νὰ ξηρανθῶσιν, ἀναβάλλοντες τὴν δριστηκὴν παρασκευὴν τῶν ἄνευ τούτου, καθίστανται πιμελώδη, ἢ πληγῆ αὐτῆ τῶν συλλογῶν κατὰ τῆς ὁποίας ἀκόμη δὲν εὔρον θεραπείαν.

Κανὼν γενικός: πᾶν ἔντομον πρέπει νὰ καρφώνηται ἐπὶ τῶν ὀρθῶν ἐλύτρων του μεταξὺ τοῦ προθώρακος καὶ μεσοθώρακος σχῆμα 32, ἐκλέγμενον δὲ τὴν καρφίδα συμφῶως μὲ τὸ πάχος τοῦ ἔντομου.

Σγ. 32.

Τὰ κολεόπτερα, ἅτινα θέτομεν εἰς τὰς συλλογὰς μας διὰ νὰ ἔχωσι θέσιν φυσικὴν πρέπει νὰ ὄσιν ὀλίγον ὑψωμένα, πρᾶγμα, ὅπερ κατορθοῦμεν διὰ τῶν καρφίδων ὡς παριστᾶ τὸ σχῆμα 33. Δυνάμεθα ὁμοίως νὰ τὰ θέσωμεν καὶ μὲ τοὺς πόδας ὑπὸ τὸ σῶμά των.

Σγ. 33.

Πᾶν ἔντομον δύναται νὰ ὑγραθῆ διὰ τοῦ κώδωνος, ἀλλὰ προκείμενον περὶ κολεοπτέρων μικροτέρων μεταχειρίζονται μέθοδον

δραστικωτέραν: θέτουσι τὰ ἔντομα ἐντὸς ὀλίγου ὕδατος ἀπεσταγμένου, μετὰ τινὰς στιγμὰς θὰ ἦναι μαλακά, τότε τὰ ἐξάγουσι διὰ λαβίδων, τὰ θέτουσιν ἐπὶ χάρτου ἀπορροφητικοῦ καὶ διευθετοῦσι τοὺς πόδας καὶ τὰς κεραίας των. Ἄμα ξηρανθῶσι τὰ λαμβάνουσι διὰ τῶν περάτων τῶν λαβίδων, ἅτινα βρέχουσιν ὀλίγον, τὰ θέτουσιν ἐπὶ μικροτάτης σταγόνος κόλλας, τιθεμένης εἰς τὸ ἄκρον χάρτου καὶ τὰ ἀφίνουσι νὰ ξηρανθῶσιν.

Ἄν τὸ ἔντομον φέρει τρίχας ἢ πτίλα, ἐνῶ ἦναι ἐξηλωμένον ῥίπτομεν ἐπ' αὐτοῦ σταγὼνα ὕδατος, καὶ οὕτω αἱ τρίχες ἐκτείνονται ἀφαιροῦμεν κατόπιν τὴν ὑγρασίαν διὰ τοῦ ἀπορροφητικοῦ χάρτου, καὶ λαμβάνουσι τότε ταῦτα θέσιν φυσικὴν.

Ὄρθόπτερα.

Ἡ τάξις αὕτη τῶν ἔντομων εἶναι πολυαριθμοτέρα κατὰ τὰ εἶδη τῆς τῶν κολεοπτέρων. Τὰ διὰ τὴν σύλληψιν τούτων ἐργαλεῖα εἶναι αὐτὰ τὰ τῶν κολεοπτέρων καὶ πολλάκις συλλαμβάνονται συγχρόνως ἔντομα καὶ τῶν δύο τάξεων. Τὰ ἀναζητοῦμεν δὲ ἐν καιρῷ μεγάλου καύσονος καὶ εἰς μέρη ἐκτεθειμένα, διότι ἡ τάξις αὕτη συνίσταται πρὸ πάντων ἐξ ἔντομων τῶν θερμῶν τόπων. Τὰ φέρομεν ἐντὸς σωλήνων ἢ κυτίων ἐν γένει ὡς τὰ τοῦ αὐτοῦ μεγέθους κολεόπτερα, πρέπει ὁμοίως νὰ τὰ χωρίζωμεν τούτων ὅπως μὴ καταστρέφονται.

Παρασκευὴ τῶν Ὄρθοπτέρων.

Ὅρισμένα εἶδη ὀρθοπτέρων, παραδείγματος χάριν ὅλα τὰ ἀκριδία, ἐνδεδυμένα μὲ λαμπρὰ χρώματα καὶ πολὺ εὐαίσθητα, εἰσι δυστυχῶς εὐφθαρτα καὶ ὅσας φροντίδας καὶ ἂν καταβάλωμεν δυσκόλως κατορθοῦμεν νὰ τὰ διατηρήσωμεν.

Τὸ οἰνόπνευμα, ὁ αἰθῆρ, τὸ βενζέλαιον, τὸ χλωροφόρμιον μάλιστα εἰς ὀρισμένην δόσιν, ἐρυθραίνουσι τὰ λαμπρὰ πράσινα χρώ-

ματὰ των. Εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις δὲν πρέπει νὰ ῥίπτομεν ἐντὸς οἰνοπνεύματος οὔτε αἰθέρος τὰ ἔντομα, ἅτινα κατόπιν θέλωμεν ἀποξηράνει. Ταῦτα πάντα ἔχουσι κεραίας καὶ μέλη μακρὰ καὶ εὐθραυστα. Διαβρέχοντες τὰ ῥινίσματα τῶν ξύλων μὲ χλωροφόρμιον καὶ ῥίπτοντες ἐντὸς αὐτῶν τὰ ὀρθόπτερα, τὰ φονεύομεν καὶ ἀποφεύγομεν οὕτω τὰς ἐξαρθρώσεις τῶν πηδητικῶν ἄκρων των λίαν εὐκόλως.

Ἡ ἀποξήρανσις τῶν χονδρῶν εἰδῶν τῶν ὀρθοπτέρων εἶναι δύσκολος καὶ δὲν δύναται πάντοτε νὰ ἐκτελεσθῆ, διότι καλύπτονται ἀπὸ πιμελῆν. Διάφορα μέσα μετεχειρίσθησαν μέχρι τούδε ἐπὶ τούτῳ, τὸ καταλληλότερον εἶναι νὰ ἀφαιρῶμεν τὰ ἐντόσθια τῶν ἔντομων καὶ νὰ τὰ πληρῶμεν μὲ βάμβακα ἢ μὲ ἄλλην ἀνάλογον οὐσίαν. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι λίαν δύσκολος καὶ ἀπαιτεῖ μεγίστην προσοχὴν.

Ἄν κλείσωμεν αὐτὰ ἐντὸς κυτίου ἐκ λευκοσιδήρου μετὰ ῥινισμάτων βεβρεγμένων διὰ θυμελαίου ἢ λεβαντελαίου ἐπιταχύνωμεν τὴν ἀποξήρανσιν.

Καρφώνουσι τὰς σέλφας (κ. σέρφας), τοὺς μάντις καὶ τὰ πηδητικὰ ὀρθόπτερα εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ θώρακος εἰς τρόπον ὅστε νὰ διέλθῃ ἡ καρφὶς ὑποκάτω εἰς τὸ μέσον τοῦ στήθους. Οἱ τέττιγες πρέπει νὰ καρφώνονται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θώρακος, ὅστις εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἐπεκτείνεται πολὺ πρὸς τὰ ἔσωθεν, ὅπως τὸ ζῶον φυλάττῃ οὕτω τὴν ἰσορροπίαν του.

Ἡμιπτέρα.

Τὰ ἔντομα ταῦτα εὐρίσκονται πανταχοῦ καὶ πάντοτε, καὶ κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα ὑπὸ τὰ βρύα, κατὰ δὲ τὸ ἔαρ εἰς τὰς μυρμηκίας, προπάντων ὁμοίως κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον εἰς τὰ θερμὰ μέρη. Ἐπὶ τῶν ὀρέων, εἰς τὰς ἀκτὰς τῶν θαλασσῶν, ἐντὸς

τῶν ἀνθέων, ἐπὶ τῶν δένδρων, ἐπὶ τῶν βράχων ὠρεῦεστε ἐπιμελῶς, τὰ σπανιότερα εἰσι κεκρυμμένα ὑπὸ τὰ χόρτα, ἐντὸς τῆς ἄμμου ὑπὸ τὰ φύλλα ἢ ὑπὸ τοὺς φλοιούς. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ὑπολείπονται περισσότερα ἀνεξέταστα ἢ εἰς πάσας τὰς ἄλλας.

Ἡ ὀθόνη εἶναι τὸ χρησιμώτερον μέσον τοῦ ἔντομοθήρου πρὸς σύλληψιν τῶν μικρῶν ἡμιπτέρων, ἧτις δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλος, διότι ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πηδῶσι καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ τὰ θίξωμεν ἄνευ θραύσεως μέλους τινός. Καλὸν ἐπίσης εἶναι νὰ φέρωμεν μεθ' ἡμῶν ἰκανὸν ἀριθμὸν εὐρέων καὶ μικρῶν σωλήνων ὅπως τὰ ῥίπτομεν ἐντὸς αὐτῶν. Ὁ ἐκ λινοῦ σάκκος χρησιμεύει ἐπίσης διὰ τὰ μεγαλειότερα καὶ ἰσχυρότερα ὑδρόβια εἶδη, διότι τὰ μικρὰ ἤθελον θραυσθῆ ὑπ' αὐτοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν θήραν δὲ τῶν κόκκων καὶ κόκκων κακτοφίλων (1) ἡ σύλληψις τοῦ θήλεως εἶναι πάντοτε εὐκόλος ἐπειδὴ εἶναι μᾶλλον ἢ ἥττον ἀκίνητον, δυστυχῶς δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὸ ἄρρεν, ὅπερ διὰ πολλὰ εἶδη εἶναι εἰσέτι ἄγνωστον. Δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν τοιαῦτα διὰ τοῦ φανοῦ, τὴν νύκτα, εἴτε προσελκύοντες αὐτὰ εἰς τὸ φῶς, εἴτε συλλαμβάνοντες αὐτὰ κατὰ τὴν ζιγμὴν ταύτην πλησίον τῶν θηλέων των.

Τὰ αὐτὰ ἐφαρμόζονται ἐπίσης καὶ εἰς τὰς φθείρας τοῦ δένδρου, ὧν τὰ δύο γένη δὲν εἶναι εἰστέτι ἀκριβῶς ἐγνωσμένα, καὶ ὧν ἡ ἱστορία πολλὰ κενὰ παρέχει.

Ὅ,τι εἶπομεν διὰ τὰ κολεόπτερα καὶ ὀρθόπτερα δέον νὰ ἐφαρμόζηται καὶ εἰς τὰ εἶδη τῶν ἡμιπτέρων ἅτινα διὰ τοῦ σχήματος τῶν δερμάτων αὐτῶν πλησιάζουσιν εἰς τοὺς τύ-

(1) Ὁὕτως ὀνομάζεται εἶδος τι ἔντομον ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἡμιπτέρων, οὗ τὸ θῆλυ ξηραίνόμενον παράγει τὸ κοινῶς καλούμενον εἰς τὸ ἐμπόριον Κερμίζιον.

πους τῶν δύο πρώτων τάξεων· ἀλλ' ἀπαντῶμεν εἰς τὴν νέαν ταύτην τάξιν ἔντομα μαλακόδερμα, π. χ. τὰς φθειράς, τοὺς κόκκους καὶ κόκκους κακτοφίλους, ἅτινα δυσκόλως μεταφέρονται. Τὸ καλλίτερον πρὸς τοῦτο μέσον εἶναι νὰ φέρωμεν μεθ' ἡμῶν μικροὺς σωλήνας πλήρεις κατὰ μὲν τὸ ἥμισυ οἰνοπνεύματος κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ ὕδατος ἀπεσταγμένου, ἀφοῦ δὲ εἰσαγάγωμεν εἰς αὐτοὺς τὰ ἔντομα ἐκάστου εἴδους, νὰ ἐπιγράψωμεν ἀμέσως προσθέτοντες τὸ ὄνομα τοῦ φυτοῦ ἐφ' οὗ συνελέγησαν, τὸν τόπον, τὴν ἡμερομηνίαν, κτλ. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἔχωμεν μεθ' ἡμῶν λεπτοτάτας λαβίδας.

Ἐν ξηρᾷ καταστάσει τὰ μικρὰ ταῦτα ζῶα ἀποσκλήρυνονται τοσοῦτον ὥστε καθίστανται ἐντελῶς δυσδιάγνωστα.

Δέον νὰ καρφώνωμεν τὰ ἡμίπτερα μεταξὺ τοῦ προθώρακος καὶ μεσοθώρακος ἵνα δυναθῶμεν νὰ τοῖς ἀνοίξωμεν τὰ ἔλυτρα καὶ τὰς πτέρυγας· θηρευταὶ τινες φρονούσιν ὅτι ἤθελον εἶσθαι καλλίτερον νὰ τὰ καρφώνωσιν εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ προθώρακος, ὀλίγον κατωτέρω τοῦ ὀφθαλμοῦ· διότι παρὰ τοῖς ἡμιπτέροις τὸ πρῶτον μέρος, συγκείμενον ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ προθώρακος ἀποσπᾶται εὐκόλως.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΘΗΡΑ ΕΝΤΟΜΩΝ ΕΧΟΝΤΩΝ ΠΤΕΡΥΓΑΣ ΔΙΑΦΑΝΗΣ.

Ἡ θήρα τῶν νευροπτέρων δὲν ἀπαιτεῖ οὐδὲν εἰδικὸν ἐργαλεῖον.

Τὰ εἰς τὴν θήραν τῶν ψυχῶν χρησιμεύοντα ἀρμόζουσι καὶ εἰς ταῦτα, πρὸ πάντων δὲ ὁ ἐκ λεπτοῦ ὑφάσματος σάκκος. Ὡς πρὸς δὲ τὰ ὑμενόπτερα πρέπει νὰ λαμβάνωμεν προφυλάξεις τινὰς ἕνεκεν τοῦ κινδύνου ὃν παρέχουσι τὰ κέντρα τῶν πλειστων τοῦ εἴδους τούτου. Μία τῶν τοιούτων προφυλά-

ξεων εἶναι νὰ μὴ θηρεύωμεν ποτὲ ἄνευ χειρῶν. Ἡ μεγάλη θήρα γίνεται ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου κατὰ τὸ θέρος διὰ τοῦ ἐκ λεπτοῦ ὑφάσματος σάκκου δι' οὗ συλλαμβάνεται πλῆθος ὑμενοπτέρων ἐπὶ τῶν ἀνθέων ἐφ' ὧν συναθροίζονται.

Ἐν γένει, εἶναι προτιμότερον νὰ καρφώνωμεν παρευθὺς τὰ ὑμενόπτερα, πρὸ πάντων τὰ τῶν μεγάλων εἰδῶν.

Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ ἐμβάλωμεν τὰ ἔντομα εἰς σωλήνας ἢ φιαλίδια στενόλαιμα πλήρη ταινιῶν χάρτου διυλιστικοῦ διαβρόχου ἐκ χλωροφορμίου ἢ βενζελαίου. Μετὰ παρέλευσιν ὥρας, τὰ αἰχμαλωτισθέντα ἔντομα θέλουσιν εἶσθαι νεκρά. Ἐὰν ἀνοίξωμεν τὸν σωλῆνα ταχύτερον, δέον, πρὶν ἢ τὸν ἐπανακλείσωμεν, νὰ χύσωμεν ἐπὶ τοῦ διυλιστικοῦ χάρτου σταγόνας χλωροφορμίου ἢ βενζελαίου, ὥπως τὰ φιαλίδια ὧσι πάντοτε κεκορεσμένα τῶν ἀναισθητικῶν τούτων ἀτμῶν.

Νευρόπτερα.

Τὰ νευρόπτερα ζῶσιν ἐν πλήρει ἡλίῳ, τὰ πλεῖστα εἶναι πτερωτὰ καὶ ἡμερόβια, ἐπομένως ἡ σύλληψις αὐτῶν ἀπαιτεῖ εὐκίνησιαν, ἐπιδειξιότητα καὶ ὑπομονήν. Ἡ θήρα αὕτη εἶναι ὁμοία μὲ τὴν τῶν ψυχῶν. Πολλὰ μεταξὺ αὐτῶν ζῶσιν εἰς τὰς ὄχθας βρόντων ἢ λιμναζόντων ὑδάτων· εὐρίσκομεν ὅμως εἶδη τινὰ ἐπὶ τῶν φυτῶν, τῶν δένδρων καὶ εἰς τὰ ἀμμώδη μέρη.

Οἰκογένειαι τινες ἐν τούτοις εἰσὶ νυκτόβιοι. Τὰ τοιαῦτα συλλαμβάνονται εὐκόλως διὰ τοῦ φωτός, ὅπερ τὰ προσελκύει μακρόθεν.

Παρασκευὴ τῶν Νευροπτέρων.

Τὰ μεγάλα εἶδη τῶν νευροπτέρων ὡς ἔχοντα ἰκανὴν δύναμιν εἰς τοὺς μυῶνας τῶν φονεύμενων ὡς ἐξῆς:

Θέτομεν τὰς πτέρυγας τῶν τὴν μὲν ἐπὶ τῆς δὲ, ἐντὸς τεμαχίου χάρτου ἰσχυροῦ δε-

διπλωμένου εἰς δύο, καρφώνομεν τότε τὸ ἔντομον διὰ μέτου τοῦ θώρακος πλαγίως καὶ συκρατοῦμεν δι' ἄλλων καρφίδων, αἵτινες δὲν θίγουσι τὰς πτέρυγας. Τὰ εὐθραστα νευρόπτερα, τὰ ἔχοντα μικρὰν καὶ λεπτὴν γαστέρα, δέον νὰ στερεῶνται, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συλλήψεως, διὰ βελόνης πίτυος διαπερώσης ὅλον τὸ μῆκος τοῦ σώματος. Τὰ δὲ ἔχοντα λεπτὸν δέρμα δὲν δυνάμεθα ἄλλως νὰ διατηρήσωμεν παρὰ ἐντὸς σωλήνων πλήρων οἰνοπνεύματος κεκραμένου κατὰ τὸ ἥμισυ δι' ὕδατος.

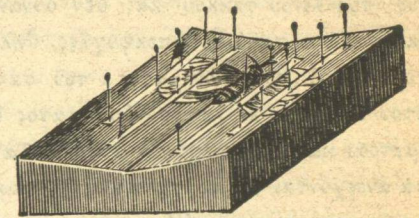
Τὰ ἰσχυρῶν σώμα ἔχοντα νευρόπτερα, οἷον οἱ βιβλίσκοι, δέον νὰ κενῶνται ὅπως μὴ καταστρέφονται ἐκ τοῦ λίπους τῶν. Ἡ ἐργασία αὕτη γίνεται ἐὰν ἀνοίξωμεν ὀπὴν τινα ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ στήθους καὶ φθάνουσαν μέχρι τοῦ ὀγδόου τμήματος τῆς γαστέρας. Ἀφαιροῦμεν τὰ ἐντόσθια διὰ λαβίδος, καὶ ἀντικαθιστῶμεν αὐτὰ διὰ τεμαχίου χάρτου σχήματος τῆς γαστέρας καὶ χρώματος καταλλήλου, ἐὰν τὸ ἔντομον εἶναι διαφανές. Συμπληροῦται ἡ ταρίχευσις αὕτη δι' ὀλίγου βάμβακος.

Διὰ τὰ ἔχοντα μικρὸν σῶμα νευρόπτερα, ἢ ἐξαγωγή τῶν ἐντοσθίων εἶναι περιττή.

Ἐὰν οἱ βιβλίσκοι ἀπεξηράνθισαν τοὺς μαλακύνομεν ὑπὸ τὸν κώδωνα, καρφώνοντες αὐτοὺς ἐπὶ τινος πλακῆς ἐκ φελλοῦ ἐπιπλευούσης ἐπὶ ὕδατος. Ἐὰν ἡ γαστήρ καλύπτηται ὑπὸ κονιῶδους ἐπιπάσματος, ἀποσπῶμεν αὐτὴν ἐκ τοῦ ἐπιλοιποῦ σώματος καὶ ἀρούμεθα εἰς τὸ νὰ τὴν μαλακύνωμεν. Τὴν προσκαλλῶμεν μετὰ ταῦτα διὰ τινος ἰπείας τριχῆς διαπερώσης ὅλον τὸ μῆκος καὶ στηριζομένης ἐπὶ τοῦ θώρακος.

Ἀφοῦ τὰ ἔντομα μαλακυνθῶσι, τὰ ἐξαπλοῦμεν ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τὸ σχῆμα 34 ἐργαλείου καὶ τὰ στερεοῦμεν διὰ ταινιῶν χάρτου κρατουμένων διὰ καρφίδων, ἔπειτα διὰ τινος χρωστήρος ἀλείφομεν ἅπαν τὸ σῶμα καὶ τὰς

πτέρυγας δι' οἰνοπνεύματος κεκαθαμένου, ὅπερ φονεῖ τὰ σπέρματα τῶν παρασίτων τρωκτικῶν, στερεοποιεῖ τὸ ὑπόδειγμα καὶ βοηθεῖ τὴν ἀποξήρανσιν. Ἐὰν ἡ γαστήρ ἦναι πλήρης πτίλων ἀπέχομεν τῆς ἐργασίας ταύτης.

Σχ. 34.

Διὰ τὰ ἄγρια ἢ βιβλίσκους τὰ ἔχοντα τὴν γαστέρα μικροτάτην, καλὸν εἶναι ν' ἀπέχωμεν πάσης ἐσωτερικῆς προπαρασκευῆς, ἀρούμενοι εἰς τὴν ἐπικόλλησιν τῆς γαστέρας ἢ τοῦ τμήματος, ὅπερ ἐξηθρῶθη.

Ἵμενόπτερα.

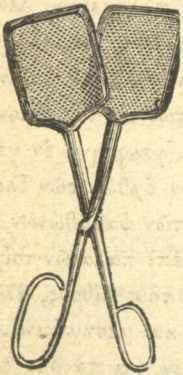
Ἐδειξάμεν ἀνωτέρω τὰς ληπτέας προφυλάξεις διὰ τὴν θήραν τῶν ὑμενοπτέρων τῶν διὰ κέντρου ὀπλισμένων. Δέον ἦδη νὰ σπουδάσωμεν τὰ ἦθη τῶν. Αἱ χρυσάδες εὐρίσκονται ἐπὶ παλαιῶν ξυλίνων πασσάλων, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν εἰς τὸν ἥλιον ἐκτεθειμένων φραγμῶν, οἱ γεωργοὶ ἐν γένει, αἱ σφήκες κτλ. ἐπὶ τῶν ὄχθων τῶν ἐλῶν, τῶν ἀμμώδων ὀδῶν, τῶν ψαμαθῶν κτλ. ἄλλα ἀπαντῶνται ἐπὶ παλαιῶν τοίχων, ὑπὸ τὸν εὐρώτα, ὑπὸ τοὺς λίθους, ἀλλὰ πάντοτε εἰς μέρη εὐήλια καὶ μεσημβρινά. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι τὰ δύο φύλα εἶναι πολυλάκεις λίαν διάφορα ἀλλήλων.

Τὰ μονήρη εἶδη, οἷον αἱ ψευδοσφήκες, αἱ κεκερίδες, τὰ φιλανθῆ κτλ. δὲν ὑπερασπίζονται οὐδῶως ἀλλήλα· δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ εἰς τὰ κοινωνικὰ εἶδη, οἷον τὰς σφήκας, ἀνθρῶνας κτλ. Δέον δὲ νὰ προσβάλλωμεν τὰ μεμονωμένα ἔντομα εἰς ἰκανὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν φωλεῶν τῶν.

Πολλάκις υποχρεούμεθα νὰ μεταχειρισθώμεν τὸν ἐκ λινοῦ σάκκου ὅπως συλλάβωμεν μικρὰ εἶδη ἐπὶ τῶν δενδρίων, τῶν φύλλων καὶ τῶν ἀκανθῶν. Αἱ τενθηρδόνες, οἱ ψήνες, οἱ ἰχνεύμονες, οἱ σίρακες κτλ. τοιούτοτρόπως θηρευθέντα καθίστανται ἀφανῆ ἐντὸς τοῦ λινοῦ σάκκου καὶ δὲν δύνανται νὰ καρφωθῶσι παρὰ δι' ὑπεκφυγῆς, δηλαδὴ θέτομεν ἐπὶ τοῦ ἀνοίγματος τοῦ σάκκου τούτου ἐν ἑτερον ἐκ λεπτοῦ ὑφάσματος ἴσης διαμέτρου καὶ ἀναστρέφομεν αὐτόν. Τὰ ἔντομα ἀνέρχονται εἰς τοῦτον καὶ ἐκεῖ τὰ καρφόμενα κατὰ θέλησιν. Ἡ ἐργασία αὕτη ἐπιτυγχάνει ἐὰν συνοδεύμεθα ὑπὸ δύο φίλων.

Ἡ ὀθόνη μεγάλας παρέχει ἡμῖν ὑπηρεσίας εἰς τὴν σύλληψιν τῶν ὑμενοπτέρων.

Ἡ μεταλλίνη λαβὴς (σχ. 35) εἶναι χρησιμωτάτη διὰ τὴν ἐπὶ ἀκανθῶν καὶ ἄλλων φυτῶν σκληρῶν καὶ ἀκανθωδῶν θήραν. Τὸ ἔντομον καρφόνεται διὰ μέσου τῶν ὀπῶν τοῦ μεταλλικοῦ πλέγματος, διὰ τῶν ὁποίων ἡ κεφαλή τῆς καρφίδος δέον νὰ διέρχεται.

Σχ. 35.

Αἱ ξυλαποθῆκαι καὶ τὰ δάση εἰσὶ τὰ ἐκ προτιμῆσεως μέρη συνεντευξέων πολλῶν ὑμενοπτέρων, κατοίκων ἢ παρασίτων, οἷα αἱ χρυσάδες, τὰ ὄδυνερῆ, τὰ παμφρεδονοειδῆ, βρακονοειδῆ, ἰχνεύμονες κτλ. κτλ.

Συλλέξατε πάσης τὰς κιάδας τῶν δένδρων ἢ δενδρίων, αὗται εἶναι ἔργον τῶν

ὑμενοπτέρων, ἅτινα ἡμέραν τινὰ θὰ ἐξέλθωσιν ἐξ αὐτῶν τέλεια καὶ ἀνέπαφα ἔντομα.

Δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν φωλεὰν ὑμενοπτέρων, ἐὰν δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἔχωμεν τὰ ἔντομα ζῶντα, διὰ καπνίσματος. Ἐν ἐναντία περιπτώσει, δέον νὰ καταστήσωμεν ἀναίσθητα τὰ ἔντομα πρὶν πλησιάσωμεν τὰς κατοικίας των. Πρὸς τοῦτο, ἀφοῦ καλῶς γνωρίσωμεν ἐν ἡμέρᾳ, δι' ἐξ ἀποστάσεως παρατηρήσεων, τὴν διεύθυνσιν τῶν στοῶν, εἰσάγωμεν εἰς αὐτὰς τὸ ἐσπέρας, διὰ τινος ράβδου ἐσχισμένης ἢ διὰ λαβίδος, τεμάχιον βάμβακος βεβρεγμένου δι' αἰθέρος ἢ χλωροφορμίου, φράσσωμεν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἀγωγῆ διὰ ρακῶν ἢ στυπίου ἐπαναλαμβάνομεν τὴν ἐργασίαν ταύτην δι' ὅλας τὰς στοὰς, μετὰ παρέλευσιν δὲ ἡμισείας ὥρας ὅτε ἅπαντα τὰ ἔντομα ἀπεκοιμήθησαν διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀτμῶν τοῦ αἰθέρος ἢ τοῦ χλωροφορμίου, σκάπτομεν ὅπως συλλάβωμεν τὴν φωλεὰν, εἴτε διὰ μαχαίρας καὶ πτύου, εἴτε διὰ σκαπάνης καὶ λίσσου ἐὰν ἡ γῆ ᾖ λίαν σκληρά. Τὸ ἄριστον μέσον πρὸς διατήρησιν τῆς φωλεᾶς εἶναι κυτίον εὐμέγεθες ἐνδεδυμένον διὰ μεταλλικοῦ πλέγματος· διατηροῦνται εὐκόλως οἱ κάτοικοι ἐὰν προλάβωμεν τὰς ἀνάγκας αὐτῶν καὶ παράσχωμεν αὐτοῖς ὕδωρ· ἐὰν μετὰ τινος ἡμέρας κρεμάσωμεν τὸ κυτίον ἐξω τὰ ὑμενόπτερα ἀπέρχονται πρὸς βόσκησιν καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν νέαν φωλεὰν των.

Παρασκευὴ τῶν Ὑμενοπτέρων.

Ἐπιστρέψαντες δέον νὰ φονεύσωμεν τὰ μεγάλα ἔντομα διὰ τῶν ὑποδειχθέντων μέσων ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει (φυλλάδ. 20 σελ. 475). Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ πράττομεν ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν νευροπτέρων καὶ κολεοπτέρων.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

Η. Σ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ

ΥΠΟ

ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ ΟΡΝΕΤΑΪΝ

(ἐπιάτρου).

(Συνέγεια, ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον).

III.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τοὺς ὠρυγμούς τοῦ λυσοῦτος ζώου. Ἡ ὑλακὴ τοῦ λυσοῦτος κυνός εἶναι ὅλως χαρακτηριστικὴ, τοσοῦτον χαρακτηριστικὴ ὥστε ἄνθρωπος γινώσκων αὐτὴν, ἐξ αὐτῆς μόνης δύναται νὰ βεβαιώσῃ τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου ζώου, ἐνθα αὕτη ἀντηχεῖ. Οὐδ' εἶναι χρεῖα μακροχρονίου ἐξασκήσεως τοῦ ὠτός, ὅπως φθάσῃ τις εἰς τὴν βεβαίαν ταύτην διάγνωσιν. Καὶ εἰς τὸν ἀπαξ δὲ ἡ δις ἀντιληφθέντα τοιοῦτου κυνός ὠρυομένου, τοσοῦτον ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν προξενεῖ, ὥστε, ὅταν ἡ πρᾶσθήκουσα προσοχὴ εἰς τὸν ἀπαίσιον ὠρυγμὸν δοθῇ, ἡ ἀνάμνησις αὐτοῦ μένει ἐντετυπωμένη εἰς τὴν μνήμην, καὶ ὅταν εἰς ἄλλην περίπτωσιν ὁ αὐτὸς ἤχος πλήξῃ τὸ οὖς τοῦ ἀνθρώπου δὲν παραγνωρίζει οὗτος τὴν σημασίαν του. Ἡ διὰ τῶν λέξεων δὲ ἐξεικόνισις τῶν ὠρυγμῶν λυσοῦτων ζώων φαίνεται ἡμῖν τι ἀδύνατον. Ἐπρεπε, ἵνα δώσωμεν ἰδέαν τινὰ αὐτῶν, νὰ ἔχωμεν τὴν δύναμιν τοῦ μιμνεῖσθαι, ὡς τινες μιμῆται, τῆς φωνῆς τῶν ζώων. Πᾶν ὅ,τι ἐνταῦθα δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν εἶναι, ὅτι ἡ ὑλακὴ τοῦ κυνός ὑπὸ λύσσης κατεχομένου εἶναι ἀξιοσημειώτως ἠλλοιωμένη κατὰ τὸν ἤχον καὶ τὸν τρόπον αὐτῆς. Ἄντι νὰ ἐκδηλωθῇ διὰ κανονικοῦ ἤχου καὶ νὰ συνίσταται εἰς ἀλληλουχίαν ἴσων κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ τὴν ἔντασιν, εἶναι βραγχώδης, κωφῆ, ταπεινότερα καὶ εἰς μίαν ὑλακὴν, γενομένην μετὰ πλήρες τὸ στόμα ἔπεται ἀμέσως σειρά τριῶν ἢ τεσσάρων ὠρυγμῶν ἀσθενεστέρων τὴν ἔντασιν καὶ

ἐκ τοῦ βάθους τοῦ λάρυγγος προερχομένων, κατὰ τοὺς ὁποίους αἱ σιαγόνες ἀτελῶς μόνον πλησιάζουσιν ἀντὶ νὰ κλείσωσιν εἰς ἐκάστην ὑλακὴν ὡς κατὰ τὸν κατὰ φύσιν ὑλακισμόν.

Καὶ καλῶς μὲν γνωρίζομεν, ὅτι ἡ περιγραφή αὕτη ἀτελῆ μόνον ἰδέαν δίδει τοῦ ὑλακισμοῦ τοῦ λυσοῦτος κυνός. Τὸ ἀξίον λόγου ὅμως εἶναι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ προφύλαξιν, ὅτι πάντοτε ἡ φωνὴ τοῦ λυσοῦτος κυνός ἀλλοιοῦται κατὰ ποιόν. Φαίνεται μάλιστα, ὅτι καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φωνὴ ἐπίσης ὑφίσταται ἀλλοιώσιν τινὰ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιώσεως τῆς λύσσης. Οὕτω τοῦλάχιστον δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὰς θαυμασίας διαγνώσεις γυναικὸς τινός, κατοικοῦσης ἐν τινὶ τῆς Μεσσηνίας χωριδίῳ, Φουρζάλῳ καλουμένῳ ἧτις ἐκ μόνης τῆς ἀκοῆς τῆς φωνῆς ὑπόπτου ἀτόμου ἐβεβαίωσεν περὶ τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ τοιαύτης ἐπιώσεως.

Ἀρμόζει λοιπὸν νὰ δυσπιστῶμεν, ὅταν ἡ γνωστὴ φωνὴ οἰκιακοῦ κυνός ἀλλοιοῦται αἰφνης καὶ ἐκφράζεται δι' ἤχων, οἵτινες μὴ ἔχοντες οὐδὲν τὸ σύνηθες ὀφείλουσι νὰ μᾶς ἐκπλήξωσι διὰ τῆς ἀλλοιώσεώς των αὐτῆς.

Περίεργος ἰδιότης τῆς λυσοῦτος καταστάσεως, καὶ ἧτις μεγίστην διαγνωστικὴν σπουδαιότητα δύναται νὰ ἔχη εἶναι, ὅτι τὸ ζῶον μένει ἄφωνον εἰς τὸν πόνον. Οἰαιδήποτε δὲ εἶναι αἱ εἰς αὐτὸ προξενούμεναι κακώσεις οὐδὲν ῥινικὸν σφύριγμα ἀκούομεν, τὴν πρώτην ἔκφρασιν τῆς δυσαρσεκείας τοῦ κυνός συνήθως ἀποτελοῦν, οὐδὲ τὴν ὀξείαν κραυγὴν, διὰ τῆς ὁποίας ἐκφράζει τοὺς σφοδρότερους πόνους.

Πληττέμενος, κεντούμενος, πληγούμενος, καιόμενος μάλιστα ὁ λυσοῦτος κύων μένει ἄφωνος· δὲν εἶναι ὅμως ἀναίσθητος, ζητεῖ ν' ἀποφύγῃ τὰς πλήξεις. Ὅταν καιώνται τὰ ἄχυρα τῆς κοίτης αὐτοῦ, ἐκφεύγει ἐκεῖθεν, καὶ συστέλλεται εἰς τινὰ γωνίαν ἵνα ἀπαλ-

λάξη ἑαυτὸν ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν φλογῶν. Ὄταν παρουσιάζωσι πρὸς αὐτὸν ῥάβδον σιδηρᾶν ἐρυθροπυρωμένην ῥίπτεται πρὸς αὐτὴν μετὰ μανίας καὶ δάκνει αὐτήν, ἀποσύρεται δὲ ἀμέσως, ἀφοῦ τὴν συλλάβει. Ὁ ἐρυθρὸς σιδηρὸς, τιθέμενος ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ προξενεῖ τὴν φυγὴν ἐπίσης. Φανερόν ἐστίν, ὅτι εἰς τὰς διαφόρους ταύτας περιστάσεις τὸ ζῶον πάσχει, ἢ ἐκφρασις τοῦ προσώπου του τοῦτο μαρτυρεῖ, ἀλλ' ἐν τούτοις οὔτε κραυγὴν οὔτε γογγυσμὸν ἐκφέρει.

Ἐν τούτοις ἔάν τὸ αἰσθητικὸν εἰς τὸν λυσσαλέον κύνα δὲν ᾖ εἰς ἐσθεσμένον, εἶναι ὅμως πάντοτε ἠλαττωμένον. Οὕτω, ὅταν ῥίπτεται ἐπ' αὐτοῦ στύπη ἀνεμιμένη δὲν κινεῖται εὐθὺς, ἵνα αἰσθανθῇ τὸ πῦρ· δυναμέθα νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα, ὅτι δαπανᾷ χρόνον, ὅταν δὲ τέλος θέλει νὰ ἐκφύγῃ αὐτὸ, ἤδη τοῦτο βαθείας βλάβας τῷ προὔξενησε. Κύνες τινές, καὶ οὗτοι ἀποτελοῦσιν ἐξαίρεσιν, δὲν ἀφίνοσι τὴν ἐρυθροπυρακτωμένην σιδηρᾶν ῥάβδον, τὴν ὁποίαν ἤρπασαν διὰ τοῦ στόματος αὐτῶν.

Ἐκ τούτων πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι κύνες λυσσαῶντες δὲν αἰσθάνονται τὰς ὀδυνηρὰς αἰσθήσεις εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἐν ὑγείᾳ βαθμῶν, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ πῶς δυνατόν ἐστὶν νὰ φθάσωσιν οὗτοι μέχρι καὶ ἐφ' ἑαυτῶν νὰ κορηνώσῃ τὴν μανίαν αὐτῶν. Γνωστὸν εἶναι, ὅτι κύων τις, εἰς παροξυσμὸν λύσσης, κατέκοψε τὴν οὐρὰν αὐτοῦ διὰ τῶν ὀδόντων καὶ ἀπέσπασε τέλος αὐτὴν τοῦ κορυοῦ. Ἄλλοτε ἐκδέρονται μόνον τὸ δέρμα τὰ ζῶα μέχρι τῆς σαρκὸς, αἱ δὲ ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων δῆξων πληγαὶ ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς τόσον συνήθως εἰς τοὺς κύνας παρατηρημένους λειχῆνας. Ἐκ τούτου δύναται νὰ προκύψῃ πλάνη ὡς πρὸς τὴν διάγνωσιν, τὴν ὁποίαν δύσκολον ν' ἀποφύγῃ τις.

Ὅθεν πρέπει νὰ ὑποπετεύωμεν τὸν κύνα, ὅστις δὲν φαίνεται εὐαίσθητος εἰς τοὺς πό-

νους, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ὅτι τοῦτο τὸ εὐαίσθητον εἶναι εἰς αὐτὸν ἰδιάζον καὶ νὰ προφυλαττώμεθα ἐπίσης ἀπὸ τοῦ κυνός, ὅστις φέρει ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐκδορὰς μέχρι σαρκὸς, αἱ τινες αἴφνης ἀνεφάνησαν.

Ἐάν δὲ συμβαίῃ πολλὰκις ὥστε ἀπλοῖ κνισμοὶ νὰ ᾖναι ἡ μόνη αἰτία τῆς ὑπερβολικῆς καταβρώσεως τοῦ ζώου ὑφ' ἑαυτοῦ εἰς ὠρισμένας χώρας, δὲν εἶναι ἐκ τούτου ὀλιγώτερον βέβαιον, ὅτι τὸ σύμπτωμα τοῦτο δύναται νὰ ἔχῃ πολὺ ἐπίφοβον ἄλλως σημασίαν.

Ἡ φρόνησις λοιπὸν ἀπαιτεῖ ὥστε, ὅταν τοιοῦτόν τι παρουσιασθῇ, νὰ μὴ ἀμελῶμεν νὰ λαμβάνωμεν προφυλακτικὰ μέτρα.

Ἡ λυσσώδης κατάστασις χαρακτηρίζεται ἔτι ὑπὸ περιέργου τινὸς ιδιότητος ὡς πρὸς τὴν διάγνωσιν. Ὁμιλοῦμεν περὶ τῆς αἰσθήσεως, ἢν προξενεῖ εἰς κύνα προσβεβλημένον ἐκ λύσσης ἢ ὄψις ἐτέρου κυνός. Εἶναι δὲ αὐτὴ τοσοῦτον ἰσχυρὰ, τοσοῦτον ἀποτελεσματικὴ εἰς τὸ νὰ ἐπιφέρῃ ἀμέσως παροξυσμὸν ὥστε δυναμέθα ἀληθῶς νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ κύων εἶναι τὸ ἀσφαλὲς ἀντιδραστήριον, δυνάμει τοῦ ὁποίου δυνατόν νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ λύσσα ἀκόμη λαμβάνουσα εἰς τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον ἐπωάζει αὐτήν. Τῷ ὄντι, ἅμα ὁ νοσῶν κύων εὐρεθῇ πλησίον ἀτόμου ὁμοειδοῦς, τείνει νὰ ῥιφθῇ ἐπ' αὐτοῦ, ἔάν ἡ νόσος αὐτοῦ ᾖναι πράγματι ἡ λύσσα, καὶ ἔάν φθάσῃ αὐτὸν τὸν δάκνει μετὰ μανίας.

Πράγμα παράδοξον! πάντα τὰ λυσσαῶντα ζῶα, εἰς οἰονδήποτε εἶδος ἀνήκουσιν, αἰσθάνονται τὴν αὐτὴν αἰσθησιν ἐνώπιον τοῦ κυνός. Πάντα βλέποντα αὐτὸν ἐρεθίζονται, ἐξαγριῶνται, μαινόνται, ὀρῶσιν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν προσβάλλουσι διὰ τῶν φυσικῶν αὐτῶν ὄπλων. Ὁ ἵππος διὰ τῶν ποδῶν καὶ τῶν ὀδόντων, ὁ ταῦρος διὰ τῶν κεράτων, ὡς καὶ ὁ κριός. Δὲν συμβαίνει ὅμως ταῦτ' εἰς τὸ πρόβατον· τοῦτο δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς

φυσικῆς αὐτοῦ ἀδυναμίας ὑπὸ τὸ κράτος τῆς λύσσης εὐρισκόμενον, καὶ ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν αἰσθάνεται φρίκην ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ κυνός, οὐδ' ἐμπνέει εἰς αὐτὸ τὸυναντίον τοιαύτην, καὶ ὀρῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀσκόπως δὲν τὸν ἀναγκάζει νὰ φύγῃ πρὸ τῶν προσβολῶν του.

Πυλὸν παράδοξος εἶναι τῷ ὄντι ἡ ἐνστιγκτος αὐτῆ ἀντιπάθεια, πολὺ ὅμως περισσώτερον εἶναι τὸ ἐξῆς: Μικρὸς ἀριθμὸς παρατηρήσεων ἐδειξεν, ὅτι ὁ κύων φαίνεται νὰ στερεῖται τῆς ιδιότητος, τὴν ὁποίαν αὐτὸς μόνος ἔχει, τὸ ἐρεθίζεῖν δηλονότι τὰ λυσσαῶντα ζῶα, ὅταν ἡ νόσος, ἐκ τῆς ὁποίας ταῦτα εἶναι προσβεβλημένα, δὲν ἔχῃ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐκ κυνός. Μεταξὺ ἄλλων παραδειγμάτων ἀναφέρομεν τὸ παρατηρηθὲν εἰς τινὰ ἵππον. Τοῦτον εἶχον ἐνοφθαλμίσει εἰς Allfort τὴν λύσσαν τοῦ προβάτου, ἔλαβε δὲ τὴν νόσον ὑπὸ τὸν μανιωδέστερον τύπον, ἐσχίξε τὸ δέρμα τῶν προσθίων ποδῶν του διὰ τῶν ὀδόντων. Ἄλλ' ἢ ὄψις ἐνὸς κυνός οὐδένα ἐρεθισμὸν παρήγαγεν εἰς τὸ ζῶον τοῦτο· καὶ ἐκείνου δὲ, ὅστις ἐρρίφθη εἰς τὴν φάτην του ἐφείσθη, ἀπώθησεν αὐτὸν ἐκείθεν διὰ τοῦ μυκτῆρος του ἀβλαβῆ. Ἄλλ' ὅταν ἔφερον πρὸ αὐτοῦ ἐν πρόβατον ἐν ἀκαρεῖ φοβερῶς ἐξεμάνη καὶ τὸ πτωχὸν ζῶον κατασυνετρίφθη διὰ τῶν ὀδόντων του ἀρπασθὲν.

Δυνατὸν τὰ τοιοῦτου εἶδους δημοσιευθέντα πειράματα νὰ ἀποτελῶσιν ἐξαίρεσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι γίνονται κατὰ τινὰ νόμον, καὶ ὅτι ἕτερα γεγενηθέντα δεικνύουσιν, ὅτι τὰ ζῶα τὰ δι' ἐνοφθαλμισμού λαβόντα τὴν λύσσαν ἐρεθίζονται ἐκ τῆς ὄψεως ζώου τοῦ αὐτοῦ εἶδους μὲ ἐκεῖνο, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλήφθη ὁ ἴος, δὲν θὰ βλέπωμεν συνήθως τοιαῦτα φαινόμενα, διότι λίαν σπάνιον ἢ μετάδοσις τῆς λύσσης τῶν ποσάγων. Εἰς τὰς πλείστας λοιπὸν περιπτώσεις οἱ κύνες διερεθίζουσι τὰ ἐκ λύσσης προσβεβλημένα ζῶα.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγομεν τὰ ἐξῆς:

1) Ὁ ὑλακισμὸς τοῦ κυνός ἀλλοιοῦται εἰς τὴν λύσσαν κατὰ ποῖον καὶ τρόπον. Εἶναι δὲ οὗτος τόσον χαρακτηριστικὸς ὥστε ὁ ἄνθρωπος, ὅστις γνωρίζει τὴν σημασίαν αὐτοῦ δύναται, μόνον ἀκούων, νὰ βεβαιώσῃ τὴν ὑπαρξίν λυσσαῶντος κυνός, ἔνθα ἀκούεται ὁ ὑλακισμὸς αὐτοῦ.

2) Τὸ αἰσθητικὸν τοῦ κυνός τοῦ λυσσαῶντος δὲν εἶναι ἐσθεσμένον, ἀλλ' ἔλαττον τοῦ ἐν ὑγείᾳ καταστάσει. Πρέπει λοιπὸν ν' ἀποφεύγωμεν τὸν κύνα, ὅστις δὲν φαίνεται, ὡς συνήθως, εὐαίσθητος εἰς πάντα ἐρεθισμὸν.

3) Ἡ ὑπερβολικὴ ἐκδορὰ τοῦ κυνός ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς ὠρισμένας χώρας εἶναι φαινόμενον, προφυλακτικὰ μέτρα ἐπιβάλλον.

4) Ὁ κύων ὁ ἐκ λύσσης προσβεβλημένος ἐξαγριῶται καὶ μαινεται ἐκ τῆς ὄψεως ἐτέρου κυνός. Ὅθεν δικαίως λέγεται, ὅτι ὁ κύων εἶναι τὸ ἀσφαλὲς ἀντιδραστήριον, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ λαμβάνουσα ἔτι λύσσα εἰς τὸ ζῶον τὸ ἐπωάζον αὐτήν.

IV.

Μεταξὺ τῶν προδρόμων σημείων τῆς λύσσης εἶναι ἀκόμη ἐν, τοῦ ὁποίου ἡ γνῶσις τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρει τὸ κοινόν, δυνάμενον νὰ προλάβῃ πολλὰ δυστυχήματα, τὰ ἐξῆς:

Συμβαίνει πολλάκις ὥστε ὁ κύων, αἰσθάνομενος τὰ πρῶτα ἐνοχλήματα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος νόσου, ἐκφεύγει ἐκ τῆς οἰκίας καὶ ἐξαφανίζεται. Ἡθελέ τις εἰπεῖ, ὅτι ἔχει τρόπον τινὰ συνείδησιν τοῦ κακοῦ, τοῦ ὁποίου πρόξενος δύναται νὰ γίνῃ καὶ ὅτι, ἵνα ἀποφύγῃ τὸ νὰ ᾖναι ἐπιβλαβῆς, φεύγει ἐκείνους, πλησίον τῶν ὁποίων μέχρι τοῦδε πιστὸς παρέμενε. Οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι ἡ ἐξήγησις, εἶναι βέβαιον, ὅτι πολλάκις ἐγκαταλείπει τοὺς κυρίους του, οἵτινες δὲν τὸν ἐπαναβλέπουσι πλέον, εἴτε διότι ἀπέ-

θανεν εἰς τι ἀπόκεντρον μέρος, εἴτε, ὅπερ καὶ τὸ συνηθέστερον εἰς τοὺς πολυανθρώπων τόπους, διότι ἐνοηθεὶς ὁποίας βλάβας δύναται νὰ προξενήσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα, εὔρε καθ' ὅδον τὸν θάνατον.

Ἄλλ' εἰς τινὰς περιστάσεις, τὰς πλείστας δυστυχῶς, τὸ ταλαίπωρον ζῶον μετὰ μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν πλάνην, ἐκφυγὼν τὰς καταδιώξεις ἐπανέρχεται, ὑπεῖκον εἰς ὀλεθρίαν ἐφέλκυσιν, εἰς τὴν οἰκίαν τῶν κυρίων αὐτοῦ. Εἰς ταύτας δὲ τὰς περιστάσεις ἰδίᾳ συμβαίνουνσι τὰ δυστυχήματα. Καὶ τῶ ὄντι, ἅμα ἐπανεῖληθ' ὁ πτωχὸς ἀποπλανημένος, σπεύδουσι πρὸς αὐτὸν, ἡ πρώτη φροντίς εἶναι νὰ τὸν βοηθήσωσι, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καθ' ὑπερβολὴν εἶναι κεκαλυμμένος μὲ πηλοῦς καὶ αἷμα. Ἄλλὰ, δυστυχία εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε τὸν πλησιάσει. Ἐν ἡ περιόδῳ εὐρίσκεται τῆς ἀσθενείας ἢ πρὸς τὸ δάκνειν κλίσις ἐκυρίευσεν αὐτόν· αὐτὴ δεσπόζει τοῦ εὐμενοῦς αἰσθήματος, ὅσον ζωηρὸν καὶ ἂν ἦναι ἀκόμη καὶ πολλάκις φέροι αὐτόν νὰ ἀποκρίνηται διὰ δηγμάτων εἰς τὰς θωπείας, τὰς ὁποίας τῶ κάμνον, εἰς τὰς βοηθείας, τὰς ὁποίας τῶ προσφέρουσιν.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἦναι ὑποπτος ὁ κύων, ὅστις ἐγκαταλείψας ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου του ἐπανέρχεται εἰς αὐτήν, μάλιστα δὲ ἐὰν εὐρίσκηται εἰς οἶαν εἵπομεν οἰκτράν κατάστασιν.

Αὕτη εἶναι ἡ περιγραφή τῶν σημείων καὶ τῶν ιδιοτήτων τῶν χαρακτηριζόντων τὴν λυσσώδη κατάστασιν τοῦ κυνός. Δῆλον ἐκ τούτων, ὅτι ἡ λυσσα τῶν κυνῶν δὲν χαρακτηρίζεται διὰ συνεχοῦς μανίας, οἶαν ἐνοοῦσι κοινῶς. Ἐκ τῆς περὶ τῆς νόσου ιδέας ταύτης τοῦ κοινοῦ προκύπτει ὥστε νὰ μὴ πιστεύωσιν εἰς τὴν ὑπαρξίαν αὐτῆς ὑπαρχούσης καὶ νὰ κρίνωσι περὶ αὐτῆς μόνον ἐκ τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ τελευταίου αὐτῆς σταδίου. Ἄλλὰ πρὸ τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ σταδίου

τούτου, πρὶν ἢ ὁ λυσοῦν κύων ἀρχεται δάκνων μανιωδῶς καὶ ἐκφράζων τὴν μανίαν του διὰ δηγμάτων, μακρὸν χρόνον διάστημα παρέρχεται, καθ' ὃ τὸ ζῶον δὲν προξενεῖ τοιαύτας βλάβας, ἂν καὶ ἡ νόσος του ἤδη καθαρῶς ἐξεδηλώθη.

Ἴδου ἡ ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ἠθελήσαμεν νὰ χρησιμοποιοῦμεν. Ἐπεθυμοῦμεν ὅπως τὸ κοινὸν καλῶς κατανοήσῃ αὐτήν, ὅπως θεόντως ἐκτιμᾷ τὴν ἀξίαν τῶν σημείων τοῦ ἀρχικοῦ σταδίου τῆς λύσσης, καὶ εἴμεθα πεπεισμένοι, ὅτι οἱ πλείστοι τῶν κυνῶν δυνατὸν νὰ ἀπομακρύνωνται πρὶν ἢ γίνωσι πρόξενοι δυστυχημάτων.

Ὅταν τὸ κακὸν φθάσῃ εἰς τὸ στάδιον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν ἰδίᾳ λυσοῦδες, ἦτοι ἐκεῖνο, καθ' ὃ ὁ κύων διὰ τοῦ σφαλεροῦ αὐτοῦ βυδίσματος, διὰ τοῦ χαίνοντος στόματος, ἐξ οὗ ἐκπίπτει γλώσσα ὑποκύανος καὶ ἐρρυπωμένη παρέχει φυσιολογίαν ὅπως χαρακτηριστικὴν, ὁ κίνδυνος ἐλαττοῦται, καθ' ὅσον ἡ νόσος γίνεταί εὐδιάγνωστος καὶ ἡ προφύλαξις ἐπομένως ἦττον δύσκολος εἰς τοὺς πλησίον τοῦ λυσοῦντος κυνός εὐρίσκομένους.

Ὅποια ἤδη μέσα πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν ὅπως φωτισθῇ τὸ κοινὸν καὶ ἰδίᾳ οἱ κάτοικοι τῶν ἐξοχῶν, τῶν ὁποίων οὐχὶ πολὺ εὐκόλον θέλει εἶναι νὰ ἐφελεῖσθωμεν τὴν προσοχήν;

Τὸ ἀπλούστερον ἤθελε εἶναι, καθ' ἡμᾶς, ἡ σύστασις μονίμου ἐπιτροπῆς, συνισταμένης ἐξ ἰατρῶν καὶ κτηνιατρῶν, σκοπὸν ἐχούσης τὴν διερεύνησιν τοῦ ζητήματος τούτου καὶ εἰς τὴν ὁποίαν αἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἀρχαὶ ἤθελον ὑποχρεωθῆναι νὰ στέλλωσι πάσας τὰς ἐκθέσεις τῆς νόσου ταύτης, συλλεγομένας ὑπὸ εἰδικῶν ἀνθρώπων. Ἐπιθυμητὸν ἤθελεν εἶναι ὅπως, ἐπιμελεῖται τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, κανονισθῇ διδασκαλία τις τοῦλάχιστον κατ' ἔτος, τόσον σύντομος καὶ βραχεῖα, ὅσον καὶ

πλήρης κατὰ τὸ δυνατόν. Εἰς ταύτην δὲ ἤθελον λεχθῆ, ἤθελον ἐπαναληφθῆ εἰς τὸ κοινὸν πᾶν ὅ,τι πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅπως δύναται καλῶς νὰ διακρίνῃ τὴν λύσσαν τῶν κυνῶν.

Ἡ διδασκαλία αὕτη ὄφειλε νὰ λάβῃ τὴν μεγίστην δυνατὴν δημοσίευσιν καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων καὶ διὰ τῶν περιοδικῶν συγγραμμάτων, τῶν προτιθεμένων τὴν διάδοσιν ὠφελίμων εἰς πάντας γνώσεων.

Οὕτω ἤθελον ἐκλείπει βαθμηδὸν αἱ περὶ τῆς λύσσης προλήψεις. Δὲν ἤθελον πιστεῦει πλέον εἰς τὴν ὑδροφοβίαν ὡς σύμπτωμα ἀλάνθαστον, ἢ ἔλλειψις τοῦ ὁποίου ἐγγυᾶται ἀσφάλειαν. ἠθελον ἀνησυχεῖ περὶ κυνός, ὅστις κινεῖται ἀπαύστως καὶ ἀσκόπως, τοῦ ὁποίου ἡ ὄρεξις διεφθάρη καὶ ὁ ὕλακισμός ἠλλοιώθη, ὅστις φαίνεται καθ' ὑπερβολὴν ἀγαπῶν τὸν κύριόν του καὶ ποτε ἐφορμᾷ κατὰ τῶν ὁμοειδῶν του ζῶων, ὅστις μένει ἄφωνος εἰς πάντα ὀδυνηρὸν ἐρεθισμὸν κτλ. κτλ. Διὰ τῆς διδασκαλίας δὲ ταύτης τὰ ἐκ τῆς λύσσης τῶν κυνῶν δυστυχήματα ἤθελον βεβαίως ἐλαττωθῆ. Ἐκαστος προφυλάττει ἐκυτόν, γι ὡσκων ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖον πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ. Θὰ ἦναι δὲ τοῦτο, κατὰ τὴν πεποιθήσιν ἡμῶν, τὸ κάλλιστον, τὸ εὐεργητικώτατον καὶ προφυλακτικώτατον τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν τοσοῦτον ἀναπόφευκτον, καθ' ὅσον παρ' ἡμῶν οὐδὲν παρὰ τῶν ἀρμοδίων μέτρον ἐλήφθη μέχρι τοῦδε ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν διάδοσιν τῆς λύσσης εἰς τοὺς κύνας καὶ τὴν μετάδοσιν δι' αὐτῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Εὐνόητον δὲ εἶναι, ὅτι δὲν θεωροῦμεν τὸ νὰ φονεύωνται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν οἱ μὴ φέροντες εἰς τὸν λαμὸν κλοιδὸν κύνας, ὡς ἔχον σχέσιν τινὰ μετὰ τοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον πραγματευόμεθα.

Εἶναι ἀληθές, καθ' ἡμᾶς, ὅτι δυσπιστοῦμεν ὀλίγον εἰς τὰ μέτρα τῆς ἐξουσίας τὰ παραδεδεγμένα εἰς τὰ διάφορα τῆς Εὐρώπης

κράτη κατὰ τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν τῆς λύσσης. Θέλει ἴσως ἀντιεῖπει τις, ὅτι μετὰ τῶν διατάξεων τούτων τῶν ἀρμοδίων ὑπάρχει μία, ἡ ὁποία, ἐὰν εἰσῆγτο εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐστηρῶς ἐτηρεῖτο—καθ' ὅσον τὸ ὀλεθρὸν ἐκ τῶν Τούρκων κληρονόμημα «τὸ χατῆρι» ἐπέτρεπε τοῦτο—ὄφειλε νὰ ἦναι λίαν ἀποτελεσματικὴ. Εἶναι δὲ αὕτη χρῆσις τοῦ φιμοῦ.

Ὁ φιμὸς, ὁποῖον ἡμεῖς αὐτοὶ γνωρίζομεν, συνιστάμενον εἰς ἀπλοῦν λωρίον περὶ τὰς σιαγόνας, ἀκούοντως χαλαρὸν ὅπως ἐπιτρέπη τὴν ἀναπνοὴν καὶ τὸν ὕλακισμὸν καὶ ἐπομένως σχεδὸν ἀνωφελὲς πρὸς παρεμποδισμὸν τῶν δηγμάτων, δὲν εἶναι κατ' ἐμὴν γνώμην ἢ μία ὑπεκφυγὴ, εἶναι εἰς τρόπον νὰ φαίνεται, ὅτι τηρεῖ τὸν νόμον, ὅπως παραβλέπων αὐτόν. Καὶ πρέπει δὲ νὰ συμβαίνει οὕτω, διότι ὁ νόμος ἐζήτησε τὸ ἀδύνατον, διατάττων τὴν ἐφαρμογὴν περὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κυνός, μέσου καταναγκαστικοῦ, τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἐμποδίσαι πᾶσαν κίνησιν τῶν σιαγόνων τοῦ ζώου.

Ὁ κύων ἔχει τὰς ῥινοκὰς κοιλίας λίαν στενάς ὥστε νὰ ἀναπνέῃ μόνον διὰ τῆς ῥινοῦς ὡς ὁ ἵππος. Πρέπει ν' ἀναπνέῃ διὰ τῆς γλώσσης καὶ ὄλου τοῦ βλεννογόνου τοῦ στόματος. Πρέπει ἐπομένως νὰ δύναται νὰ ἀνοίγῃ τὰς σιαγόνας αὐτοῦ.

Ἄγνοοῦμεν δὲ ἂν τὸ πρὸς λύσιν πρόβλημα ὡς πρὸς τὸν φιμόν, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, εἶναι τὸ ἐξῆς: «Νὰ ἀφοπλισωμεν τὸν κύνα τῶν σιαγόνων αὐτοῦ, ἀφίνοντες εἰς αὐτὸν τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἀναπνέῃ διὰ τοῦ στόματος καὶ τὴν γλῶσσαν κερμαμένην» ἔλαβε λύσιν ἐπαρκῆ διὰ τοῦ φιμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ M. Charrière de Lausanne ἐφεῦρε πρὸ ἐξ ἢ ἐπτὰ ἐτῶν.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, εὐκτέον εἶναι ὅπως τὸ σκεῦμα τοῦτο τεθῆ εἰς χρῆσιν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἵνα ὀρισθῇ ἡ ἀληθὴς ἀξία αὐτοῦ.

Γινώσκουμεν, ὅτι τινὲς κατηγοροῦσι τὸν φιμόν ὡς ἀνωφελὲς μέτρον, κατὰ τοῦ ὁποίου ἤγειραν τὴν ἀντίρρησην, ὅτι ἐντὸς τῆς οἰκίας μάλιστα, ἐνθα οἱ κύνες δὲν φέρουσι τὸν φιμόν συμβαίνουσιν τὰ δυστυχήματα. Τοῦτο εἶναι ἀλήθες· ἀλλ' οἱ κύνες, οἵτινες δάκνουσιν ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἐδήχθησαν ἐξωθεν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ δὲν ἤθελον δηχθῆ ἂν οἱ λυσσῶντες κύνες ἔφερον φιμόν καλῶς προσηρμοσμένον. Προκειμένου περὶ ὑγιεινοῦ ζητήματος τοσοῦτον σπουδαίου, ὅσον ἡ λύσσα, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς σπουδαίους ἀνδρας νὰ ἐγειρῶνται καθ' οἰουδήποτε μέσου, νομιζόμενου ἰκανοῦ πρὸς πρόληψιν τῶν ἐπαπειλούντων συνεπειῶν, χωρὶς νὰ βεβαιωθῆ ἐκ πείρας πρότερον ἢ ἔλλειψις τῆς ἀποδιδόμενης αὐτῷ ἐνεργείας. Λέγομεν δὲ «σπουδαίου», διότι, ἐκτὸς τοῦ κινδύνου τῆς ζωῆς, τὸν ὁποῖον ἀναμφιβόλως ἐπιφέρει ἢ ἐντελῶς ἀνεπτυγμένη νόσος, δὲν δυνάμεθα, δυστυχῶς, νὰ μετᾶσχουμεν τῆς γνώμης πάντων σχεδὸν τῶν ἰατρῶν, οἵτινες δὲν ἀποδέχονται ἢ ἐν ἔτος ὡς τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς ἐπιώσεως τῆς λύσσης. Σήμερον ἔλλειπει ἡμῖν ὁ χώρος ὅπως ἐκτενέστερον πραγματευθῶμεν περὶ τούτου, σκοποῦμεν ὅμως νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τοῦτο προσεχῶς, δημοσιεύοντες τὴν ἱστορίαν λύσσης τινός, τὴν ὁποίαν παρατηρήσαμεν κατὰ τὸ 1861 εἰς Ναύπλιον καὶ τῆς ὁποίας ἢ ἐπιώσεως, καλῶς ἐξετασθεῖσα δὲν ἦτο βραχυτέρα τῶν πέντε ἐτῶν.

Μίαν ἔτι λέξιν πρὶν ἢ τελειώσωμεν. Δὲν φοβούμεθα μὴ κατέστημεν ὑποπτοι δι' ἄκραν φιλάνθρωπιαν, ὑποχρεοῦντες τοὺς ἐγχορῖους νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὸ σπουδαῖον ζήτημα, περὶ τοῦ ὁποίου ἐπραγματεύθημεν καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἀφιερῶσαμεν τὸν χρόνον τῆς ἀναπαύσεως κατὰ τὰς τελευταίας ἐβδομάδας. Βοηθούμενοι ἐκ τῶν ἀναπτύξεων, εἰς τὰς ὁποίας εἰσήλθομεν θὰ δυνηθῶσιν εὐκόλως νὰ φωτίσωσι τοὺς κυρίους τῶν κυνῶν,

εἰς τὴν ἀγνοίαν, εἰς ἣν εὐρίσκονται συνήθως, περὶ τῶν πρώτων φαινομένων, δι' ὧν ἐκδηλοῦται ἡ λυσσώδης κατάστασις τοῦ κυνός, ὅπως δυνηθῶσι νὰ λάβωσιν ἐγκαίρως τὰ μέτρα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ κατορθώσωσι τὴν πρόληψιν τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν εἰς τὰς πλείστας τῶν περιστάσεων.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ

ΑΠ' ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΝΕΑΠΟΛΙΝ.

(Συνέχεια. Ὁρα Φυλλάδιον ΣΤ').

— Τί τρέχει;

— Πρὸ δύο ἐτῶν ἀκολουθῶν τὸν Ἰάκωβον οὐδέποτε παρατήρησα εἰς αὐτὸν ὅτι παρατήρησα σήμερον. Μελαγχολία καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, μόνον πρὸς τὸ ἐσπέρας εὐθυμία τις, ἂν δύναιται νὰ ὀνομασθῆ εὐθυμία, τὸν καταλάμβανε, τὴν δὲ πρῶτην ἐγείρετο μελαγχολικώτερος, πολλάκις ἐψυχολόγησα ἐπ' αὐτοῦ, πολλάκις ἠρώτησα αὐτὸν, διατί ὁ δυστυχὴς αὐτὸς νέος τὸ μὲν ἐσπέρας εἶναι σχετικῶς εὐθυμότερος, τὴν δ' ἐπομένην καθίσταται μελαγχολικώτερος ἢ τὴν παρελθούσῃν. Ἡμέραν τινὰ τὸν ἠρώτησα. Ὁμοιάζω, μοὶ ἀπάντησε μελαγχολικῶς μειδιῶν, τοὺς πτωχοὺς, οἵτινες κοιμῶνται μειδιῶντες, διότι ἐλπίζουσιν, ὅτι ἢ ἐπομένη θὰ προσθέσει εἰς τὸν ξηρὸν ἄρτον καὶ ἄρτυμά τι καὶ ἢ ἐπομένη τοὺς στερεῖ καὶ αὐτὸν τὸν ἄρτον. Κατακλίνομαι μειδιῶν καὶ ἐλπίζων, ὅτι αὔριον θὰ εἶμαι ἕως καλλίτερος καὶ ἢ αὔριον ἔρχεται καὶ μοὶ φέρει μεγαλειτέραν μελαγχολίαν. Σήμερον συνέβη ὅπως τὸ ἐναντίον. Χθὲς κατεκλίθη μελαγχολικῶς, σήμερον δ' ἠγέρθη μειδιῶν καὶ ἄδων χαμηλοφώνως.

— Τοῦτο βεβαίως εἶναι πρόοδος.

— Καὶ πρόοδος μεγάλη.

— Ἡξεύρετε, πλοίαρχε, κ' ἐγὼ ἐψυχολόγουν ἐπὶ τῆς καταστάσεως αὐτῆς τοῦ Ἰακώβου καὶ νομίζω, ὅτι ἔκρινον ἀσφαλέστερον καὶ καλλίτερον ὑμῶν. Ἡ μελαγχολία τοῦ Ἰακώβου δὲν ἔχει ἀφορμὴν τὸν πρὸς τὴν ἐξαδέλφην του ἔρωτα, ὁ ἔρωσ τοῦ οὗτος ἐξηλείφθη, ἀλλὰ τῷ ἀφῆκε τὴν μελαγχολίαν αὐτήν, ἥτις κατέστη ἤδη πάθος, ἀσθένεια. Θὰ ἰαθῆ διὰ τοῦ χρόνου. Ἄν δὲ ἀπαντήσῃ γυναικίαν τινὰ, ἥτις νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν του καὶ ἢ ἀσθένεια αὕτη θέλει ἐξαλειφθῆ, νομίζω δὲ, ὅτι ὡς πρὸς τοῦτο, πλοίαρχε, ὁ Παρισιανὸς βίος τῷ ἀφῆκεν ἔξεις τινάς, αἵτινες πολὺ θὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἐντελήϊασίν του.

— Ἄν καὶ ἢ λοιπὴ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ἰακώβου κρίσις σου εἶναι ἀσφαλῆς, ὅσον καὶ ἢ περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Παρισιανοῦ βίου, ἐπ' αὐτοῦ, φοβοῦμαι, ὅτι κακῶς ἔκρινας.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἀνῆλθεν εἰς τὸ κατάστρωμα ὁ Ἰακώβος καὶ ὁ πλοίαρχος ἀπεμακρύνθη. Καθ' ὅλον τὸν λοιπὸν διάπλουν ἐξήτασα ἐπιτηδῖως τὸν Ἰακώβον καὶ ἐπέισθην ἐντελῶς, ὅτι εἶχον δίκαιον καὶ ὁ πλοίαρχος ἄδικον. Ὁ Ἰακώβος εἶχεν ἰαθῆ ἐντελῶς τοῦ πρὸς τὴν ἐξαδέλφην του ἔρωτός του.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰσέρχομεθα εἰς τὸν λιμένα τῆς Νεαπόλεως. Ἐτόλμησάν τινες νὰ παραβάλλωσι τὴν ἀπὸ τοῦ λιμένος ἔποψιν τῆς πόλεως ταύτης πρὸς τὴν τοῦ Πανόρμου, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Λισαβῶνος.

Ἐὰν, ἀναγνώστὰ μου, ἴδῃς τὴν Νεάπολιν ἢ θὰ ἴδῃς αὐτὴν θέλεις πεισθεῖ ὅτι ἢ λέξις ἐτόλμησαν δὲν εἶναι ὑπερβολικὴ ἢ ἀληθῶς ὠραία ἢ θέα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὠραία ἢ θέα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὠραία ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου, καλὴ ἢ τοῦ Πανόρμου, ποιητικὴ ἢ τῆς Λισαβῶνος, ἀλλ' ἢ καλλονὴ τῆς θέσεως τῆς Νεαπόλεως εἶναι θαυμασία, χαρίεσσα, γοητευτικὴ, ἀπαραμίλλος.

Βλέπων τις τὴν Νεάπολιν ἀπὸ πλοῖα εἰσερχόμενα εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς ἐξίσταται. Ὁ λιμὴν οὗτος ἡμικυκλικὸν ἔχων σχῆμα εἶναι εὐρύτατος ἀλλ' ἐπισφαλῆς· ἰδίως ὅταν πνέῃ ὁ νοτιοδυτικὸς ἄνεμος. Αἰτίαν τούτου πολλοὶ δέχονται ὅτι εἶναι, καὶ εἰς ἡμᾶς φαίνεται πιθανόν, ἢ κατὰ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ εὐρυνσις. Πρὶν ἢ εἰσέλθῃ τις βλέπει τὴν εἴσοδον τοῦ Νεαπολιτικοῦ κόλπου κλειομένην οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ μιᾶς ἀνοδοῦσης. Ἡ ἀνοδοῦση αὕτη, ἢν δύναιται τις νὰ καλέσῃ ὄκισιν ἐντὸς ἐρήμου εἶναι αἱ κατάφυτοι καὶ θάλλουσαι νῆσοι Πιθηκαῖαι. Ἡ Ἰναρῖμη (Jsc-hia) κατάφυτος, εὐκραὴς καὶ πλήρης θερμοῦ πηγῶν ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἀθρόοι συρρέουσιν εἰς αὐτὴν οἱ περιηγηταί. Ἡ Προχύτη (Prochda) περιώνυμος διὰ τὸν οἶνον καὶ τὰς ὀπίρας τῆς καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Καμπανέλλα ἢ ἀπότομος καὶ ἠφαιστεια νῆσος Capri. Ἡ πόλις ἐξυψουμένη ἀμφιθεατρικῶς μέχρι τεσσαράκοντα περίπου ὀργυιῶν παρὰ τὴν ὄφρυν τοῦ ὀμωνύμου μεγαλοπρεποῦς κόλπου μεταξὺ τούτου καὶ τῶν Ἀπεννίνων παρέχει γραφικὸν θέαμα· αἱ ἄκραι τοῦ κόλπου λήγουσιν εἰς τὰ ἀκρωτήρια τοῦ Μισσηνοῦ καὶ τῆς Καμπανέλλας. Ἡ πόλις αὕτη, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, εἶν' ἐκτιμημένη παρὰ τὴν ὄφρυν τοῦ Νεαπολιτικοῦ κόλπου ἐπὶ τῆς κλιτύος πολλῶν λόφων διαιρεῖται εἰς δύο ὑπὸ τῶν ἀκρωτηρίων. Capodi monte καὶ Pizzofapeose Elme ὅπερ καταλήγει εἰς τὸν μικρὸν λόφον τὸν στέφοντα τὸ φρούριον τοῦ ὠοῦ (Castello dell'ono). Μεσημβρινοανατολικῶς ὑψοῦται τὸ ὄρος Santagelo ἔχον ὕψος 1524 μέτρων στρεφόμενον πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς νήσου Καπρέας. Μεταξὺ τούτου καὶ τῶν πρὸς βορρᾶν τῆς Νεαπόλεως λόφων ἐν τῷ μέσῳ τῆς φανταστικῆς πεδιάδος τῆς Καμπανίας ὑψοῦται ὁ Βεσοῦδιος, εἰς ὃν ὀφείλομεν τὰς ἀρχαιότητας τῆς Πομπηίας καὶ τοῦ Ἡρακλείου, αἵτινες

τίς οἶδεν ἂν θὰ διεσώζωντο ἄνευ αὐτοῦ.

Δύο πολλοῦ λόγου ἄξια προκυμαῖαι, μία μεγάλη καὶ μία μικρά, ἐκεῖνη μὲν πρὸς νότον καὶ ἀνατολάς, αὕτη δὲ πρὸς ἄρκτον, ἀσφαλίζουσι τὰ παράλια τῆς Νεαπόλεως ἀπὸ τὰς κατὰ καιρὸν μανιώδεις, ὡς εἶπεν, ὑπερχειλίσεις τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν ἐσχατιὰν μιᾶς τῶν κρηπίδων ταύτης, τῆς μεγάλης, ὑψοῦται πύργος ἐφ' οὗ ὑπάρχει φάρος γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα *Lanterna bel m glo* πρὸς φωτισμὸν τῶν ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰσπλεόντων πλοίων· ἄριστα ἐκπληρῶν τὸν προορισμὸν του. Καθόλου εἶπεν βλέπων τις ἀπὸ πλοίου τὴν Νεάπολιν, νομίζει ὅτι βλέπει ἄλυσσιν πόλεων, καθότι ὁ Μισσηνὸς καὶ ἡ Καμπανέλλα φαίνονται ὡς ἐνούμενα μετὰ τῶν πέριξ κρημοπέδων, χωρίων καὶ ἀρχαίων μνημείων.

Ὅταν εἰσῆλθωμεν εἰς τὸν λιμένα φοικιάσις διήλθε τὸ σῶμά μου, ἠσθάνθη ὅ,τι θὰ ἠσθάνθη ἡ Εὐα πρὶν ἢ γευθῆ τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ, καὶ θὰ ἐφοβεῖτο ἴσως ὁ Ἀδάμ παρακινούμενος ἀπὸ τῆς συζύγου του νὰ γευθῆ αὐτοῦ.

Ἦθελον νὰ μείνω ὀλίγας τινὰς ἡμέρας εἰς Νεάπολιν, ἀλλ' ἐνεθυμούμην τῆς συζύγου μου καὶ τοῦ ὄρκου, ὃν ἔδωκα καὶ ἐδίσταξα, ἐφοβούμην τὴν ὄργην τοῦ Κυρίου.

Ἐνῶ ἐσκεπτόμην ταῦτα ἠσθάνθη χεῖρα τεθειμένη ἐπὶ τοῦ ὤμου μου, ἐστράφη καὶ εἶδον τὸν πλοίαρχον.

— Τί εὐχὴ θεοῦ, μοὶ λέγει, παρατηρεῖς τόσον ἐπισταμένως; τί ἔπαθες;

— Ἐπαθα ὅτι ἔχω διάπυρον ἐπιθυμίαν νὰ μείνω εἰς Νεάπολιν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας καὶ ὅτι δὲν τολμῶ.

— Τίς σοὶ τὸ ἀπηγόρευσε ὥστε νὰ μὴ τολμᾷς;

— Αὐτὸ τὸ καθῆκόν μου.

— Καλὲ δὲν βαρύνεσαι!

— Σὰς εἶπον, πλοίαρχε, ὅτι ἔχω πολλὴν

ἐπιθυμίαν νὰ μείνω εἰς Νεάπολιν, ἀλλ' ἡ ὑπηρεσία μου μὲ καλεῖ ὅσον τάχος εἰς Παρισίους.

— Ἄλλ' ἐγὼ εἶχον ἀνάγκην ἀκόμη ὑμῶν, χάριν τοῦ πτωχοῦ Ἰακώβου.

— Κ' ἐγὼ τὸ ἤθελον, ἀλλ' ἡ ὑπηρεσία; ἔπειτα σεῖς σκέπτεσθε νὰ μείνητε περὶ τὸν ἓνα μῆνα, ἐνῶ ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ μείνω πλέον τῆς μιᾶς ἐβδομάδος.

— Ἔστω· καὶ μίαν μόνην ἐβδομάδα εἶμαι εὐχαριστημένος.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν φωνὴ ἠκούσθη ὀπισθεν μας ἐστράφημεν καὶ εἶδομεν τὸν κ. Κόλχαν.

— Ἔχουσι δίκαιον οἱ Νεαπολιτανοὶ νὰ λέγωσι *vedi Napoli et poi maori* ἀνέκραξε.

— Σοὶ ἤρρεσεν Ἰακώβε ἠρώτησεν ὁ πλοίαρχος;

— Μοὶ ἤρρεσε; μὲ ἐμάγευσε, ὅχι μοὶ ἤρρεσε! Ἄφ' ὅτου εἰσῆλθωμεν εἰς τὸν λιμένα, ἐνῶ σεῖς ἐδίδατε τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας εἰς τοὺς ναύτας καὶ ὁ κύριος ἦν ἐξ ὀλοκλήρου δεδωμένος εἰς σκέψεις, ἐγὼ ἀπὸ τοῦ δωματίου σας διὰ τοῦ τηλεσκοπίου παρατήρουν τὴν μαγευτικὴν αὐτὴν ἄλυσσιν. Λέγουσι περὶ παραδείσου, ἰδοὺ ἡ Παράδεισος.

Ἄλλὰ, πλοίαρχε, πῶς μὲ παρατηρεῖτε τοιουτοτρόπως; διατί δὲν ἐξερχόμεθα;

— Θὰ ἐξέλθωμεν Ἰακώβε, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, ἀλλ' ὁ κύριος ἀπ' ἐδῶ ἀνατρέπει τὰ σχέδιά μας ὅλα. Ἀρνεῖται νὰ μείνῃ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας εἰς Νεάπολιν.

— Ἄ! κύριε εἶπε μετ' ἀγγελικοῦ μειδιάματος, στρεφόμενος πρὸς με ὁ Κόλχαν· δὲν σας ἐπιτρέπω νὰ λέγητε τοιαῦτα, προτιμῶ νὰ ἔλθω μαζὺ σας εἰς Παρισίους παρὰ νὰ περιηγηθῶ μόνος τὴν Νεάπολιν.

— Βεβαιωθῆτε, ἀπήντησα, ὅτι ἂν ἠδυνάμην θὰ ἔκαμνα τὴν εὐχαρίστησιν αὐτὴν εἰς τὸν ἑαυτὸν μου.

— Πῶς εἰς τὸν ἑαυτὸν σας, εἰς τὸν ἑαυτὸν μου θέλετε νὰ εἰπῆτε.

— Τὸ νὰ ταξειδεύσω μὲ σας καὶ μὲ τὸν πλοίαρχον εἶναι εὐχαρίστησις ἰδική μου, καὶ εὐχαρίστησις μεγάλη, ἀλλὰ· . . .

— Ἄλλὰ τί· . . .

— Ἡ ὑπηρεσία τὸ καθῆκόν μου· . . .

— Ἐγὼ αὐτὰ δὲν τ' ἀκούω εἶπεν ὁ κ. Κόλχαν θέλω διὰ πάσας θυσίας νὰ σας εὐχαριστήσω· ἐπειδὴ δὲ ὡς λέγετε σας ἀρέσει πολὺ ἢ ἐν Νεαπόλει διαμονή, θὰ σας ἀπάγω ἐκεῖ διὰ τῆς βίας. Πλοίαρχε, διατάξετε σας παρακαλῶ δύο ναύτας νὰ ρίψωσιν ὀπισθόποτε τὸν κύριον εἰς μίαν λέμβον. Ἐπειτα στρεφόμενος πρὸς με· ἀλλὰ παρατήρησατε πρὸς θεοῦ δὲν νομίζετε ὅτι βλέπετε τὴν Ἑλλάδα, τὸ κλίμα, τὸν οὐρανὸν, τὴν χάριν τῆς, τὰ πάντα; ἀλλ' ἐκτὸς τούτων σκεφθῆτε ὁποίας εὐφροσύνης στιγμὰς θὰ διέλθωμεν ἐπισκεπτόμενοι τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα τῆς Νεαπόλεως, σκεφθῆτε τὰς ἀρχαιοτάτας τῆς, τὰ οἰκοδομήματά τῆς, τὸν Βεσούβιον.

— Τὴν Πομπηῖαν, τὸ Ἡράκλειον, προσέθηκεν ὁ πλοίαρχος.

Ἡσθάνομην τὰς δυνάμεις ἐκλειπούσας καὶ ὑποχωρούσας εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου. Ἄλλως, εἶπον κατ' ἑμαυτὸν, μὴ ἡ Εὐαγγελικὴ ρήτρα δὲν λέγει: «ἢ δὲ γυνὴ νὰ ὑπακούῃ τὸν ἄνδρα τῆς», καίτοι ἡ σύζυγός μου πολὺ λάκισ τὸ διαμφισβητεῖ, λέγουσα, ὅτι ἡ πρώτη ἐκδοσις, ἣτις ἀπωλέσθη ἔλεγε τὸ ἐναντίον. Ἐπειτα στρεφόμενος πρὸς τὸν πλοίαρχον, δὲν μοὶ λέγετε, τῷ εἶπον, συνέβη ποτὲ νὰ παραβῆτε τὸν λόγον, ὃν δίδετε;

— Ἐ! Ἐ! εἶπεν οὗτος, ἤξεύρω καὶ ἐγὼ. Ἐπάρχουσι περιστάσεις, καθ' ἃς ἀναγκάζεται τις νὰ τὸ πράξῃ. Οὕτω λόγου χάριν τοσάκις παρέβην τὸν λόγον, ὃν ἔδωκα τῇ συζύγῳ μου εἰς ζητήματα οἰκογενεϊκά, πῶς δὲν ἤξεύρω καὶ ἐγὼ πότε θὰ ἐξοφλήσω τὸ χρέος μου ταῦτο, ὅπερ εἶναι ὑπέρτερον τῶν χρεῶν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως.

— Λοιπὸν! ἀπόφασις, ἀνέκραξα. Θὰ μείνω μίαν ἐβδομάδα μεθ' ὑμῶν εἰς Νεάπολιν.

— Ἐὔγε! ἀπήντησαν ἐν χορῷ ὁ πλοίαρχος καὶ ὁ κ. Κόλχαν. Ὁ πλοίαρχος ἔδωκεν ἀναγκαίως τινὰς ὁδηγίας. Εἶχεν ἀποφασισθῆ νὰ μείνωσιν ἐπὶ τρεῖς μῆνας εἰς Νεάπολιν. Ἡ «Ἀσία» θὰ παρέμενε εἰς Μασσαλίαν κατὰ διαταγὴν τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως ἐπὶ τρεῖς μῆνας, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ ὑποπλοίαρχου νέου ἐξαιρέτου καὶ ἰκανωτάτου. Μετὰ τοὺς τρεῖς μῆνας δι' ἐτέρου ἀτμοπλοίου θὰ μετεβαινόν εἰς Μασσαλίαν καὶ ἐκεῖθεν ὁ μὲν πλοίαρχος θὰ παρελάμβανε τὴν «Ἀσίαν» καὶ θὰ ἐπέστρεφεν εἰς Ἀθήνας, ὁ δὲ Ἰακώβος θ' ἀπῆρχετο εἰς Παρισίους.

Μετὰ μίαν ὥραν λέμβος συρομένη ὑπὸ δέκα κωπηλατῶν μᾶς ἀπεβίβαζεν εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα τοῦ λιμένος, εἰς ἣν συνηθέστερον γίνονται αἱ ἀποβιβάσεις· μόλις ἐθέσαμεν τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ περιεκυκλώθημεν ὑπὸ τριάκοντα περίπου ὄντων, ἅτινα πολὺ θὰ ἀμφέβαλε τίς ἂν ἔπρεπε νὰ τὰ θέσῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ζώων, ἢ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ συρφετὸς οὗτος συνέκειτο ἐξ ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν· οἱ ἄνδρες ὠχροὶ, ῥυπαροὶ μὲ μακρὰς μέλανας γενειάδας, φέροντες μόνον ἓνα χιτῶνα καὶ ἐν παντελόνιον πάρινα, ὁμοιάζον φάσματα ἐξεληθόντα τοῦ τάφου· αἱ δὲ γυναῖκες πελιθναί, κατισχνικυῖαι, μὲ κόμμην μακρὰν καὶ ἀκτένιστον, ἀκάθαροι, ὁμοιάζον Ἑριννύας· ὅλα δὲ τὰ ἄθλια ταῦτα ὄντα μᾶς περιέζωσαν, κρίζοντα ἐν χορῷ: «Carità, signiori, carità». Εἰς πάντα ταξειδεύοντα πολλὰκις εἰς αὐτὰ τὰ μέρη οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν αἴσθησιν τὰ τοιαῦτα συμβάντα· ἀλλ' εἰς τὸν πρώτην φοράν ταξειδεύοντα προξενοῦσι συγκίνησιν βαθεῖαν. Ὁ Ἰακώβος ἐξήγαγεν ἐκ τῆς μέσης τοῦ πιστόλιον καλλιτεχνικώτατον καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν πλοίαρχον εἶπε: «Δὲν μοὶ λέγετε, εἰς ποῖαν ἀκτὴν ἀγρίων μᾶς

ἀποβιάζετε;» καὶ διεύθυνε τὸ πιστόλιον κατὰ τοῦ ζώντος ἐκείνου τείχους.

— Δύνασθε νὰ φρονέσητε ἓνα, δύο, τρεῖς, εἶπον αὐτῷ, ἀλλὰ δὲν θὰ κατορθώσητε νὰ τοὺς ἀποδιώξητε. Μὴ φοβεῖσθε ὅμως, εἶναι οἱ Λαζαρόνοι, δὲν εἶναι λησταί. Ἴδου τί θὰ φέρῃ ἀπετέλεσμα, καὶ βυθίσας τὰς χεῖρας εἰς τὸ θυλάκιόν μου ἐξήγαγον φουκταν κερματίων, ἣν ἔρριψα εἰς τὸ κενόν. ὦ! τοῦ θαύματος, ὅλον τὸ τεῖχος ἐκεῖνο διεσπάσθη ὡς ἐκ μαγείας καὶ μετὰ τινα δευτερόλεπτα δὲν ἐβλέπομεν ἢ ἀνθρώπους κοιλουμένους εἰς τὸ χῶμα.

— Καὶ τώρα ποῦ ὑπάγομεν; εἶπεν ὁ πλοίαρχος, εἰς ποῖον ξενοδοχεῖον θὰ καταλύσωμεν; Τοῦτο εἶναι φροντίς ἰδική μου, ἀπήντησα, ἀφήσατέ με νὰ ἐνεργήσω μόνος. Ἡ Α. Μ. ὁ Φερδινάνδος εἶναι Αὐτοκράτωρ τῶν ὑπηκόων του, τῶν στρατιωτῶν, τῶν ὑπαλλήλων, τῶν δημοσίων προσόδων, ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι Αὐτοκράτωρ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Νεαπόλεως, τῆς ἐξοχῆς, τῶν περιπάτων καὶ τῶν Ξενοδοχείων.

— Λοιπὸν! ὠδήγει μας, εἶπεν ὁ πλοίαρχος.

Μετὰ τινα δευτερόλεπτα εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ὁδὸν «Τολέδου», εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς ὑπῆρχεν ἓν τῶν ὠραιότερων ξενοδοχείων οὐ μόνον τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Εὐρώπης, γνωστὸν διὰ τὴν μαγειρικὴν, τὴν καθαριότητα καὶ τὴν περιποίησίν του, εἰς ὃ κατέλυον πάντοτε κατὰ τὴν ἐν Νεαπόλει διαμονήν μου. Μόλις θέσαντες τὸν πόδα ἐπὶ τῆς κλίμακος, ὁ κύριος τοῦ ξενοδοχείου εἰς τὴν κορυφὴν ἰστάμενος μᾶς εἶδε καὶ ἔσπευσε νὰ ῥιφθῆ μᾶλλον ἢ νὰ καταβῆ. Ἐξήγαγε τὸν πῖλον του καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς ἐμὲ, ὃν ἐγνώριζεν ἀνεκράξε: «Ben venato, ἐξοχώτατε, ben venato». Ἡ Ἰταλία εἶναι ἐξόχως, τόπος διὰ τοὺς κούφους, οἱ ξενοδόχοι, οἱ ἀμαξιηλάται, οἱ λεμβοῦχοι, οἱ ἔμποροι, ὅλοι δηλαδὴ ἐκεῖνοι, μεθ' ὧν ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν

ὁ ξένος, σὲ ἀποκαλοῦσιν «ἐξοχώτατον». Ἄρκει νὰ πληρωθῆ καλῶς ὁ τῆς τάξεως αὐτῆς Ἰταλός, καὶ δὲν διατάζει νὰ σὲ ἀποκαλέσῃ καὶ «ὑψηλότατον».

— Καὶ πῶς ἔχεις, Signor Petro, εἶπον πρὸς τὸν ξενοδόχον;

— Bene mio caro, signiore, bene. Καὶ οἱ ἐξοχώτατοι θὰ μοὶ κάμωσιν ἐπίσης τὴν τιμὴν νὰ μείνωσιν εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μου;

— Ναί! θὰ σοὶ κάμωμεν αὐτὴν τὴν τιμὴν, εἶπον γελῶν.

— ὦ! Mio carissimo, signiore. ὦ! ἐξοχώτατοι, ὠρίσατε, ὠρίσατε καὶ προπορευόμενος, κρατῶν πάντοτε τὸν πῖλον ἀνὰ χεῖρας μᾶς εἰσήγαγεν εἰς αἶθουσαν τοῦ φαγητοῦ. Ἡ αἶθουσα αὕτη πλουσίως καὶ μετὰ παρισιανῆς κομψότητος διεσκευασμένη ἦτο πλήρης θαμνῶν, διαλεγομένων εὐθύμως.

— Λοιπὸν, ἐξοχώτατοι, εἶπεν ὁ ξενοδόχος, τί διατάσσετε;

— Ἄκουσε, signior Πέτρε! εἴμεθα πέντε, θέλομεν πέντε δωμάτια συνεχόμενα, ἀλλὰ εἰξεύρεις, τὰ ἄριστα τοῦ ξενοδοχείου σου.

— Μένετε ἥσυχοι. Ἀμαξάν θὰ ἐνοικιάσωμεν, ὡς πάντοτε βέβαια.

— Ἢδὴ μάλιστα ἔχομεν ἀνάγκη ὄχι μιᾶς, ἀλλὰ δύο.

— Διατί δύο; εἶπεν ὁ πλοίαρχος.

— Ἄλλ' ἀφοῦ εἴμεθα πέντε;

Εἴμεθα μόνον τέσσαρες, διότι ὁ ἰατρός; οὐδέποτε περιπατεῖ ἐφ' ἀμαξίας.

— Καὶ συμβουλεύω . . . , εἰς ὑμᾶς τὸ αὐτὸ εἶπεν ὁ ἰατρός, ἡ ἀμαξία βλάπτει.

— Καὶ εἰσθε, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἶπεν ὁ παιδαγωγὸς τοῦ κ. Κόλχαν τρεῖς μόνον, διότι καὶ ἐγὼ δὲν θὰ σᾶς ἀκολουθήσω. Ἐχω ἀνάγκη νὰ μελετήσω τὰ χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης τῆς Νεαπόλεως καὶ τὸ ἔργον τοῦτο θὰ μ' ἀπασχολεῖ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

— Τότε θὰ ἐνοικιάσης, signor Petro,

μῖαν μόνην ἀμαξάν. Εἶναι περιττὸν δὲ νὰ σοὶ εἴπω, ὅτι ἐκάστην πρωῒαν θὰ μᾶς φέρῃ τὰ νέα δελτία.

— Μάλιστα, ἐξοχώτατε. Καὶ τί ἀγαπᾶτε νὰ δειπνήσητε;

— Signor Petro, κάμε ἓνα γύρον εἰς τὸ μαγειρεῖον. Ἴδὲ, τί καλλίτερον ἔχει καὶ ἐλθέ νὰ μᾶς εἴπῃς.

Ὁ κύριος Πέτρος ἔσπευσε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παραγγελίαν μου.

— Τί δελτία τῷ ἐζητήσατε; ἠρώτησεν ὁ ἰατρός.

— Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Νεαπόλεως, ἰατρεῖ, ἔχει τὸ ἐξῆς ἀξίωμα, ὅπερ ἐφαρμόζει ἐπὶ τῶν ὑπηκόων του. Τρία τινὰ εἶναι ἀναγκαῖα, λέγει, διὰ τὸν λαόν: Farina, festa, furca.

— Δηλαδὴ;

— Δηλαδὴ λέγει, ὅτι ὁ λαὸς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ φωτισθῆ, πρέπει νὰ ἦναι ἀπαίδευτος, πρέπει νὰ θεωρῆ τὸν Βασιλέα του ὡς θεῖόν τι, πρέπει νὰ δέχεται τυφλῶς πᾶσαν πράξιν του, ἀντὶ δὲ τούτων ὁ οὕτω ἀποκτηνόμενος λαὸς νὰ ἔχη: «Ἄρτον, θεάματα καὶ ἀγχόνην». Καὶ λοιπὸν ἐκάστην πρωῒαν ἀγγέλλεται ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν διὰ δελτίων ἓν θεάμα, ἡ μία καιαδική, ἐν ἵπποδρόμιον, ἢ εἰς ἀπαγχονισμὸς, ὁ δὲ λαὸς τρώγει ὀλίγον ἄρτον καὶ χειροκροτεῖ τὰ τοιαῦτα θεάματα.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐπανῆλθεν ὁ ξενοδόχος καὶ ἠρθῆσεν ἄπειρα εἶδη φαγητῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα ἦσαν μακαρόνια.

— Ἴδου ὁ Ἰταλικὸς παράδεισος, εἶπεν ὁ πλοίαρχος.

— Τί διάβολο νὰ φάγῃ τις, εἶπεν ὁ παιδαγωγός.

Τὸ δεῖπνον ὑπῆρχεν εὐθυμώτατον, ὠμιλήσαμεν περὶ διαφόρων ἀντικειμένων, ἡ δὲ ὠμιλία μας περιστρέφετο, ὡς εἰκός, εἰς τὰς προσεγεῖς ἐκδρομὰς μας.

— Δὲν μοὶ λέγετε, εἶπεν ὁ Κόλχαν περὶ τὸ τέλος τοῦ δείπνου μὲ ἦθος τί σύννου, τί ὄντα εἶναι αὐτοὶ οἱ λεγόμενοι Λαζαρόνοι;

— Εἶναι οἱ Παρίαί τῆς Νεαπόλεως· οἱ Ἴνδοι ἔχουσι τοὺς Παρίας, οἱ Ἰταλοὶ τοὺς Λαζαρόνους, μόνον τὰ δύο ταῦτα ἔθνη ἔχουσι τὴν τοιαύτην μᾶστιγα.

— Οἰκτραί, ἀληθῶς, ὑπάρξετε, εἶπεν ὁ παιδαγωγὸς τοῦ κ. Κόλχαν.

— Τὰ ὄντα ταῦτα, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, αὐτοὶ οἱ Λαζαρόνοι, οἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον συνιστῶσι τὸν Νεαπολιτικὸν ἔθλον εἶναι περιεργώτατα. Ἄνευ θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ δεσμοῦ, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἰδιοκτησίας, ἄνευ οὐδενὸς ἐπαγγέλματος, φεύγοντες τὴν ἐργασίαν, μισούμενοι, ἀρκοῦνται εἰς ὅ,τι χεῖρ φιλάνθρωπος, ἡ τύχη, ἢ ἡ δεξιότης των ἤθελε τοῖς προμηθεύσει. Τρώγουσιν ὅ,τι εὐρωσιν, ὅ,τι τοῖς δώσωσιν ἢ ὅ,τι κλέψωσι, μὲ ἓνα χιτῶνα καὶ ἐν πάνινον παντελόνιον, διέρχονται τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα· ὅλην τὴν ἡμέραν, ἢ κοιμῶνται, ἢ κλέπτουσιν, ἢ ἐπαίτοισι· μισοῦνται ὑπὸ πάντων· οἱ ἀνθρώποι τοὺς φεύγουσιν, οὗτοι τοὺς πλησιάζουσι, δὲν ἔχουσι στέγην, κοιμῶνται παντοῦ, εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς τὰ πρόναα εἰς φαράγγας καὶ σπήλαια. Ἐν συνόλω δὲν ἔχουσι τίποτε, καὶ ὅμως οὐδενὸς στεροῦνται, ἔχουσιν ὅ,τι ὁ Αὐτοκράτωρ Φερδινάνδος θέλει νὰ ἔχη ὁ λαὸς του, δηλαδὴ ἄρτον, θεάματα καὶ ἀγχόνην». Λέγουσι μάλιστα, ὅπερ ὅμως μοὶ φαίνεται ἀπίστευτον, διότι εἶναι ἀποτρόπαιον, ὅτι δὲν ἔχουσι καὶ οἰκογενειακοὺς δεσμούς· συμβαίνει δὲ πολλάκις τρία καὶ τὰ αὐτὰ πρόσωπα νὰ ἦναι τέκνα, γονεῖς, σύζυγοι, ἀδελφοί.

— Καὶ ὅμως, προσέθηκα, δὲν εἶναι τόσον ἀπίστευτον, ὅταν σκεφθῆ τις, ὅτι τοῦτο εἶναι συνέπεια τοῦ βίου, τὸν ὅποιον διάγουσιν.

— Ἄλλ' ἡ κυβέρνησις τί κάμνει πρὸς Θεοῦ;

— Τοῖς δίδει, εἶπεν ὁ Κόλχαν, ἄρτον, τελετάς καὶ ἀγγόνην.

— Γνωρίζετε, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, ἀποτεινόμενος πρὸς με, διατί ὠνομάσθησαν Λαζαρόνοι;

— Ἀκριβῶς, οὐδεὶς τὸ γνωρίζει· κατ' ἀρχάς ἔμεναν ἐντελῶς γυμνοὶ, ἐξ οὗ καὶ ὠνομάζονται Λαζαροὶ. Πιθανὸν ἐντεῦθεν νὰ ὠνομάσθησαν Λαζαρόνοι.

— Πολὺ πιθανόν, εἶπεν ὁ ἰατρός μειδιῶν ἄλλ' ἐν τούτοις εἶναι, νομίζω, καιρὸς ν' ἀρῆσωμεν ἠσυχούς τοὺς Λαζαρόνους καὶ νὰ ὑπάγωμεν νὰ ἡσυχάσωμεν, καὶ ἡμεῖς ἀφοῦ μάλιστα σκέπτεσθε νὰ ἐξελεθῆτε λίαν πρῶτ' αὔριον.

— Τί ὥρα εἶναι; ἠρώτησεν ὁ Κόλχαν.

— Ἐνδεκα καὶ τέταρτον, εἶπεν ὁ πλοίαρχος.

Ἠγέρθημεν καὶ προπορευομένου τοῦ signior Πέτρου ἀσκεποῦς πάντοτε (λέγω δὲ ἀσκεποῦς), διότι ὡς δεῖγμα τοῦ πρὸς ἡμᾶς σεβασμοῦ του ἐκράτει διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸν πῖλον του), ἀνήλθομεν εἰς τὸ τρίτον πάτωμα καὶ διὰ διαδρόμων λαμπρῶν φωτιζομένων εἰσήλθομεν εἰς τὰ δωμάτιά μας. Τὰ δωμάτια ταῦτα συνεχόμενα, ὡς εἶχομεν παραγγεῖλει, μετ' ἀληθοῦς πολυτελείας εὐπρεπισμένα καὶ βλέποντα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ «Τολέδου» (ὅπερ, ὡς θέλουσιν ἴδει οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται, εἶναι προσὸν μέγα διὰ τὰς οἰκίας τῆς Νεαπόλεως), ἦσαν τὰ καλλίτερα τοῦ πρώτου πατώματος καὶ τὰ ἄριστα τοῦ ξενοδοχείου. Οἱ Ἴταλοὶ, δυνάμεθα νὰ τὸ εἴπωμεν μετὰ θάρρους, διακρίνονται διὰ τὴν διασκευὴν καὶ τὴν καθαρότητα τῶν ξενοδοχείων των, ἰδίᾳ δὲ οἱ Νεαπολιταί, ἐν ᾧ εἰς τοὺς οἴκους των μάλιστα ἡ μεσαία καὶ ἡ κατωτάτη τάξις δὲν εἶναι πολὺ καθαρά.

— Ἐ! πῶς σὰς φαίνονται, ἐξοχώτατοι; εἶπεν ὁ ξενοδόχος.

— Ὁραία, ἀπάντησα, ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ, κύρ Πέτρο, νὰ φροντίσης νὰ ᾖναι ἀσφαλῆ.

— Ὁ! ἐξοχώτατε, τὸ ξενοδοχεῖόν μου εἶναι ἐκκλησία. Σὰς ἔλειψε ποτὲ τίποτε, ἐφ' ὅσον ἐκατοικεῖτε ἐδῶ;

— Νομίζω, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ὅτι κάποτε ἔχασα δέκα λίρας.

— Ὅρκο σὰς κάνω ἐξοχώτατε ὅτι δὲν ἔχασατε ἐδῶ τὰς 8 λίρας, δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ἔγινε ποτὲ λόγος περὶ τούτου.

— Τὰς δέκα.

— Ὅκτῶ ἦσαν ἐξοχώτατε δὲν ἐνθυμείσθε καλά.

— Καὶ πῶς τὸ ἐνθυμείσαι σὺ ὅτι ἦσαν ὀκτῶ, ἀφοῦ δὲν ἐνθυμείσαι νὰ ἔγινε λόγος ἂν ἐχάθησαν; Ἠνόησεν ὁ δυστυχῆς ξενοδόχος ὅτι τὴν ἔπαθε, ἔστρεψε τὸν πῖλον του, ἐμειδίασε καὶ εἶπε διὰ φωνῆς χαμιλιῆς.

— Καὶ τί ὥρα θὰ ἐξυπνήσητε αὔριον;

— Εἰς τὰς ἑξ' ἀπήνησεν ὁ Κόλχαν. Buona notte λοιπόν. Μετὰ πέντε λεπτά ἕκαστος εὐρίσκετο εἰς τὸ δωμάτιόν του.

ΝΕΑΠΟΛΙΣ.

Τὴν ἐπομένην ἀκριβῶς περὶ τὴν ἕκτην, ὁ πλοίαρχος ὁ κ. Κόλχαν καὶ ἐγὼ εἰμεθα ἐξυπνοὶ, ὁ παιδαγωγὸς καὶ ὁ ἰατρός ἐκοιμῶντο ἔτι καὶ τοὺς ἀφήσαμεν νὰ κοιμῶνται, οἱ γέροντες ἀγαπῶσι πολὺ τοῦ θανάτου τὸν ἀδελφόν. Ὁ κύρ Πέτρος πρόθυμος πάντοτε μᾶς εἶχε φέρει δίσκον μετὰ σοκολάτας καὶ ἀρτίσκων κατεσκευασμένων διὰ βουτύρου καὶ ζαχαρέως. Συγχρόνως δὲ μᾶς ἔδωκε καὶ τὴν δέλτον τῆς ἡμέρας. Ἡ δέλτος αὕτη εἶναι μικρὸν τετράγωνον ξύλου, ἐφ' οὗ κολλῶσιν ἐντυπον πρόγραμμα τῶν ἐπισήμων συμβάντων, τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ γίνωσι δύο ἀπαγχονισμοὶ ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ μίᾳ στρατιωτικῇ παρέλασις ἐκτὸς τῆς πόλεως εἰς τὴν Καστελλαμάρε.

— Ὑπάγωμεν εἰς τὴν παρέλασιν; εἶπεν ὁ Ἰάκωβος.

— Νομίζω, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, ὅτι ἐνόςφ

ὁ Κύριος (καὶ ἔδειξεν ἐμὲ) θὰ μὲν εἰς Νεάπολιν καλλίτερον εἶναι νὰ ἴδωμεν τὰ ἀξίολογα κτίρια καὶ μνημεῖα, παραλάσεις καὶ ἀπαγχονισμοὺς θὰ βλέπομεν καθ' ἑκάστην.

— Ἐχεις δίκαιον, εἶπεν ὁ Ἰάκωβος, ἡ ἀμαζα εἶναι ἐτοίμη Signor Πέτρο;

— Μάλιστα ἐξοχώτατε.

— Ἄγωμεν λοιπόν.

— Μὴ βιάζεσθε παρακαλῶ, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, ἔχομεν ἀνάγκην νομισμάτων, εἰξεύρετε ὅτι πᾶς τόπος ἔχει ἰδιαιτέρα νομίσματα· τὰ δὲ ἰδικὰ μας ἐνταῦθα δὲν θὰ ἔχωσιν οὐδεμίαν ἀξίαν.

— Τί θὰ κάμωμεν; εἶπεν ὁ Ἰάκωβος.

— Ἐχετε λίρας ἀγγλικὰς;

— Ἄγνοῶ. Ἠξεύρετε ὅτι ταμίας εἶναι ὁ παιδαγωγός μου, ὅστις ἤδη κοιμᾶται.

— Ἐχω ἐγὼ, εἶπεν ὁ πλοίαρχος.

Ἐδώσαμεν εἰς τὸν ξενοδόχον 20 λίρας ἀγγλικὰς (δέκα ἐγὼ καὶ δέκα ὁ πλοίαρχος) ἵνα μᾶς προμηθεύσει νομίσματα τοῦ τόπου.

— Καὶ τί εἶδους νομίσματα ἔχουσιν ἐνταῦθα; ἠρώτησεν ὁ Ἰάκωβος, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκεῖνου.

— Πολλὰ καὶ διάφορα ἀπάντησα, ἔχουσι δουκάτα, καρλίνας, οὐγγίας, καὶ ἄλλα τινὰ ἀκόμη, πρέπει δὲ νὰ μάθητε, ὅτι τὰ νομίσματα ταῦτα ἔχουσιν ἀναλογίαν πρὸς τ' ἀγγλικὰ· οὕτω λ. χ. τὰ δουκάτα τῆς Νεαπόλεως ἰσοδυναμοῦν μὲ 45 ἀγγλικὰ δυνάρια, τρία σελήνια (Shellings) καὶ 6 πένας. Ἡ καρλίνα πρὸς 4 1/2 ἀγγλικῆς πέννας· πεντήκοντα δὲ δύο καρλίνα ἰσοδυναμοῦσι πρὸς μίαν ἀγγλικὴν λίραν.

— Παραλείψατε, προσέθηκεν ὁ πλοίαρχος τὸ Ταρὶ (tari) τῆς Νεαπόλεως, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ μὲ δύο καρλίνας.

— Καὶ αἱ συναλλαγαι, ἠρώτησεν ὁ Ἰάκωβος, γίνονται μὲ αὐτὰ τὰ νομίσματα;

— Συνήθως γίνονται μὲ δουκάτα καὶ καρλίνας, οἱ ἔμποροι ὁμῶς μεταχειρίζονται

ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς συναλλαγὰς των τὰ δουκάτα.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν εἰσήλθεν ὁ ξενοδόχος λέγων·

— Σὰς ἔφερον καρλίνας καὶ δουκάτα.

— Εἶναι τὰ καλλίτερα, εἶπεν ὁ πλοίαρχος.

— Καὶ ἤδη ἄγωμεν.

Εἰς τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου εὔρομεν ἀμαξαν ὠραίαν μὲ δύο θαυμασίους ἵππους· οἱ ἵπποι τῆς Νεαπόλεως ἀνήκουσιν εἰς τὰς εὐγενεστέρους φυλάς· διακρίνονται δὲ διὰ τὴν πλουσίαν χαίτην των καὶ τὴν ὑπερήφανον τῆς κεφαλῆς κλίσιν.

Αἱ περὶ ἀμαξῶν ἀστυνομικαὶ διατάξεις τῆς Νεαπόλεως εἰσὶ περιεργοί. Ἀμαξα δίτροχος μ' ἓναν ἵππον καὶ δύο ἵππους δὲν δύναται νὰ λαμβάνει πλέον τοῦ ἐνὸς ἐπιβάτου καὶ ἐνὸς κιβωτίου, ἢ ἐνὸς ἐπιβάτου καὶ ἐνὸς ὑπηρέτου ὀπισθεν. Ἀμαξα μὲ τρεῖς θέσεις ὀφείλει νὰ λαμβάνει δύο ἐπιβάτας καὶ ἓν κιβώτιον, ἢ δύο ἐπιβάτας καὶ ἓνα ὑπηρέτην ὀπισθεν. Ἀμαξα μὲ δύο ἵππους δύναται νὰ λαμβάνει τέσσαρας μόνον ἐπιβάτας. Μεγίστη χρῆσις γίνεται ἐν Νεαπόλει εἶδους τινὸς ἀμαξῶν μικρῶν καὶ ἐλαφρῶν, αἵτινες ὠνομάζονται (Canes trelle).

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Signor Πέτρου ἦτο ἐπὶ ὁδοῦ Τολέδου (Tolledi). Ἡ ὁδὸς τοῦ Τολέδου εἶναι ἡ ὠραιότερα ὁδὸς τῆς Νεαπόλεως ἔχουσα μῆκος τριῶν τετάρτων μιλίου καὶ πλάτος ἀνάλογον.

Λέγοντες δὲ ὠραιότεραν ἐννοοῦμεν οὐχὶ ἀπολύτως ἀλλὰ σχετικῶς πρὸς τὰς ὁδοὺς τῆς Νεαπόλεως, αἵτινες εἰσὶ στεναὶ ἐπικαμπεῖς (1) καὶ πλεγκτικαὶ καθόσον αἱ οἰκίαι εἰσὶ κατὰ γενικὸν κανόνα πολυόροφοι.

(1) Ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν ὁδῶν τῆς Νεαπόλεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην σήμερον ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἀξίαι λόγου.

Ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ ταύτης καὶ τῆς ὁδοῦ Corso ἦτις ὀδηγεῖ εἰς τὸ Copodi monte, διερχομένη διὰ μέσου διώρυγος μεγαλοπρεποῦς, αἱ λοιπαὶ εἰσὶν ἄθλια. Τούτου ἕνεκα εἶπον ἀνωτέρω ὅτι μεγάλην ἔχουσιν ἀξίαν αἱ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Τολέδου οἰκίαι. Πρὶν κινήσωμεν ἡγήθη μικρὰ φιλονεικία περὶ τοῦ τί ἔπρεπε νὰ ἐπισκεφθῶμεν πρῶτον. Ἐπρότεινα νὰ ἐξετάσωμεν τ' ἀξία λόγου κτίρια τὰ κείμενα ἀπωτέρω τοῦ ξενοδοχείου μας καὶ ἰδίως τὸ μέγαρον τῶν Σπουδῶν ὅπου πολλὰ ἔχει τις νὰ ἴδῃ.

Ἄλλ' ὁ πλοίαρχος ἀντέτεινε λέγων ὅτι εἶναι καλλίτερον νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ γειτνιαζόμενα πρὸς τὸ ξενοδοχεῖον, ὁ Κόλχαν συνεφώνησε μετὰ τοῦ πλοίαρχου καὶ οὕτω ἀπεφασίσθη νὰ ἴδωμεν τὸ θέατρον τοῦ Α. Καρόλου (San Carlo) κείμενον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Τολέδου. Τὸ θέατρον τοῦτο συνεχόμενον μετὰ τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων δὲν εἶναι μεγάλης καλλιτεχνικῆς ἀξίας καὶ τοι εἶναι ἐν τῶν ὠραιότερων καὶ περιεκτικωτέρων θεάτρων οὐ μόνον τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἐξωτερικὴ πρόσοψις ὑποστηριζομένη ὑπὸ σειρᾶς ἀψίδων, ὑποβασταζομένων ὑπὸ στυλῶν καὶ κεκοσμημένη ὑπὸ ἀναγλύφων δὲν παρέχει πολλὴν ὕλην προσοχῆς καὶ μελέτης, ἀλλ' εἰσερχόμενός τις ἐντὸς αὐτοῦ καταπλήσσειται ἀπὸ τὴν κομψότητα τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κτιρίου τούτου. Ἄς φαντασθῇ ὁ ἀγνωστος ἐξ σειρᾶς θεωριῶν ἐκάστη τῶν ὁποίων περιέχει 32 θεωρεῖα εὐρύτατα, ἤτοι 192 θεωρεῖα ἐστρωμένα διὰ πολυτίμων ὑφασμάτων καὶ κεκοσμημένα διὰ διαφόρων κομψῶν κοσμημάτων καὶ ἀναγλύφων, ἃς φαντασθῇ πλατεῖαν ἀπέραντον περιέχουσαν κατὰ τὰ δύο τρίτα καθίσματα ἐστρωμένα διὰ βελούδου ἃς φαντασθῇ σκηνὴν πλουσιωτάτην καὶ θέλει λάβειν ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς καλλονῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ θεάτρου τούτου· ἀμφιθεα-

τρικὸν ἔχον τὸ σχῆμα. Ἡ μεγαλειτέρα ὁμῶς ἀξία αὐτοῦ συνίσταται εἰς τὴν θέσιν ἣν κατέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἰταλικῆς μουσικῆς, διότι ἐπ' αὐτοῦ ἐδιδάχθησαν τὰ ἐξέχοντα ἔργα τοῦ Ῥουσίνι, Βελλίνι, τοῦ Βέρδη καὶ τοῦ Δονεζέτη.

Τὸ θέατρον τοῦ ἁγίου Καρόλου ἐκτίσθη κατὰ τὸ 1837 ὑπὸ τοῦ Ναπολιτανοῦ ἀρχιτέκτονος Ἁγγ. Καρασάλη (Angelo Carasale) κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Σικελοῦ Ἰωάν. Ματρίανου. (Giovani Midrano) ἐξεληθόντες ἐνταῦθα εἰσῆλθοντες εἰς τὰ βασιλικά Ἀνακτόρα (Palazzo Reale) μεγαλοπρεπὲς κτίριον οἰκοδομηθὲν τὸ 1600 ἐπὶ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Νεαπόλεως κόμητος Λέμου, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ διασήμεου τεχνίτου Δομινίκου Φοντάνου, (Dominico Fontana).

Ἡ πρόσοψις τοῦ μεγάρου ἔχουσα μῆκος 169 μέτρων, διαιρεῖται εἰς τρία πατώματα ἐκάστου πατώματος ὑποστηριζομένου διὰ σειρᾶς κιόνων, οἱ κίονες οὗτοι εἰσὶ ῥυθμοῦ δωρικοῦ, ἰωνικοῦ καὶ μικτοῦ, ὅπερ συντελεῖ μεγάλως εἰς τὴν κανονικὴν καὶ ἀρμονικὴν διάθεσιν τοῦ κτιρίου. Τὸ ἰσόγειον συνίσταται ἐκ σειρᾶς ἀψίδων αἱ πλείους τῶν ὁποίων εἰσὶν οὐχὶ ἐκ μαρμάρου, ἀλλ' ἐκ ταίχου, ὅστις καθ' ὑμᾶς πολὺ βλάπτει τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου. Ἄλλ' ἐάν τις θαυμάζῃ τὴν ἐξωτερικὴν πρόσοψιν εἰσερχόμενος ἐντὸς καταπλήσσειται ἀπὸ τὴν κομψότητα καὶ τὸν πλοῦτον ἰδίως τῆς ἐσωτερικῆς κλίμακος, κτισθεῖσης κατὰ τὸ 1851 καὶ τῆς αἰθούσης τοῦ θρόνου ἐστρωμένης διὰ βελούδου ἐρυθροῦ καὶ κεκοσμημένης διὰ χρυσῶν ποικιλιμάτων. Αἱ λοιπαὶ αἰθούσαι πλουσιῶς ἐπίσης ἐσκεπασμένα κοσμοῦνται ὑπὸ εἰκόνων μετρίας ἀξίας.

Μετὰ μίαν περίπου ὥραν διαμονὴν ἐντὸς τοῦ μεγάρου τούτου ἐξεληθόντες καὶ διασχίσαντες τὴν ὁδὸν τοῦ Τολέδου, μετέβημεν εἰς τὸ μέγαρον τῶν Σπουδῶν.

Τὸ κτίριον τοῦτο γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Palazzo delle scienze o Museo Degli Studi o nazionale» ἐκτίσθη τὸ 1586. Ὁ τότε Ἀντιβασιλεὺς Λουξ Οὐσόνας τὸ προώρισεν ἢ χρησιμεύσει ὡς στρατῶν τοῦ πυροβολικοῦ σώματος. Κατὰ τὸ 1615 ὁ Κόμης Λέμος, Ἀντιβασιλεὺς καὶ οὗτος ἐγκαθίδρυσεν ἐν αὐτῷ τὸ Πανεπιστήμιον, ὅπερ ἔμεινεν ἐκεῖ μέχρι τοῦ 1780. Τὸ 1816 μετεβλήθη εἰς Μουσεῖον, καὶ ὁ τότε Βασιλεὺς Φερδινάνδος ὁ Α' τὸ περιέβαλε διὰ τοῦ ὀνόματος «Museo Reale Bourbonico». Δὲν θὰ πειραθῶμεν νὰ περιγράψωμεν ὅ,τι εἶδωμεν καὶ ὅ,τι ὑπάρχει ἐντὸς αὐτοῦ καὶ διότι ἐκφεύγει τὸν σκοπὸν τῆς παρούσης ἢ τοιαύτη περιγραφή καὶ διότι δὲν θὰ τὸ ἐκαπορθοῦμεν καὶ ἂν ἠθέλαμεν ἐπιχειρήσει. Ὅ,τι δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μόνον εἶναι, ὅτι τὸ μέγαρον τοῦτο περιέχει συλλογὰς πολυτίμων. Πᾶν ὅ,τι δύναται τις νὰ ἐπιθυμήσῃ τὸ εὐρίσκει ἐκεῖ. Εἰκόνας διασήμεων ζωγράφων, ἀγάλματα ἐκ μαρμάρου, καὶ ἀγάλματα ἐκ χαλκοῦ περιφέρων ἀγαματοποιῶν, τὰς ἀρχαιότητας τῆς Πομπηκῆς καὶ τοῦ Ἡρακλείου, τὴν Φαρνεσίαν συλλογὴν, συλλογὰς τῶν μεγάρων «Portici» καὶ «Capodi Monte», βιβλιοθήκην ἐκ παντὸς εἶδους βιβλίων, περιέχουσαν 150,000 τόμους μεγίστης ἀξίας, χειρόγραφα σπουδαιότατα ἐπὶ παπύρων καὶ πάντα τοποθετημένα ἐντὸς εὐρείων αἰθουσῶν. Διὰ νὰ ἴδῃ τις πάντα ταῦτα πρέπει νὰ μείνῃ εἰς Νεάπολιν ἐν τοῦλάχιστον ἔτος καὶ νὰ μελετᾷ αὐτὰ ἐξ ὧρας καθ' ἐκάστην. Ἐξεληθόντες τοῦ μεγάρου τούτου, ἀποκομιζόντες τὰς ὠραιότερας ἐντυπώσεις ἐτράπημεν ἀνά τὴν πόλιν. Ἐπεσκέφθημεν ὅλους τοὺς ναοὺς, ὅλα τὰ θεάτρα, ὅλα τὰ ἀξιόλογα οἰκοδομήματα. Ναοὺς ἔχει πολλοὺς καὶ καλοὺς ἡ Νεάπολις. Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου καὶ ὁ τῆς Ἁγίας Μαρίας τοῦ Καρμῆλου εἶναι ἀριστουργήματα τεκτονικῆς, ὁ ἀρχιεπισκοπικὸς ναὸς τοῦ

Ἁγίου Ἰανουαρίου εἶναι ἀληθῶς ἔργον τέλειον· ἀλλ' ἐν τούτοις θαυμάζεται μᾶλλον διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν παρεκκλησιῶν του. Εἰς ἐν τῶν παρεκκλησιῶν τούτων, οὗ ἡ πολυτέλεια εἶναι ἀνωτέρα πάσης ὑποθέσεως, ὑπάρχει ἐντὸς δύο φιαλῶν τὸ αἷμα τοῦ Ἁγίου Ἰανουαρίου, ὅπερ διὰ νὰ ἴδωμεν ἐδέησε νὰ δωροδοκῆσωμεν τὸν νεοκόρον, ἄνθρωπον λόγιον καὶ εὐφυῆ, ὅστις ἐρωτηθεὶς, πῶς κατορθώθη νὰ συναχθῇ τὸ αἷμα τοῦ Ἁγίου τούτου; μᾶς ἀπήντησε μετὰ τὴν πεποιθήσιν μαθηματικοῦ, λέγοντος, 2 καὶ 2 ἀποτελοῦσι 4. «Ὅταν ἀπέθανε, τὸν ἐφλεβοτόμησαν». Συνελόντι εἰπεῖν, οἱ ἄριστοι τῶν ναῶν τῆς Νεαπόλεως εἰσὶν ὁ ναὸς τῆς Μαρίας τοῦ Καρμῆλου (Santa Maria del Carmine), ἐντὸς τοῦ ὁποίου διατηροῦνται ἐτι εἰκόνας τοῦ Σολιμάνου καὶ ὁ ναὸς τῆς νέας Ἁγίας Μαρίας (Nova Santa Maria), οὗ ὁ θόλος εἶναι θαῦμα τέχνης, διαφεύγων πᾶσαν περιγραφὴν· ὁ θόλος οὗτος εἶναι τὸ καλλίτερον ἔργον τοῦ διασήμεου ζωγράφου Santafede.

Ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ πληθυσμοῦ ἡ Νεάπολις ἔχει ὀλίγα θεάτρα, ἐκτὸς τοῦ Ἁγίου Καρόλου, οὗ τινος μνεῖαν ἐποιήσαμεν ἀνωτέρω, ἔχει καὶ τὰ ἐξῆς: Τὸ «Φιορεντινόν» (Dei fiorentini), στενὸν καὶ ὑψηλόν, ὁμοιάζον τὰς ἐλεεινὰς οἰκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὧν πᾶν πάτωμα συνίσταται ἐξ ἐνὸς δωματίου, τὸ «Foria», τὸ «Νέον Θεάτρον» (Teatro nuovo) καὶ τὸ «Teatro di Fondo». Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ ἄλλα, χρησιμεύοντα ὁμῶς ἀποκλειστικῶς εἰς διδασκαλίαν τῆς προσφιλοῦς τῶν Νεαπολιτανῶν ἐθνικῆς κωμωδίας τοῦ Πολσινέλλα (Pulcinella).

Μόλις περὶ τὴν 7 ὥραν ἐπιστρέψαντες εἰς τὸ ξενοδοχεῖον εὐρομεν τὸν παιδαγωγὸν τοῦ κ. Κόλχαν καὶ τὸν ἰατρὸν ἀναμένοντάς. — Ἄλλὰ τί ἐγίνατε, πρὸς Θεοῦ; εἶπεν ὁ τελευταῖος, ἀποθνήσκωμεν τῆς πείνης.

— Καὶ ἡμεῖς οὐχὶ ὀλιγώτερον, εἶπεν ὁ πλοίαρχος. Λοιπὸν εἰς τὴν τράπεζαν.

Εἴμεθα ἠφανισμένοι ἐκ τοῦ κόπου καὶ διὰ τοῦτο διετάξαμεν τὸν πάντοτε πρόθυμον ξενοδόχον νὰ μᾶς φέρῃ νὰ δειπνήσωμεν εἰς τὰ δωμάτιά μας. Ὁ signor Πέτρος ἐσπευσε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παραγγελίαν μας, ἀλλὰ μετὰ τινα δευτερόλεπτα ἐπανήλθεν ἀνευ φαγητῶν.

Πρὶν δὲ προφθάσωμεν νὰ τὸν ἐπιπλήξωμεν διὰ τὴν παράτασιν αὐτὴν τῆς πείνης μας, μᾶς εἶπε διὰ φωνῆς σοβαρᾶς: «Ἐξοχώτατοι! ταύτην τὴν στιγμήν ἀφίχθησαν δύο ὀδοιπόροι, οἵτινες μὴ εὐρόντες κάτω ἄλλους συνδαιτημόνας καὶ μαθόντες, ὅτι αἱ ἐξοχώτητές σας πρόκειται νὰ δειπνήσητε, με διετάξαν νὰ σᾶς παρακαλέσω ἐκ μέρους τῶν ἂν θέλητε νὰ καταβῆτε νὰ δειπνήσητε ὁμοῦ. Ἴδου καὶ τὸ ἐπισκεπτήριόν των». Ἐλαβον οὕτω καὶ πρὶν τὸ παρατηρήσω εἶπον, ὅτι εἶμαι ὀλίγον κουρασμένος καὶ ὅτι ἀδυνατῶ νὰ καταβῶ, ὁ παιδαγωγὸς καὶ ὁ ἰατρὸς ἐτρότειναν νὰ ὑπάγωμεν.

— Καὶ ἐγὼ ὅμως εἶμαι κουρασμένος, εἶπεν ὁ Κόλχαν.

Φιλονεικία ἠγέρθη. Τυχαιῶς ἔρριψα τὸ βλέμμα μου ἐπὶ τοῦ ἐπισκεπτηρίου καὶ εἶδον τὰ ἐξῆς: «Λουδοβίκος Δουπλέ, δημοσιογράφος καὶ ὑφηγητὴς τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου, μετὰ τῆς ἀδελφῆς του».

᾽Ω διάβολε! εἶπον καθ' ἑαυτὸν, τὴν ἔπαθα. Δὲν ἔπρεπε ν' ἀρνηθῶ. Ἡ συναναστροφὴ μᾶς Γαλλίδος δὲν εἶναι ἀξία περιφρονησεως.

— Λοιπὸν; ἐπέμενε ὁ ξενοδόχος.

— Λοιπὸν, εἶπεν ὁ παιδαγωγός.

Ἀπόφασις, εἶπεν ὁ πλοίαρχος.

Εἴμεθα δύο κατὰ τριῶν εἶπε πρὸς τὸν Κόλχαν· τί λέγετε.

— Λέγω νὰ ἐπιμείνωμεν.

Ἐγὼ ὅμως ἐσυνείθισα νὰ σέβωμαι τὴν

πλειονοψηφίαν καὶ ἐπομένως... ὑποκύπτω...

— Καὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ μείνω μόνος, εἶπεν ὁ Κόλχαν καὶ ἔρχομαι. Ἄλλ' ἔρχομαι διαμαρτυρούμενος κατὰ τῆς ἀποφάσεώς σας, προσέθηκε μειδιῶν.

Καὶ τί ἄνθρωποι εἶναι οἱ νέοι οὗτοι ὀδοιπόροι, κύριε Πέτρε; ἠρώτησεν ὁ πλοίαρχος.

᾽Ω! ἀπήντησεν ὁ ἀγαθὸς Ἴταλὸς, συνάπτων τὰς χεῖρας, εἶναι εἰς ἀνὴρ καὶ μία γυνή. Ἐπρεπε νὰ ἴδῃ τὰ δύο ταῦτα πλάσματα ὁ Ῥαφαὴλ πρὶν ἐπιχειρήσῃ ν' ἀπεικονίσῃ τοὺς ἀγγέλους.

Ἐπάγωμεν, εἶπεν ὁ παιδαγωγὸς δὲν εἶναι καθόλου εὐγενὲς νὰ τοὺς κάμωμεν νὰ περιμένωσι.

Δόσατε εἰς τὸν κ. Πέτρον τὰ ἐπισκεπτήριά σας, ὅπως τὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἀναμένοντάς μας ξένους.

Πέντε λεπτά μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ξενοδόχου εἰσερχόμεθα εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ φαγητοῦ. Μόλις ἐθέσαμεν τὸν πόδα ἐπὶ τῆς οὐδοῦ, θέματα τερπνὸν παρέστη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας. Δύο θελκτικὰ ὄντα, ἄτινα διὰ τὴν καλλονὴν καὶ τὴν θέσιν εἰς ἣν τὰ εὑρομεν ἦσαν ἄξια, ὡς εἶπεν ὁ κύριος Πέτρος, τῆς γραφίδος τοῦ Ἀπελλοῦ, τοῦ Ῥαφαήλ, τοῦ Βανδίκ ἢ τοῦ Μουρίλλο, ἐκάθητο τὸ ἕ, ἀπέναντι τοῦ ἄλλου. Ἡ νεάνις, ἢ μᾶλλον ἡ ἀδελφὴ ἦτο μόλις 16 ἐτῶν.

Φαντασθῆτε ἀναγνώστιά μου, (λέγομεν δὲ ἀναγνώστιά μου διότι ὑποθέτομεν ὅτι πολὺ ὀλίγον ἐνδιαφέρει τὰς ὠραίας ἀναγνωστρίας μας ἢ καλλονὴ ἄλλης γυναικὸς) ἀνάστημα ὑψηλότερον τοῦ μετρίου, κομψότητα σώματος ἀπαράμιλλον, πρόσωπον λευκὸν ὡς τὸν κρίνον περιστεφόμενον ὑπὸ κόμης ξανθῆς ὡς ἡ μετὰξά πρόσθετος εἰς ταῦτα δύο ὀφθαλμοὺς μέλανας, ζωηροὺς, ἀπαστράπτοντας καὶ θέλεις ἔχει τὴν εἰκόνα τῆς θελκτικῆς αὐτῆς κόρης. Τὸ ὄλον τῆς ἦτο χάρις, ἀλλ' ἐάν τις παρεθῆρι προσεκτικώτερον,

τὴν λευκότητα τοῦ προσώπου τῆς θὰ ἐβλεπεν ὅτι αὕτη ἦτο ἀποτέλεσμα ἀσθενείας φθειρούσης μικρὸν κατὰ μικρὸν αὐτὴν. Ἐφῶρει ἐσθῆτα μελανὴν, καὶ τὸ ἔμβλημα τοῦτο τοῦ πένθους ἐπέτεινε μᾶλλον τὸ πένθος, τὴν μελαγχολίαν, τὴν βαθεῖαν θλίψιν καὶ τὴν ἐνδόμυχον ὀδύνην τοῦ εὐγενοῦς προσώπου τῆς. Ὅτε εἰσήλθομεν ὀρθία ἐπεφύλλιζε διὰ τῶν λευκῶν καὶ διαφανῶν ὡς ἀλάβαστρον χειρῶν τῆς ἐν ῥόδον. Βλέπων τις αὐτὴν ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει ἀρχαίαν νύμφην τῶν δασῶν ἢ τῶν ὑδάτων.

Ἀπέναντι αὐτῆς ὁ ἀδελφὸς νέος 26 ἢ 27 ἐτῶν, χαριέστατος παρεθῆρι μελαγχολικῶς με βλέμμα μεστὸν τρυφερωτάτης ἀγάπης τὴν ὠχρότητα τῆς ἀδελφῆς του. Ὁ ζωγράφος ὁ θέλων ν' ἀπεικονίσῃ δύο πένθη ἔπρεπε νὰ ἴδῃ τὰς δύο ταύτας μορφάς.

Ὅτε εἰσήλθομεν ὁ ἀδελφὸς τῆς ἦλθε πρὸς προῦπάντησίν μας, καὶ μᾶς εὐχαρίστησε διὰ τὴν τιμὴν ἣν τοῖς παρέσχομεν, ἔπειτα στρεφόμενος πρὸς τὴν ἀδελφὴν του Σᾶς συνιστῶ τὴν ἀδελφὴν μου, εἶπε, τὴν δεσποσύνην Βιργινίαν.

Ἡ ὠραία νεάνις ἠγέρθη ὅπως με χαιρετίσῃ, ἀλλὰ ῥίψασα ἐν βλέμμα πρὸς ἡμᾶς κατέστη αἰφνης πορφυρὰ ὡς τὸ ἄνθος, ὅπερ ἐκράτει, ἔπειτα ὠχρότης θανάσιμος ἐχύθη ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς, ἔρριψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀφῆκεν ἀσθενῆ κραυγὴν καὶ ἔπεσε λυπόθυμος εἰς τοῦ ἀδελφοῦ τῆς τὰς ἀγκάλας, ὅστις κατέστη πελιδνὸς ἐκ τοῦ τρόμου. Τὴν περιεκυκλώσαμεν πάντες καὶ χάριν εἰς τὰς φροντίδας μας καὶ τὰς ἰδέας τοῦ ἰατροῦ ἐπανελάβε τὰς αἰσθήσεις τῆς. Ὅταν ἀνέκυψεν εἶπε πρὸς τὸν ἀδελφόν τῆς μετὰ γλυκειᾶς φωνῆς.

— ᾽Ω! ἀδελφέ μου, συγχώρησόν μοι. Ἴδου, σὲ ἐλύπησα πάλιν ἀλλὰ δὲν εἶναι τίποτε, τώρα εἶμαι καλὰ ἰδοῦ, μειδιῶ μάλιστα, καὶ μειδιάμα ὠχρὸν ἐφάνη ἐπὶ τῶν

χειλέων τῆς. Ὁ ἀδελφὸς τῆς ἀντὶ ἀπαντήσεως ἐσπόγγισεν ἐν δάκρυ, ῥέυσαν συνεχῶς ἐπὶ τῆς παρειᾶς του. Φεῦ! εἶχε δίκαιον ὁ πτωχὸς νέος. Τὸ μειδιάμα τῆς ἀδελφῆς του ἦν μειδιάμα, ἐξερχόμενον τοῦ τάφου, μειδιάμα, ὅπερ οἱ νεκροὶ στέλλουσι πρὸς παρηγορίαν εἰς τοὺς ζῶντας.

Ἐν τούτοις ἐκαθήσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν.

— Ἡ ἀδελφὴ μου, εἶπεν ὁ κ. Δουπλέ, πάσχει ἀπὸ εἶδος μαρασμοῦ. Προσεβλήθη, ἐν ᾧ ἦτον ἀκόμη εἰς τι ἐκπαιδευτήριον τῶν Βερσαλλιῶν πρὸ δύο ἐτῶν καὶ ἔκτοτε δὲν δύναται νὰ ἀναλάβῃ.

— Ἄλλὰ, Λουδοβίκε, δὲν ἔχεις δίκαιον. Πρὸ ἕξ μηνῶν εἶμαι καλὰ ἢ σχεδὸν καλὰ. Προϊόντος, ἡ ὁμιλία ἔλαβε χαρακτῆρα ζωηρότερον.

— Ἐρχεσθε κατὰ πρῶτον εἰς Ἴταλίαν, Δεσποσύνη; ἠρώτησα τὴν Κυρίαν Δουπλέ.

— Μάλιστα! Ἐκ τῶν περιγραφῶν συνέλαβον ἀληθῆ στοργὴν διὰ τὴν Ἴταλίαν καὶ ἦλθομεν νὰ διαμείνωμεν ἐπὶ τινὰς μῆνας εἰς Νεάπολιν.

— Καὶ ἐγὼ τὸ εὖρον καλὴν ἀφορμὴν, εἶπεν ὁ ἀδελφὸς τῆς νὰ σπουδάσω ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ Ἴταλικά πράγματα.

— Ἡμεῖς, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, ἦλθομεν νὰ ἴδωμεν τὰ περίεργα τῆς Νεαπόλεως.

— ᾽Ω! καὶ αὐτὰ, δὲν λέγω ὅχι. Μάλιστα διοργανώσαμεν μετὰ τῆς ἀδελφῆς μου μίαν ἐκστρατείαν διὰ τὰς ἀνασκυφὰς τῆς Πομπηίας καὶ τοῦ Ἡρακλείου, ἐκστρατείαν, ἥτις, πιστεύω, ὅτι θὰ μᾶς διασκεδάσῃ ἀρκούντως. Δὲν εἶναι ἀληθές, Βιργινία;

— ᾽Ω! Βεβαίως.

— Κύριε Δουπλέ, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναβλήθῃ ἡ ἐκδρομὴ σας αὕτη; Ἐὰν νομίζετε, ὅτι εἴμεθα ἄξιοι ν' ἀπολαύσωμεν τῆς τερπνῆς συναναστροφῆς σας ἀναβάλλετε τὴν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας. Ἠλθομεν καὶ ἡμεῖς διὰ τὴν αὐτὴν ἀφορμὴν.

Σήμερον ἐπεσκέφθημεν τὰ διάφορα μέρη τῆς πόλεως, μᾶς ὑπολείπεται ἀκόμη νὰ ἴδωμεν τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ φρούρια. Κατόπιν μεταβαίνομεν ὁμοῦ εἰς τὰ περίξ τῆς Νεαπόλεως καὶ τελευταῖον ἐπισκεπτόμεθα ἀνέτως τὴν Πομπήϊαν.

— ὦ! δὲν ἤξεύρετε, ἀπήντησεν ὁ Κ. Δουπλὲ, μεθ' ὀπόσης χαρᾶς θὰ ἐδεχόμεν τὴν πρόσκλησίν σας, ἂν ἤδη δὲν εἶχομεν δώσει τὸν λόγον μας εἰς τινὰς Γαλλικὰς οἰκογενείας, παρεπιδημούσας ἐν Νεαπόλει.

— Ἄλλ' ἐγὼ, εἶπεν ἡ ἀδελφή του, ἔχω μίαν πρότασιν, ἥτις θὰ συμβιβάσῃ τὰ πάντα. Ἀντὶ νὰ ὑπάγωμεν εἰς Πομπήϊαν, ὑπάγομεν, ἂν ἦναι πρὸς τοῦτο σύμφωνοι πολλὰ τῶν Γαλλικῶν οἰκογενειῶν, ἃς ἀνέφερον ὁ ἀδελφός μου, εἰς Σικελίαν. Μέχρις ὅτου δὲ τελειώσῃτε τὴν εἰς τὰ περίξ τῆς Νεαπόλεως περιήγησίν σας θὰ ἔχωμεν περαιώσει καὶ ἡμεῖς τὴν εἰς Σικελίαν. Τότε ἐρχόμεθα ἐνταῦθα, σὰς εὐρίσκομεν καὶ μεταβαίνομεν ὁμοῦ εἰς Πομπήϊαν. Εὐρίσκετε ὀρθὴν τὴν ἰδέαν μου, ἀδελφέ μου;

— Ἀναφέρομεν περὶ τούτου εἰς τὰς Κυρίας.

— Τὸ ἐπ' ἐμοί, εἶπεν ὁ πλοίαρχος, τὴν εὐρίσκω ὀρθοτάτην καὶ ἐγγυῶμαι καὶ περὶ τῶν συντρόφων μου. Δὲν εἶναι ἀληθὲς, Ἰάκωβε;

— Ἀληθέστατον, εἶπεν ὁ Κ. Κόλχαν ἀδιαφόρως.

Ἡ Κ. Δουπλὲ ὠχρίασεν, ὡσεὶ ὅλον τῆς τῆς αἵμα συνῆρξεν εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἐκλείσε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Τί ἔχεις, ἀδελφή μου; εἶπεν ὁ Κ. Δουπλὲ, οὐχ ἦτον ἐκεῖνης ὠχρός.

— ὦ! τίποτε Λουδοβίκε, εἶπεν ἐκεῖνη, μειδιῶσα μελαγχολικῶς. Μὴ ἀνησυχεῖς, ἐμείνα ἀργά, ἐν ᾧ εἶμαι συνειθισμένη νὰ κοιτάζωμαι ἐνωρίς, καὶ τοῦτο θὰ μὲ ἐβλάψεν. Ἄς ἀποσυρῶμεν.

Ὅταν ἀνήλθομεν εἰς τὰ δωμάτια μας ἠρωτήσαμεν τὸν ἰατρὸν ὁ πλοίαρχος καὶ ἐγὼ, οἵτινες ζωηρὰν συνελάβομεν ὑπὲρ τῆς δυστυχοῦς νεάνιδος συμπάθειαν, συμπάθειαν, φθάνουσαν μέχρις οἴκτου, ἂν ἡ κατάστασις τῆς ἦτο ἀπελπιστικὴ.

— Ἐκτὸς ἂν νομιζήτε, ἀπήντησεν ὁ ἰατρὸς μετὰ τοῦ φλέγματος ἐκεῖνου, ὅπερ καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους τούτους ἀπαισίους, ὅτι εἶναι εὐχάριστος ἡ κατάστασις ἀνθρώπου, μένοντος μετὰ ἕξ μῆνας ἢ μετὰ ἐν τὸ πολὺ ἔτος νὰ εἶπῃ τὸ τελευταῖον χαῖρε εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.

— Εἶναι φθισικὴ, ἰατρὲ; ἠρώτησεν ὁ πλοίαρχος.

— Ὅχι ἀκόμη, ἀλλ' ἐγγὺς εἶναι ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν θέλει γίνεαι τοιαύτη.

— Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἐλπίς δι' αὐτὴν ἰατρὲ;

— Ἐὰν εὐρεθῇ ὁ κατάλληλος ἰατρὸς.

— Τί ἐννοεῖτε κατάλληλος.

Τί νὰ σὰς εἶπω πλοίαρχε, πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ἡ μικρὰ αὐτὴ ἔχει σύσσωμον ἐντὸς τῆς τὸν υἱὸν τῆς Κυπρίδος, διότι... καὶ τὴν φράσιν του ἐτελείωσεν εἰς τὸ οὖς τοῦ πλοίαρχου, καὶ ἤδη προσέθηκεν ὑψηλοφώνως, ὑπάγωμεν νὰ κοιμηθῶμεν διότι ἡ ὥρα παρήλθε καὶ ἀποθνήσκω δι' ὕπνον.

Ἄποσυρθεῖς εἰς τὸ δωμάτιόν μου δὲν ἠδυνάμην ἐπὶ πολὺ νὰ κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς, ἔχων πάντοτε πρὸ αὐτῶν τὸ φάσμα τῆς ὠραίας Γαλλίδος. Ἐπὶ τέλος ἀπεκοιμήθην. Ὁνειρεύθη ὅτι ἤμην φθισικὸς καὶ ἐπειδὴ ὠραία μου ἀναγνώστρια, ἀγαπῶ καθ' ὑπερβολὴν τὴν ζωὴν μου (οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον ἀλλὰ διότι καὶ αὐτὴ εἶναι γυνὴ) ὁ ὕπνος μου ὑπῆρξεν ἀγωνιώδης καὶ περὶ τὴν 4 1/2 ἡμην ἐξυπνος. Ἀμα δὲ ἐφάνη ἡ ἡριγενεῖα ἠὼς ἐνεδύθη καὶ κατῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἐξεπλάγην ἰδὼν ἐντὸς ἑδρας ἀναπαυτικῶς τὴν κ. Δουπλὲ μὲ κριτωνίτην

λευκὸν, ὠχρὰν κατὰ τὸ σῆνηδες καὶ ἔχουσαν τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τῆς ὠραίας χειρὸς τῆς, ὑπέθεσα ὅτι ἐκοιμάτο καὶ ἐξήλθον ἀκροποδιτὶ· ἀλλ' αὐτὴ ἰδοῦσα με.

— Εἰσέλθετε, εἶπε, δὲν κοιμῶμαι.

— Πῶς, δεσποσύνη, εἶπον, ἐξυπνήσατε τόσῳ ἐνωρίς, δὲν φοβεῖσθε μήπως ἡ πρωῒν ἄρα σὰς βλάψει;

— ὦ! σταγὼν ὕδατος ἐντὸς ὠκεανοῦ εἶπε μελαγχολικὴ μειδιῶσα.

— Νομιζέτε ὅτι εἶναι κύριός τις νὰ κοιμηθῆται ὅταν θέλῃ καὶ ὁπόταν θέλῃ;

— Πάσχετε ἀπὸ ἀγρυπνίαν;

— ὦ! κύριε ἔχω δύο ἡδὴ ἔτη ποῦ δὲν δύναμαι ὄχι νὰ κοιμηθῶ, ἀλλ' οὔτε τὰ βλέφαρά μου νὰ κλείσω.

— Διατί, δὲν ὑποβάλλεσθε εἰς ἰατρικὴν θεραπείαν;

— Ὁ κατάδικος ὅστις γνωρίζει ὅτι μετὰ τινὰς ἡμέρας μέλλει ν' ἀποκεφαλίσθῃ δύναται νὰ κοιμηθῇ;

— Ἀλλὰ τίς ἀναλογία μεταξὺ ὑμῶν καὶ τοῦ καταδίκου;

— ὦ! μεγάλη, καὶ ἐγὼ ἐπίσης εἶμαι καταδικασμένη εἰς θάνατον, ἡ θέσις μάλιστα ἡ ἰδική μου εἶναι δεινότερα ἐκεῖνου, διότι ἐκεῖνος μὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀμυδρὰν ἐλπίδα ζωῆς, ἐνῶ ἐγὼ δὲν ἔχω οὐδεμίαν. Οἱ ἰατροὶ μοὶ λέγουσιν ὅτι δὲν ἔχω τίποτε, ἐγὼ ὅμως αἰσθάνομαι ὅτι ἡ ζωὴ μου ἐκλείπει καὶ ἡ ὑπαρξίς μου φθίρειται. Ἡ ψυχὴ ἤρχισε νὰ ἐγκαταλείπῃ τὸ σῶμα. Εἶναι σχεδὸν εἰς τὸ τέμα· δὲν ἔχει ἢ ὀλίγον ἐτι διάστημα νὰ διατρέξῃ, ἵνα ἀποστῇ, καὶ εἰδείξῃ τὸν κύριον λαμόν τῆς.

— Ἀλλὰ δὲν φαίνεσθε διόλου ἀσθενῆς εἶπον διὰ φωνῆς συγκεκινημένης.

Μὲ παρετήρησεν ἐπ' ὀλίγον καὶ ἔπειτα κινούσα βραδύως τὴν κεφαλὴν προσέθηκε·

— Ἐὰν μὲ βλέπητε νὰ ὀμιλῶ, ἐνίοτε μάλιστα καὶ νὰ μειδιῶ ταῦτα πράττει χά-

ριν τοῦ ἀδελφοῦ μου τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ μάρτυρος, ὅστις πρεσβύτερος ἐμοῦ, καὶ νεώτερος τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν μου, ἐκληρονόμησεν ὡς μόνην περιουσίαν τὴν ἀποκατάστασιν τούτων καὶ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὰς ἰδιοτροπίας ἐκεῖνης.

— Εἶναι μᾶλλον διὰ τοῦτο ἀξιάπαινος.

— Μὴ νομίσητε ὅτι λέγω ταῦτα κατηγοροῦσα τὸν πατέρα μου, ὅστις ἦτον εἰς τῶν εὐγενεστέρων ἀνθρώπων. Ἄλλ' εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν Ἀ. Ναπολέοντα καὶ τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ καταστροφή αὐτοῦ. Κατεστράφη ὡς κατεστράφησαν ὅλοι οἱ πλανῆται οἱ ἀποτελοῦντες τὸ ἡλιακὸν σύστημα τοῦ Ναπολέοντος. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν εἰσῆλθεν ὁ πλοίαρχος καὶ ὁ Ἰάκωβος, ἡ κυρία Δουπλὲ ἤλλαξεν εὐφυῶς πολὺ τὴν ὀμιλίαν, λαλοῦσα περὶ ἀνέμων καὶ ὑδάτων καὶ μετὰ τινὰς στιγμὰς ἐξήλθομεν καὶ μετέβημεν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν φρουρίων τῆς Νεαπόλεως. Τὰ φρούρια ταῦτα 5 τὸν ἀριθμὸν, καθιστῶσι τὴν Νεάπολιν ἰσχυρὰν πόλιν.

Τὸ τοῦ Ἐλμου εἶναι ἀξιόλογον διὰ τὴν θέσιν του, ὡς ἐπικείμενον τῆς πόλεως δυτικῶς. Τὰ λοιπὰ ὅλα ἐπικρατοῦσι τοῦ λιμένος τῶν Ἀνακτόρων καὶ τῆς ἀγορᾶς. Ἐξ ὅλων τῶν φρουρίων περιεργότερον εἶναι τὸ τοῦ «Ἰου» (Ογο) καλούμενον οὕτω, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἐνεκεν τοῦ ὠσειδοῦς σχήματός του. Δὲν θὰ πειραθῶμεν νὰ διηγηθῶμεν ὅ,τι εἰδομεν καὶ ὅ,τι βλέπει τις ἐν Νεαπόλει· ἐννοεῖ πᾶς τις ὅτι, τόπον εἰς ὃν ἂν πᾶν βῆμα ἀπαντᾷ τις ἀφθονον ὕλην μελέτης, δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ διέλθῃ εἰς μίαν ἐβδομάδα, οὔτε νὰ τὸν περιγράψῃ εἰς διατριβὴν σύντομον, ὡς τὴν παρούσαν. Εἰς τὸ διάστημα τῶν 6 ἡμερῶν καθ' ἃς διεμείναμεν ἐν Νεαπόλει διήλθομεν, ἀλλὰ παρακλητικῶς διήλθομεν ὅλα τὰ ἀξιόλογα τῆς Νεαπόλεως. Τοὺς ναοὺς, τ' ἀνάκτορα, τὰς πλατείας, τὰ Μουσεῖα, τὰς Βιβλιοθήκας, τὰς ἐξοχὰς. Λί-

ἐξ αὐτῶν ἡμέραι ἦσαν διαρκῶς πανηγύρεις. Ἐγὼ ἤμην εὐτυχῆς ἐπαναβλέπων τὴν Νεάπολιν καὶ τὰ περίεργά της. Ὁ πλοίαρχος εὐθυμότατος διὰ τὴν βελτιωθεῖσαν κατὰ τι κατάστασιν τοῦ Κόλχαν. Ὁ παιδαγωγὸς ἐπίσης, γράφων καὶ μελετῶν. Μόνος ὁ ἰατρός ἦτο δύσθυμος, εἶχε φάγει δύο παξιμάδια ἐσπέραν τινὰ καὶ ὁ στόμαχός του προσεβλήθη ἐκ τούτων, κατ' αὐτὸν, καὶ ἔπαυσε.

Τὸ ἔσπερας τῆς 6 ἡμέρας ἠτοίμασα τὰ πρὸς ἀναχώρησιν καὶ ὄλη ἡ εὐθυμία μετεβλήθη εἰς μελαγχολίαν. Τὸ δεῖπνον ὑπῆρξε μελαγχολικόν. Ἡ ἰδέα τῆς ἀναχωρήσεως ἐθλίβε καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς λοιποὺς καλοὺς συντρόφους μου.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι μόλις πρὸ 15 ἡμερῶν ἐγνώρισα αὐτοὺς, ἀλλ' εἶναι ἐπίσης ἀληθές, ὅτι τὸ ἥμισυ τοῦ διαστήματος τούτου ἀρκεῖ ὅπως γνωρίσῃ τις τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς.

Τὴν 10 ὥραν ὁ πλοίαρχος, ὁ Κόλχαν καὶ οἱ λοιποὶ μὲ ἀπεχαιρέτησαν μελαγχολικῶς καὶ ἀνεχώρησαν διὰ τὸ Καστελλαμάρε. Ἡ ἀπομόνωσις αὕτη βαθεῖαν μὲ ἐνεποίησεν αἴσθησιν. Πᾶν ἀντικείμενον τοῦ δωματίου μ' ἐνεθύμιζε τοὺς συντρόφους μου. Κατεκλίνθη, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῶ μέχρι τῆς ἐβδόμης πρωϊνῆς ὥρας, ὅτε ἐπιβίβασθεις ἀπῆλθον εἰς Μασσαλίαν.

Τέλος τῆς περιηγήσεως.

(Ἐπεταί ἐπίλογος).

ΒΡΑΣΙΛΙΑ — ΔΟΝ ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀφίκετο ἐνταῦθα πρὸ τινων ἡμερῶν καὶ ἕτερος ἐπίσημος ξένος, Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας Δὸν Πέτρος.

Ἡ Βρασιλία, κληθεῖσα οὕτω ἐκ τοῦ ἐξ αὐτῆς παραγομένου ἀξιολόγου χρωματιστικοῦ ξύλου, Βρασίλους, ἐναντίον ἴσως τῆς ἰδέας

ἣν τινες θὰ εἶχον ὅτι εἶναι κράτος μικρὸν, ὡς πρὸς μὲν τὴν ἔκτασιν εἶναι μία τῶν πρώτων ἐπικρατειῶν, οὕσα σχεδὸν ἴση πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ μικρὸν ἐλάττων τῆς ὅλης Αὐστραλίας, ὡς πρὸς δὲ τὸν πληθυσμὸν δύναται νὰ καταταχθῆ μεταξύ τῶν δευτερευόντων κρατῶν, περιέχουσα δέκα σχεδὸν ἑκατομμύρια.

Ἡ Βρασιλία, περιλαμβάνει ἰδίως τὴν ὀρεινὴν Βρασιλικὴν χώραν, καὶ τὰς περὶ τὸν Ἄμαζόνα ἀχανεῖς πεδιάδας, μὲ τὰς πρὸς νότον χλοηφόρους γαίας· τὸ ἐσωτερικὸν δὲ αὐτῆς ἀποτελεῖ εἰς μόνος δρυμὸς συνεχῆς, ἀνθηρὸς, γραφικὸς τὴν θέαν ὡς συνιστάμενος ἐκ ποικιλοτάτων εἰδῶν δένδρων, πρὸς δὲ παραβαλλόμενος ὁ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἐρκύνιος δρυμὸς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἢ εἰκὼν μικρογραφικῆ.

Τὸ κλίμα εἶναι ὀλίγον ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, διότι ἡ συνεπαφῆ τῶν σχετικῶς στενῶν Ἠπειρῶν μετὰ τῶν ὠκεανῶν, ὁ πλοῦτος ἠπειρωτικῶν ὑδάτων, οἱ ἀπέραντοι δρυμοὶ οἵτινες ἐν ταῖς τροπικαῖς χώραις, προφυλάττουσι τὸ ἔδαφος ἀπὸ τῶν καυστικῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, συντελοῦσι τὰ μάλιστα εἰς τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν τῆς ἀτμοσφαιρας. Ἡ μεγάλη αὐτὴ ὑγρασία ἔχει ἐν γένει ἐπιβλαβῆ ἐπιρροὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὑψηλοτέρου ὀργανισμοῦ τῶν ζώων, καὶ διὰ τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸν τὰ ζῶα ἐν Βρασιλία καὶ ὄλη τῇ Ἀμερικῇ, συνίσταται ἀφ' ἐνός μὲν εἰς τὸ μέγεθος τῶν ἕρπετων καὶ τὴν πληθύν τῶν ἐντόμων ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν σμικρότητα καὶ ἀσθένειαν τῶν θηλαστικῶν. Ἡ βλάστησις ὅμως τῆς χώρας, εἶναι πλουσιωτάτη, ἀβροτάτη καὶ ἐγγυμωτάτη καθόσον ἡ ἀφθονος ὑδρευσις ἠνωμένη μετὰ τῆς μεγάλης ὑγρασίας τῆς ἀτμοσφαιρας, εἰς ἣν ὑπόκεινται φυσικῶς αἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸν θαλάσσιον ἀέρα ἐκτεθειμένοι παράλια χωρῶν, καθιστῶσι τὴν γῆν γονιμωτάτην.

Ἐλήφθη ἡ εἰκὼν ἐκ τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ «Ἀθηναῖς».

Ἡ Βρασιλία ἀνακαλυφθεῖσα περὶ τὸ τέλος τῆς 18^{ης} ἑκατονταετηρίδος, ὑπὸ τοῦ Δὸν Ἀρθούρου Καβράλ, Πορτογάλου Ναυάρχου, περιήλθεν εἰς τὴν κυριότητα τῆς Πορτογαλλίας. Ὑπὸ τὴν δυναστείαν ὅμως αὐτὴν δὲν διετέλεσεν ἐπὶ πολὺν χρόνον. Οἱ Πορτογάλλοι τολμηροὶ καὶ ἐπιχειρηματῆες τὸ πρῶτον, πολιτικῶς δὲ καὶ στρατιωτικῶς ἐκλελυμένοι βραδύτερον, προϊόντος τοῦ χρόνου δὲν εἶχον πλέον οὔτε τὴν δύναμιν οὔτε τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ ἀποικίζεσθαι. Πρῶτον καὶ κύριον ἀσχόλημα τῶν Πορτογάλων ἐν Βρασιλία ἦτο, νὰ διάγωσιν εὐπαθῶς, νὰ καλλιεργῶσι τὴν πλουσίαν γῆν δι' Αἰθιοπίων νὰ συναρπάξωσι τὸν χρυσὸν καὶ τοὺς ἀδάμαντας τῆς χώρας, καὶ ν' ἀγωνίζονται νὰ ἐπιστρέψωσι τοὺς ἀγρίους Βρασιλιανούς εἰς τὸν χριστιανισμὸν διὰ καλογῆρων φανατικῶν. Πᾶς τις ἐννοεῖ ὅτι τῆς διαγωγῆς ταύτης συνέπεια ἄμεσος ἦτο οἱ κατακτηθέντες νὰ καταστῶσιν ἰσχυρότεροι τῶν κατακτητῶν, καὶ ἡ χώρα ν' ἀποσπασθῆ τῆς Πορτογαλλίας κηρυχθεῖσα αὐτόνομον καὶ ἀνεξάρτητον κράτος. Ἐπεφυλάχθη ἐν τούτοις εἰς τὴν Πορτογαλίαν τὸ δικαίωμα νὰ ἐφοδιάζῃ τὴν Βρασιλίαν μετ' αὐτοκράτορας ἐκ τοῦ ἰδικοῦ τῆς βασιλικῆς οἴκου. Ἀμα ὡς ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος, ἤρξατο ἀναφαινομένη ἐν αὐτῇ, ποιά τις κίνησις βιομηχανική, τὸ ἐμπόριον ἐξωγονήθη, τὰ προϊόντα διὰ συντόνου καλλιεργείας κηρύχθησαν οὐσιωδῶς, καὶ τὰ ἐνδότερα αὐτῆς ἠνεύχθησαν εἰς ξένους καὶ φυσιοδῆφας. Προϊόντος τοῦ χρόνου οἱ Βρασιλιανοὶ μὴ ἀρκεσθέντες εἰς τὴν αὐτονομίαν ἐν ἣ διετέλουν ἐζήτησαν καὶ σύνταγμα ὅπερ τοῖς παρεωρήθη καὶ ἔκτοτε διοικεῖται συνταγματικῶς ἔχουσα αὐτοκράτορα κληρονομικὴν μετὰ ἐξ ὑπευθύνων ὑπουργῶν καὶ βουλῆς καὶ γερουσίας συγκειμένης τὴν μὲν ἐκ 52, τὴν δὲ 407 μελῶν. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἦσαν τὰ πράγματα ὅτε τὴν 7 Ἀπριλίου 1831, ἐγκατα-

λείψαντος Δὸν Πέτρου τοῦ Α'. τὸν θρόνον ἀνεκέρυχθη αὐτοκράτωρ ὁ υἱὸς τοῦ Δὸν Πέτρου ὁ Β'. ὁ παρ' ἡμῖν ξενιζόμενος, ὅστις τὸ 1840 θεωρηθεὶς ἀνήλιξ, ἀνέλαβε τὰς ἡνίας τοῦ κράτους εἰς ἡλικίαν δέκα καὶ πέντε ἐτῶν. Ὁ νεαρὸς ἡγεμὼν ἀγαπῶν τὸν τόπον ὅπου εἶδε τὸ φῶς ἐπεδόθη μετ' ἀπιστεύτου ζήλου εἰς τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ καὶ κατάρθωσε νὰ τὸ φέρῃ εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν. Ὅτε ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον τὰ εἰσοδήματα ἦσαν ἐλάχιστα, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία παρημελημένα, αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις ἀνάξια λόγου καὶ ἡ συγκοινωνία εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν. Μέχρι τοῦ 1855, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία ἐβελτιώθησαν ἐπαισθητῶς· οἱ πλεῖστοι τῶν ποταμῶν κατέστησαν πλωτοί, τὰ εἰσοδήματα ἀνῆρχοντο εἰς 25 ἑκατομμύρια τάλληρα, ἐξ οὗ τὰ 2]3 ἐπήρχοντο εἰς τὰς δαπάνας τοῦ τόπου, τὰ δὲ λοιπὰ ἐδίδοντο πρὸς πληρωμὴν τόκων καὶ χρεολύτρων τοῦ πρὸς τὴν Ἀγγλίαν ὀφειλομένου δανείου, καὶ αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις ἀρκούντως ἀξιόμαχοι, διότι ὁ μὲν στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἀνῆρχετο εἰς 16, 000, ἡ δὲ ναυτικὴ δύναμις εἰς 3 φρεγάτας, 7 κορβέτας, 3, βρίκια, 10 ἄλλα μικρότερα πλοῖα, καὶ 8 ἀτμοκίνητα. Σήμερον τὰ εἰσοδήματα ἀνῆρχονται εἰς 200 ἑκατομμύρια, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία ἤρξαντο ἀπὸ τοῦ 1855 κατὰ τὸ δέκατον, ἡ χώρα συνεδέθη ὅλη διὰ σιδηροδρόμων καὶ λαμπρῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, τὰ γράμματα διεδόθησαν εἰς βαθμὸν ἀπίστευτον, καὶ αἱ ναυτικαὶ δυνάμεις συνίστανται ἐξ 63 πλοίων, ὧν 11 θωρηκτά. Πάντα δὲ ταῦτα ὀφείλονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἔμπειρον διοίκησιν τοῦ ἔμφρονος τούτου ἡγεμόνος. Ὁ Δὸν Πέτρος ἄγει σήμερον τὸ 51 ἔτος καὶ τοῖς φαίνεται πρεσβύτερος ὡς ἐκ τοῦ ταραχώδους καὶ ἐνεργητικοῦ βίου ἐν διήγαγος καὶ διάγει. Νυμφευθεὶς τὸ 1843 τὴν θυγατέρα τῶν δύο Σικελιῶν Φραγκίσκου Α',

θηρεσίαν ἀπέκτησε δύο θυγατέρας τὰς πριγκηπίσσας Ἰσαβέλλαν καὶ Λεοπολδίναν, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρῶτη ἐνυμφεῖθη τὸν κόμητα D'Eu, ἡ δὲ τὸν πριγκίπα τοῦ Σάξ-Κοβούργου Αὐγουστον.

Ὁ Δὸν Πέτρος καὶ ἄλλοτε περιηγήθη τὴν Εὐρώπην, μελετήσας καὶ παραλαβὼν διὰ τὴν πατρίδα του πᾶν ἔτι ἐκείνη ἔχει καλὸν, καὶ στερεῖται αὐτῆ. Τὸ αὐτὸ πράττει καὶ κατὰ τὸ ταξιδιὸν του τοῦτο. Ἐν Ἀθήναις οὐδὲν ἀφῆκεν ἀπαρατήρητον. Ἐπεσκέφθη τὰ πάντα, καὶ τὰ πάντα ἐμελέτησε, ναοὺς, κτίρια, ἀρχαιότητας, τὸ πανεπιστήμιον, τ' ἀνάκτορα, τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὴν βουλήν. Ἐκ τῆς περιηγήσεως ταύτης πολλὰ βεβαίως θ' ἀποκομίσῃ εἰς τὴν πατρίδα του ὠφέλιμα ὁ συνετὸς ἡγεμὼν. Νὰ κολακευθῶμεν πιστεύοντες ὅτι θὰ εὕρῃ καὶ ἐν Ἑλλάδι καλὸν τι ὅπως μεταφέρῃ εἰς αὐτήν;

ΠΑΥΛΟΣ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ Ο ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ.

(Ἴδε συνέχειαν προηγουμένου φυλλαδίου.)

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΓΟΡΓΩ.

Ἄν τὰ θρυλλομένα ἐπαληθεύωσιν,
Ὅ δὲ υἱὸς μου ἐπαρθεὶς ἐπιθυμεῖ
Νὰ τυραννήσῃ, τότε σεῖς, ὦ Πόσειδον
Καὶ Αἴολε, ταραξάτε τὴν θάλασσαν
Ἵνα κλυδωνισθεῖσθε, καταποντισθῆ
Εὐθὺς ἢ φέρουσα τοσοῦτον βάρους ναῦς.
Ἄν δὲ ἀνθέξῃ, τότε ἄς ἐπιτεθῆ
Καὶ τῆς τεκούσης ἢ βαρῦφθογγος ἀρά.
Ναί, τὸν προδότην πνίξατε, ὦ κύματτα,
Τὰ δάκρυά μου ἵνα μὴ τὸν πνίξωσιν.

Ἦ δὲ στήνη ἀριστοτόκεια Γοργῶ,
Ἡ θρέψασα τὸν ἐλευθερωτὴν ἡμοῦ
Καὶ τὸν προδότην! οἴμοι, γῆρας πολίων,
Ὅποια σὺ θ' ἀκούσης, ποῖα ἄλλοτε
Ἰδόν; πρὸς τί, ὦ μοῖραι, ἐπιζήσασα
Τῶν Πλαταιῶν, νὰ ἴδω τὴν αἰσχύνην σου;
Ἦ κεφαλῆ, πῶς τρέμουσα κατέπεσας
Ἐπὶ τοῦ στήθους; ἴσως οὔτω πως σκοπεῖς
Νὰ κρούῃς τὸ θηλάσαν τὸν προδότην, φεῦ!
Ἄλλ' ὄχι, ἀνορθώθητι ὡς πρότερον,
Νὰ ὀδηγήσῃς εὐθαρσῶς τὴν χεῖρά μου
Ἦ πρὸς τὸ στέμμα του ἢ πρὸς τὸν τράχηλον.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Ἦ μῆτερ προσφιλῆς, ὦ μῆτερ ἱερά.

ΓΟΡΓΩ.

Τίς εἶ ὁ ξένον ὄνομα σφετερισθεῖς;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Ἐγὼ ὁ Πausanias ταύτην τὴν στιγμήν
Ἐλθὼν σοὶ ἐκ τοῦ Βυζαντίου.

ΓΟΡΓΩ.

Ψεύδεσαι.

Ὁ Pausanias πρὸ καιροῦ ἀπέθανεν
Ἐν Βυζαντίῳ. Οἴμοι, τέκνον δύσμοιρον!

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Ἰδέ με κατὰ πρόσωπον, τὴν χεῖρά μου
Κὰν ψαῦσον, ἴσως ἢ φωνὴ παρήλλαξεν.

ΓΟΡΓΩ.

Ναί, ναί, βαρέως ἐπληξες τὰ ὄτά μου
Ἡ ἀγγελία.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Ὅχι, ὄχι, μῆτέρ μου.

ΓΟΡΓΩ.

Ἄλλ' ὁ υἱὸς μου εἶπόν σοι ἀπέθανε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Τίς ψευδολόγος φήμη διεκλήρυξε
Τὸν θάνατόν μου; Εἶθε νὰ ἀλήθευει.

ΓΟΡΓΩ.

Πλὴν δὲν θὰ παύσω κοπτομένη ἕως ζῶ,
Διότι πικροτάτην μοι κατέλειπας
Περὶ τὸ γῆρας συμφυράν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

ᾠ! πρὸς Διός,
Ἄ! πρὸς τοῦ φίλτρον δέομαι γυνυπετής·
Μὴ στένε, μὴδὲ κόπτου πρὸ ἐμοῦ
Ἵπὲρ ἐμοῦ τοῦ ζῶντος.

ΓΟΡΓΩ.

Καὶ λοιπὸν εἰσέτι ζῆς;
ᾠ τότε χεῖρες τίλλετε τῆς κεφαλῆς
Τὰς τρίχας καὶ σπαράξατε τὸ στήθος μου,
Ἄφ' οὐ εἰσέτι ζῆ ὁ Πausανίας.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Πῶς;
Ἡ μήτηρ ταῦτα λέγει; τίς κικενντρέχῃς
Διέβαλέ με πρὸς τὸ φίλτρον;

ΓΟΡΓΩ.

Σὺ αὐτός.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Οὐχί! μαρτύρομαι καὶ γῆν καὶ οὐρανόν.
Εἰμι ἀθῶος. Ἄν δὲ ἡ γενέτειρα
Τοῖς συκοφάνταις πείθεται, τίς θὰ μεμφθῇ
Τοὺς ξέους; τίς δὲ εὐελπίς θὰ πειραθῇ
Τὸ στόμα νὰ φιμώσῃ τούτων;

ΓΟΡΓΩ.

Σὺ αὐτός.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

ᾠ! πρὸς τοῦ Κλεομβρότου δέομαι. Εἰπέ
Σαφῶς καὶ μὴ εἰς πᾶσαν λέξιν μου δριμύ
Μοὶ ἐκτοξεύς βλέμμα. Ἴσω; ἑπταῖσα,
Ἄν δ' ἄκων πάλιν δὲν θὰ δυνηθῇ οὐδεὶς
Νὰ μᾶς συνδιαλλάξῃ;

ΓΟΡΓΩ.

Εἶπον, σὺ αὐτός,
Προδύτα, ἂν προδώσῃς σεαυτόν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Καὶ σὺ
Ἐπίσθης εἰς τοὺς λόγους τῶν Σπαρτιατῶν
Διαβαλλόντων με.

ΓΟΡΓΩ.

Ἐπίσθην ὑπ' αὐτῶν
Τῶν ἐπαινούντων ἄλλοτε τὰς Πλαταιάς.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Τὸν φθόνον, μήτηρ, ἢ ὑπεροχὴ γεννᾷ.

ΓΟΡΓΩ.

Καὶ τὴν ἀλαζονείαν καὶ αὐθάδειαν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Ὁ ἡγεμῶν οὐδέποτε ὑβρίζεται.

ΓΟΡΓΩ.

Ἄν δὲν προδίδῃ λάθρα τὴν πατρίδα τοῦ

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Φεῦ! κακοδαίμων Πausανία, ἔμελλες
φθονούμενος καὶ ὑβριζόμενος αἰσχεῶς
Ἵπὸ τῆς γεννησάσης ν' ἀποτρέπησαι
Τῆς τιμωρίας; Ὅχι.

ΓΟΡΓΩ.

Ὅχι! ἀπαιτῶ

Τὸν Πausανίαν σεβαστόν, φιλόπολιν,
Ἄνδρειον, ὑπερήφανον. Ἐπιθυμῶ
Αἱ Σπαρτιάτιδες αὐτὸν δεικνύουσαι
Τοὺς παῖδας νὰ προτρέπωσιν εἰς μίμησιν.
Καὶ τότε ποῖος ἄφρων ἀτιμωρητὴ
Θὰ ὀνειδίσῃ τὸν υἱὸν μου πρὸ ἐμοῦ;
Ἄν ὅμως οὗτος ἐπαρθεὶς ἐπιθυμῇ
Νὰ τυραννήσῃ καὶ τοὺς νόμους προδιδούς,
Ἐσθῆτα χρυσοπάρυφον ἐνδύεται
Καὶ ζῆ ὡς Μῆδος βίον μαλθακόφωνον
Τότε τοὺς μὴ ὑβρίζοντας θέλω μεμφθῆ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Γοργῶ, ἐγήρασας.

ΓΟΡΓΩ.

Ἄλλ' εἶμαι ἱκανὴ
Νὰ σὲ κατασπαράξω. Ἐρῶς ἀναιδῆ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Εἰς τοῦτο ἔπρεπε νὰ περιέλθωμεν
Ἄναπολόγητοι κρινόμενοι; Ἰδοὺ
Οἱ Ἐφοροὶ ὅπόσον με ἠτίμασαν
Πρὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος, ὥσθ' ἡ μήτηρ μου
Τὴν πολιάν τῆς κόμην τίλλουσα ἀράν
Νὰ ῥίπτῃ κατ' ἐμοῦ. ᾠ μῆτερ! μ' ἀδικεῖς
Ὡς οἱ ἐκ τοῦ χρυσοῦ ἐκείνου τρίποδος
Τὸ ὄνομά μου ἀφελόντες. Πίστευσον
Τὴν ὕβριν ν' ἀποπλύνει θέλει ὁ υἱός
Καὶ ἀναξ' τίς εἰμι καὶ ποῖα δύναμαι
Διδάσκων τοὺς Ἐφόρους.

ΓΟΡΓΩ.

Σὺ μνησικακέϊς.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Ἄπλῶς ἵνα φοβίσω τοὺς ἀγνώμονας
Ἐν Βυζαντίῳ ἐνεδύθην μηδικήν.
Ἄλλ' ἐν τῷ νῶ μου μῆτερ τῷ ὑψίφρονι
Οὐδὲν χαμαιπετὲς ποθῶ εἰμὴ δεινὴν
Κατὰ τοῦ Εἰρξου τιμωρίαν.

ΓΟΡΓΩ.

Τέκνον μου

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Ἐτόλμησε τὸ κάθαρμα περὶ ἡμῶν
Ὡς περὶ δούλων νὰ σκεφθῆ.

ΓΟΡΓΩ.

ᾠ τέκνον μου!

Μὰ τὴν περὶέσσαν χαρὰν ἦν νῦν αὐτὸ
Αἰσθάνεται τὸ στήθος τὸ ἐκθρέψαν σε,
Μὰ τὴν λευκὴν μου κόμην καὶ τὸ ὄμμα μου
Τὸ ἀγρυπνήσαν ἄδακρυ καὶ ἰλαρόν
Ἐπὶ τῆς κλίνης σου, νῦν δὲ θολούμενον,
Εἰπέ μου τ' ἀληθῆ· ὦ τὴν δυσδάστακτον

Ἵπνοῖαν, υἱὲ ἀγνώμων, ἄφελε
Ἄπὸ τῶν ὄμων τῆς μητρὸς σου· κάμπτομαι
Ἵπὸ τοῦ βάρους τῆς καὶ πίπτω τρέμουσα
Πρὸ τῶν ποδῶν σου (γορυπετεῖ).

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Μήτηρ τί ποιεῖς;

ΓΟΡΓΩ.

Τὰ ὑπὸ σοῦ διαταπτόμενα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Οὐχί

Τὸ γόνυ ἄλλοι πρὸ ἐμοῦ ἄς κλίνωσιν,
Οὐδέποτε δ' ἡ μήτηρ μου· ἐγέρθητι.

ΓΟΡΓΩ.

Ἄλλ' ὄχι μὰ τὸν Δία ἂν δὲν ὀρκισθῆς.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Ὅμνῶ ὅτι σ' εἶπον τὴν ἀλήθειαν.

ΓΟΡΓΩ.

Τοῦ ὄρκου σου, υἱέ μου, τούτου ἔστωσαν
Τὰ χεῖλη μάρτυρες (τὸν μιλεῖ).
Τώρα, τέκνον, εἰσελθε.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

(Ἀρχεῖον)

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

Καὶ πάλιν δέον νὰ σκεφθῶμεν, Ἐφοροί,
Διὰ τὸν ἄνδρα μηχανάται κάκιστα
Κατὰ τῆς Σπάρτης.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Μὴ ἀποφαινόμεθα

Περὶ ἐκείνου ὅστις ἠλευθέρωσεν
Ἡμᾶς, ἐξ ὑπονοίας ῥυμολκούμενοι
Σκοποῦντες τοῦτον ἄς προβαίνωμεν βραδύ.

Γ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἄλλὰ ταχὺ πεισθέντες ἄς κολάζωμεν.

Δ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Μὴ ἐκπληττόμεθα τὴν ἐκ τῆς ἀλλαγῆς

Προσγυνομένην σύγχυσιν σαφῶς ἡμῖν
Αἰ ὄραι τοῦ ἐνικυτοῦ διδάσκουσιν.
Ὁ Παισανίας πάσχει κατ' ἐμὴν ταῦτό,
Ὁ τῆς Ἑλλάδος στρατηγὸς ἐπίτροπος
Ἄπλους τοῦ βασιλεύσαντος γενόμενος.
Πλὴν πάντε μετ' ὀλίγον θὰ κοπάσωσιν
Αἰ ταραχθεῖσαι φρένες του ἐκ τῆς ῥιπῆς
Τῆς συνηθείας· ὄθεν μὴ προτρέχωμεν.

Γ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἄλλὰ δὲν ἔπαυσε κακὰ βυσσοδομῶν
Ἐν Ἑλλησπόντῳ πλείονα θ' ἀκούσῃτε
Παρά τοῦ κήρυκος, ὃν ἀποστείλαμεν.
Ἐλθε καὶ λέγε, κῆρυξ ἦσα ἤκουσας.
(*Εἰσέρχεται ὁ κῆρυξ*).

ΚΗΡΥΞ.

Ὡς ἐνετείλασθέ μοι εἰς Βυζάντιον
Φθὰς ἠκολούθουν ὡς κατάσκοπος σκιά
Τὸν ἄνακτα, ὃν μόλις ἀνεγνώρισα.
Τοσοῦτον ἠλλοιώθη τὴν περιβολὴν,
Τοὺς τρόπους καὶ τὴν διαίταν πρὸς ἅπαντας
Τραχυστομῶν, εἴτε συμμάχους εἴτε μή.
Πρὸς τοὺς βαρβάρους ὁμοῦς ἦτο φαιδρωπὸς
Λιμύλος καὶ κομψοπέης, προσομιλῶν
Καὶ πρὸς τινὰς ἐκ τῶν συμμάχων στρατηγῶν,
Μεθ' ὃν ὑπὲρ τῆς προδοσίας ἔσπευδε·
Καθ' ὅλα ἦν Σατράπης, ὄχι ἄνθρωπος.
Ἐγὼ δὲ ψάλτου τὴν μορφὴν μετέλαβον,
Κατὰ τινὰ δὲ πότον τοῦ Φαέθοντος
Καὶ τοῦ Βελλερεφόντου συγγενεῖς ὠδὰς
Δολίως ἔψαλ' ὅπως εὐστοχώτερον
Ἐπισκοπήσω τὴν διάνοιαν αὐτοῦ·
Οὐδ' ἔσφαλον, διότι παρετήρησα
Τὸν ἄνακτα δυνάμει πάσῃ τοὺς θρασεῖς
Ἐκείνους ἥρωας ἀποπειρώμενον
Νὰ ἐξαγνίζῃ, μεμφομένους ὑπ' ἐμοῦ.
Τοσοῦτον δ' ἠγανάκτησεν, ὥσθ' ὤρμησεν
Τὴν λύραν μου νὰ θραύσῃ· τότε ἔδειξα
Τῷ μαινομένῳ τὴν σκυτάλην, οὗτος δὲ
Συσπειρώθει, τὰ χεῖλην κρύφα ἔδηξε
Κ' ἐψέλλιτε· ὅθ' ὑπακούσω.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἄπελθε,

(ὁ κῆρυξ ἀπέρχεται)

Τί λέγετε;

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Οὐδὲν σαφές καὶ βέβαιον.

Γ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Καὶ ἤκουσεν ὡς Σπαρτιάτης ἀληθῆς
Τῶν νόμων τὰ κελεύσματα καὶ ἔσπευσε
Νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Λακεδαιμόνα.

Δ'. ΕΦΟΡΟΣ

Ἐδῶ

Ὁ κίνδυνος ὑπάρχει· ὁ ἀγέρωχος
Ἄνθρωπος πρὸς τοὺς πάντας ἄλλοτ' ὑβριστής,
Δὲν ὑπακούει εὐλαβῶς, ἂν τις σκοπὸς
Τὰ βήματά του δὲν ἐλαύνει κρύφιος.

Ε'. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἄς σπεύσωμεν βραδεῖς.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἄς ἐρευνήσωμεν.

(Ἐισέρχεται Εἰλωσ τις.)

ΕΙΛΩΣ.

Ἐγὼ μὲν ἦλθον μηνυτής, ὃ Ἐφοροί,
Τοῦ Παισανίου, ὃς πολλὰ ὑπόσχεται
Ἐλευθερίαν εἰς ἡμᾶς τοὺς Εἰλωτας
Καὶ πολιτείαν, ἂν προκινδυνεύσαντες
Ἐπαναστώμεν καθ' ὑμῶν· οἱ σύμπαντες
Τῶν ὁμοτύχων μου τῷ ὑπεσχήθησαν
Τὸ σύνθημα καταδοκούντες· σπεύσατε
Ἄν μὲν ψευσθῶ, ἢ μάλιστα ἔστω τιμωρός,
Ἄν δ' οὐ, τὸν μηνυτὴν ἐλευθερώσατε.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

Τίς σ' εἶπε ταῦτα;

ΕΙΛΩΣ.

Τίς; τὰ ὄτά μου.

Αὐτὸν τὸν ἄνακτα πολλὰκις ἤκουσα
Ἐλευθερίαν ὑπισχνόμενον ἡμῖν

Καὶ πολιτείαν.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Σίγα· ποῖον τ' ὄνομα

Τοῦ σοῦ κυρίου;

ΕΙΛΩΣ.

Οὗτος μὲν Χαρίλαος,

Ἐγὼ δὲ Ἀριστόδημος καλοῦμαι· φεῦ!

Ἄν ἔπταισα, συγγνώμην Ἐφοροί.

Γ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Οὐχί·

Ἐλευθερώθης· ἀπελθε.

(Ὁ Εἰλωσ ἀπέρχεται, σείων
τὴν κεφαλὴν).

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

Εἰς τάρταρα,

Ε'. ΕΦΟΡΟΣ.

Θανατωθήτω ἄτε δοῦλος εὐφυῆς

Τί τώρα τί θὰ εἶπητε;

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

Μὴ σπεύσωμεν

Ἄνηκεστόν τι ἄνευ ἀποδείξεων

Περὶ ἐκείνου βουλευθέντες· πρότερον

Ἄς ἐξετάσωμεν τοὺς Εἰλωτας.

Γ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Πῶς οὐ;

Ἄφοῦ οὐδεὶς ὑπὸ τοῦ φθάνου ἄτρωτος.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

(Ἐισέρχεται ὁ Ἀργίλιος.)

ΑΡΓΙΛΙΟΣ.

Σωτήρ τῆς Σπάρτης ἦλθον.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

Χαῖρε· λέξον μοι

Ἀργίλιε τοὺς Πέρσας ποῦ ἐνίκησας;

ΑΡΓΙΛΙΟΣ.

Τὸν νικητὴν των κατετρόπωσα. ὦ! Ναι

Πιστὸς τῷ Παισανίᾳ ἤμην, Ἐφοροί,
Ἄλλὰ πιστότερος ἐμοί.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Πειθόμεθα.

ΑΡΓΙΛΙΟΣ.

Ὡς παρηγγέλθην παρ' αὐτοῦ ἐπιστολῆν
Τῷ Ἀρταδάζῳ νὰ κομίσω, φοβηθεῖς
Τὸν ὀλεθρόν μου μὴ ἀγγέλλω καὶ σκεφθεῖς
Ἐκ τῶν ἀγγέλων ὅτι δὲν ἐπέστρεψεν
Οὐδεὶς εἰς Σπάρτην, παρεποίησα
Ταχέως τὴν σφραγίδα, ἵνα ἂν ψευσθῶ . . .
Ἄλλ' οἴμοι τρέμω, τί ἀνέγγων! ἀκτείνετε
Τὸν κομιστήν» ὃ τρέμω ἔτι καὶ ῥιγῶ.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Τίς ἐγγυᾶται ὅτι νῦν δὲν ψεύδεσαι;

ΑΡΓΙΛΙΟΣ.

Τὰ γράμματά του ἔχω ὡς συμμάρτυρας.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Πρὸ σοῦ καὶ ἄλλους ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ;

ΑΡΓΙΛΙΟΣ.

Πολλοὺς εἰς Σπάρτην μὴ ἐλθόντας· ἔκτοτε
(*Μετὰ λύπης*)

Μετόκησαν εἰς ἄδην.

Γ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἐπραξαν καλῶς,

Διότι αὐτὴ δὲν θὰ τοὺς ἐδέχετο.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἐπείσθην.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Ὅμως πρέπει καὶ ἡμεῖς αὐτοῖ

Τοῦ Παισανίου λέγοντος ν' ἀκούσωμεν.

ΑΡΓΙΛΙΟΣ.

Λοιπὸν ἐγὼ μὲν, Ἐφοροί, εἰς τὸν ναὸν
Ἰκέτης θὰ προσφύγω· ἂν δ' ὑμεῖς αὐτοί,
Ἐγγύς λαθραίως ἂν κρυβῆτε ἐν σκηνῇ
Κεχωρισμένην διαφράγματι, πολλὰ

Θ' ἀκούσητε τοῦ Πausανίου λέγοντος.
Τὰ πάντα δὲ πρὸς τοῦτο παρεσκευάσα.

Γ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Εἰς ἔργον' σπεύσον ἕνα νῦν ἐξαγνισθῆς,
'Αργίλιε. Ἡμεῖς δ' εὐθύ, θὰ ἔλθωμεν.

(Ὁ Ἀργίλιος γεύγει).

Δ'. ΕΦΟΡΟΣ.

'Αλλ' ὄχι πάντες' τρεῖς ἀκούουσιν, ἐπειδὴ
Οἱ τύραννοι καὶ οἱ κακοί, φιλόποπτα
Κινοῦσιν ὅτ' πάντοτε καὶ ὄμματα.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

'Υπερβαλλόντως χαῖρε Σπάρτη. Ὁ ἐχθρὸς
'Εν πάγῃ συνελήφθη δι' ἡμῶν αὐτῶν.

Γ'. ΕΦΟΡΟΣ.

'Υπερβαλλόντως ναί, διότ' ἐνίοτε
Τὸ ὑπερέαλλον τῆς χαρᾶς καὶ δάκρυα
Γεννᾷ. Ὡ Σπάρτη χαῖρε, χαῖρε κλαίουσα.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

(Λαὸς πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Χαλκιοίκου).

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Τί λέγεις, γείτων; ἄρα τὰ θυλλούμενα
'Επ' ἀσφαλοῦς τῆς ἀληθείας βαίνουσιν;

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

'Αγνωστα πάντα' καίτοι πιστευτὰ πολλὰ
'Ακούω, ὅμως ἐτι ἄκων δυσπιστῶ.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Ὡ κακολόγος φήμη φείδου τοῦ ἀνδρός,
Μεθ' οὗ τὸν κόσμον περιήλθες σύμπαντα.

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Θ' ἀπέκαμεν βεβαίως ἢ ταλαίπωρος
Καὶ διὰ τοῦτο ἤρξατο γογγύζουσα.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Συναθληταὶ τοῦ Πausανίου ἀντ' αὐτοῦ

Τὸ πρόσωπον ἡμῶν καλύψωμεν ἡμεῖς.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Εὐφήμει, ἀγαθὲ, μνησθεῖς τῶν Πλαταιῶν.

Γ'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

'Ἄς ἤδη καταισχύνοι;

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Μόνον ἐαυτὸν

'Εκεῖνος θ' ἀκαυρώσει.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Τί θὰ εἴπωσιν

Περὶ τῆς Σπάρτης.

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

'Ὅτι τοὺς χρηστοὺς τιμᾷ,

Τοὺς δὲ προδότας ἀποκτείνει πάραυτα.

(Εἰσέρχονται δύο Ἐφοροί).

'Ἴδου οἱ Ἐφοροί. Τῆς Σπάρτης φύλακες,
Πολλὰ δεῖν ἀκούω.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

Τίς σ' ἠρώτησεν;

'Ἡμῖν τὴν περὶ τούτων ἄφες μέριμναν.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ τῷ Β'.

Εἰπέ ἐκρύβησαν; ὁ δὲ Ἀργίλιος
Εἰς τὸν ναὸν κατέφυγεν ἱκέτης;

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Ναί!

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

'Ὁ δ' ἄναξ;

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Οὗτος κάτωχρος ὡσεὶ νεκρὸς

Πρὸς τὴν παγίδα ἐπορεύθη. Ἰδόμεν.

(Εἰσέρχεται ἡ Γοργώ).

ΓΟΡΓΩ.

Συνειλεγμένους ἀνδρας σεβαστοὺς ὄρω
Καὶ κάτω νεύοντας καὶ σκυθρωπάζοντας.
Πλὴν τίς τοῦ πένθους ἡ αἰτία; εἶπατε.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

'Αλλ' ὡς εἰκάζω ἐκ τῆς ὄψεως αὐτῶν,
Τοῦ θρήνου ἄρχου.

ΓΟΡΓΩ.

Μήπως ἐδραπέτευσεν;

ΣΚΗΝΗ Ε'.

(Εἰσέρχονται οἱ ἄλλοι τρεῖς Ἐφοροί).

Δ'. ΕΦΟΡΟΣ.

'Ἄς κλαύσωμεν χαρέντες.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

Τί ἠκούσατε;

Γ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Θορυβηθεῖς ὁ Πausανίας ἔδραμε
Εἰς τὸν ναὸν, τῆς ἱκετείας ἐρωτῶν
Τὴν πρόφασιν' ὁ δὲ Ἀργίλιος πολλὰ
Τοῦ ἀχαρίστου ἤρξατ' αἰτιώμενος,
Τὸ γράμμα δείξας τοῦ ὀλέθου του' ὁ δὲ
Συνομολόγησε, παρακαλῶν αὐτὸν
Νὰ μὴ ὀργίζηται, παρέχων πράγματα
'Ἡζίου δὲ ν' ἀπέλθῃ ὅσον τάχιστα.
'Ἡμεῖς εἰς ταῦτα ἀρεσθόντες πάραυτα
'Απήλθομεν, βεβαίαν θεωρήσαντες
Τὴν σύλληψίν του ἐν τῇ πόλει. Ἔρχεται
'Ὡ Σπαρτιάται, χαίρετε. Ἐσώσαμεν
Τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

Πλὴν κλαύσατε,

Διότι ἀπωλέσαμεν τὸν ἄνακτα.

ΓΟΡΓΩ.

Δοιπὸν, υἱὲ, κατήσχυνας τὸ γῆρας μου!
'Ὡ Σπαρτιάται, μὴ με βλέπετε. Φεῦ! φεῦ!
'Ὡ δάκρυα, ἂν δύνασθε τὸ αἶσχος μου
Νὰ ἀποπλύνητε, ἀθρόα βεύσατε
'Αλλ' ὄχι μείνατε ἵνα τὸν πνίξητε
'Επανελθόντα.

'Ὡ Σπαρτιάταις καὶ ἐγὼ ἐπιθυμῶ
Νὰ συμπενηθῶ. Πῶς σιγᾶτε; δίκαιον,
Διότι ἔσως ἀπαιτῶ μὴ πρέποντα.
Πλὴν πῶς τὸ πρόσωπόν σας ἀποτρέπετε;
Ἡμεῖς ὑπεραλγοῦντες μὴ κωφεύσητε,
'Υποπτευόμενοι τὸ φίλτρον. Ἐνοῶ
'Ὡ Σπαρτιάται, εἶπατε σαφῶς καὶ μὴ
Τὴν δίκοπον τῆς ἀγγελίας μάχαιραν,
Τὴν μελλουσαν νὰ πλήξῃ Σπαρτιάτιδα
'Ὀμοῦ δὲ καὶ μητέρα μ' ἀποκρύπτητε
Λίρετωτέρα τῆς ἀβεβαιότητος
Τυγχάνει πᾶσα ψυχοφθόρος ἀλγηδών.
'Ὡ Σπαρτιάται, ἔλεος, εἰπέτε, φεῦ!
'Ἢ τέξασα τὰς Πλαταιὰς ὑπονοεῖ.

Α'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Τὸν κίνδυνον τῆς Σπάρτης.

ΓΟΡΓΩ.

Οἴμοι τάλαινα!

'Ἡμεῖς πῶς ἀπρακτεῖτε κινδυνεύοντες;

Β'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

'Αλλ' ἂν περὶ τοῦ Πausανίου πρόκειται;

ΓΟΡΓΩ.

Τίς τοῦτο σὲ ἠρώτησεν; πλὴν εἶπετε,
Ποῦ ἔστιν οὗτος, ἵνα δις ὁ οἶκός μου
Τὴν Σπάρτην σώσῃ;

Δ'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Τλήμων, τλήμων, τί
[σκοπεῖς;

ΓΟΡΓΩ.

Νὰ πνίξω τὸν προδότην.

Ε'. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Σίγα, τάλαινα!

ΓΟΡΓΩ.

'Εως πεισθῶ.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

'Ὀρῶ τοὺς πείσαντας ἡμᾶς.

Α΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Σίγα! οὗτος ἔφθασεν.

Β΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Τὸν ἄνδρα διὰ λίθων ἀποκτείνωμεν.
(*Πάντες ἀρπάζουσι λίθους*).

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

ὦ Σπαρτιᾶται, χαίρετε.

Γ΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Σὺ δ' ἔρρε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Πῶς!

Λοιπὸν συκοφαντία ἠνδραγάθησας;

Ε΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Συλλάβετέ τον.

ΓΟΡΓΩ.

Ναί!

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

(ὁρμῶν εἰς τὸν ναόν).

ὦ μητέρα!

ΓΟΡΓΩ.

ὦ πατρίς!

(Καταγεύγει εἰς τὸν ναόν, καὶ πρώτη τῶν
ἄλλων ἡ Γοργῶ ἐπιθέτει λίθον πρὸ τῆς
θύρας κλεισθείσης ἵνα μὴ δραπέ-
τεύσῃ).

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΕΦΟΡΟΙ.

Α΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἐπεὶ τῆς Σπάρτης ὅ,τι μὲν ὠφείλομεν
Νὰ πράξωμεν, προθύμως ἐτελέσαμεν.

Νῦν δὲ τῆ ἀκινδύνῳ ὑπολείπεται

Ψυχῇ τὸ δάκρυ.

Β΄. ΕΦΟΡΟΣ.

ὦ! Ἄς κλαύσωμεν ἡμεῖς

Ἐπεὶ τοῦ Πausανίου, ὃς περιθληθεὶς
Τοσαύτην λάμψιν ἐτυφλώθη μὲν αὐτὸς,
τὴν Σπάρτην δὲ καὶ ἄκουσαν ἠνάγκασεν
Ἐκθαμβωθεῖσαν νὰ δακρύσῃ.

Γ΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἄληθῶς

Ἄρηνιάσαμεν τὴν δόξαν, ὅτι χεῖρ
Τιτάνος μόνον νὰ δαμάσῃ δύναται
Σὺ μᾶς διδάσκεις, Πausανία, συντριβείς.

Δ΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἄς χαίρωμεν, τὴν Σπάρτην σώσαντες· ἀλλὰ
Μὴ λησμονοῦντες, ὅτι ἀπωλέσαμεν
τὸν σώσαντα ἐκείνην ἄλλοτε, τανῦν
Φεισθῶμεν τῶν δακρῶν.

Α΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Αὕτη ἡ Γοργῶ!

Γνησία Σπαρτιᾶτις ποῦ πορεύεται;

ὦ! πόσον κατηφῆς προβαίνει.

(Εἰσέρχεται ἡ Γοργῶ).

ΓΟΡΓΩ.

Χαίρετε!

Β΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Συμπάσχω σοι, Γοργῶ.

ΓΟΡΓΩ.

ὦ μητέρα τάλαινα!

Δ΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Ἢ Σπάρτη ἔστω σοι παρήγορος.

ΓΟΡΓΩ.

Φεῦ! φεῦ!

Γ΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Σὺ, γύναι, πρώτη μέγαν λίθον ἔρριψας

Ἐπὶ τῆς θύρας ταύτης, ὅπου ὤρμησεν

Ἰκέτης ὁ υἱός σου.

ΓΟΡΓΩ.

Πρώτη ὠφείλει

Ἢ τέξασα τὸν ἄθλιον, τὸν μισαρὸν;

Ἄλλὰ πρὸς τί ἐμὲ ὑπερεξείρατε

Τοσοῦτον, πράξασαν τὰ πρέποντα;

Λοιπὸν τοσαύτη σπάνις τοῦ καθήκοντος;

Ἄλλ' οἴμοι τλήμων, οὕτω τί ἐκπλήττομαι,

Ἄφ' οὗ κ' ἐγὼ ἐπελαθόμην τοῦ ἐμοῦ

Καὶ ἦλθον ἤδη ἐρωτήσουσα ὑμᾶς

Περὶ ἐκείνου τί ποτ' ἐβουλεύθητε;

Α΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Γοργῶ! οἱ Ἐφοροὶ δὲν ἐλησμόνησεν

Καὶ μήτηρ ὅτι εἶσαι.

ΓΟΡΓΩ.

Ὅ,τι ὠφείλει,

Ἐφισταμένου τοῦ κινδύνου, ἔπραξεν

Ἢ Σπαρτιᾶτις· ἤδη ὑπολείπονται

τὰ δάκρυα τῷ φίλτρῳ. Οἴμοι, ἔλεος!

Β΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Γοργῶ! οὐδὲν τὸ δυνατὸν οὐδέποτε

Θὰ σ' ἀρνηθῶμεν. Λέγε, τίνος δέεσαι;

ΓΟΡΓΩ.

Νὰ μάθω ἦλθον, τί ποτ' ἐβουλεύθητε

Περὶ τοῦ Πausανίου.

Β΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Τί: τὸν θάνατον;

ΓΟΡΓΩ.

Θὰ ἠλεγχόμην ἄφρων ἂν περὶ γνωστῶν

Ἠρώτων. Τοῦτο μὲν ἐψηφισάμεθα·

Πλὴν πῶς καὶ πότε, τοῦτο μόνον εἶπατε,

Τρωθεὶς ἢ κώνιον πίων;

ΕΦΟΡΟΙ.

Οὐδέτερον·

τῆ πείνῃ καὶ τῆ δίψῃ θὰ διαφθαρέῃ.

ΓΟΡΓΩ.

Φεῦ! φεῦ! καὶ θνήσκων, Πausανία, ἐμελλες

τὴν Σπάρτην πάλιν ν' ἀτιμάσης μαρτυρῶν,

Πῶς ἀγενῆ καὶ τίγρει μόνον πρέποντα

Ἐργάσατο ἐκείνη, ἣτις ἀξιοῖ

τὸ σκῆπτρον πάσης τῆς Ἑλλάδος.

Β΄. ΕΦΟΡΟΣ.

Πῶς Γοργῶ;

Διότι τὸν προδότην θανατοῖ;

ΓΟΡΓΩ.

Οὐχί,

Οὐχί, ἀλλὰ διότι δίκην τίγρειος

Σιδηρονύχου παίζουσα, τοῦ θύματος

τοὺς σπαραγμοὺς καταγελά. Τί ὠφελεῖ

τοσοῦτον βασανίζοντας ἀνηλεῶς

τὸν ἄνδρα, ὃν οἱ πάντες προεγράψαμεν;

Οὐς νόμους μὲν ἐκ τοῦ Λυκούργου ἔχομεν,

Θανάτῳ ζημιοῦντας ἐσεβάσθημεν,

Οὐς δὲ τὸ θεῖον ὑπηγόρευσεν, οὐχί.

Μὴ, πρὸς τῆς Σπαρτης, ἀσεβῆτε, Ἐφοροί.

ΕΦΟΡΟΙ.

Πλὴν τοῦτο προσπαθοῦμεν ν' ἀποφύγωμεν

Μισοῦντες, γύναι, ὅτι ὁ Θεὸς στυγεῖ.

Ἄλλὰ, τοιαῦτα λέγουσα, τί ἀπαιτεῖς;

ΓΟΡΓΩ.

Ἢ Σπαρτιᾶτις, ἣτις κατεδίκασεν

τὸν Πausανίαν, μάτην δὲν ἀνέχεται

τὸν παῖδά της ν' ἀκούῃ σπαρασσόμενον.

Ἐμεῖς γεννήτορες τυχόντες, Ἐφοροί,

τὸ πένθος τῆς μητρὸς κατανοήσαντες,

τὸν στεναγμὸν μου τοῦτον συγχωρήσατε.

Διὰ παντός χθὲς τὸν υἱὸν ἀπώλεσα

Κ' ἐλθοῦσα οἴκοι ἐλλαίον παννύχιον

τὴν μοῖραν ἀμφοτέρων, μόνον σύντροφον

Ἐν τῇ ἐρημωθείῃ στέγῃ ἔχουσα

τὸ προσφθὲν μοι αἰσχρὸν καὶ τὸ ὄνειδος,

Παρήγορον δὲ μόνον ἀτενίζουσα

τὸν πρὸ τῆς θύρας μου ἰσάντα θάνατον.

Οὐδ' ἐνθυμοῦμαι πότ' ἐκ τῆς οἰκίας μου

Ἐξῆλθον, ἄσκοπον τὸ βῆμα φέρουσα,

τὰς ἀγυῖας δὲ μόνον ἀφυπνίζουσα,

εἰς ἃς ἡ συμφορὰ μὲ περιήγαγεν.

Γιέ μου δύσμοιρε, ἀλλὰ τί ἔλεγον;

Ἐνεθυμήθην ἔτρεχον ὡς εἰ μαινάς,

Ἄλλ' ἡ ψυχὴ μου μίαν χθὲς ἐγίνωσκεν
 Ὅδον, τὴν πρὸς τῆς Χαλκιοίκου ἄγουσαν.
 Ἐκεῖ δὲ δίκην χρυσαλλίδος ἄφρονος,
 Περὶ τὸν λύχνον ἦτις περιπίπτεται,
 Περιπολοῦσα, ἐκαιόμην ἄκουσα.
 Τί δὲ ἠσθάνθην κρύπτω, ἵνα μὴ ὑμεῖς
 Τὸ φίλτρον ἐκ τῆς Σπάρτης φυγαδεύσητε.
 Ἄλλ' ὅταν ἤκουσα ἐκείνον στένοντα
 Καὶ προσκαλοῦντα τὸν ἀργούντα θάνατον,
 Τὴν ἀσθενῆ μου δέησιν συνήνωσα.
 Ἡ τέλεισι δὲ ταύτης κείται ἐν ὑμῖν,
 ὦ Ἐφοροί, τὸ τέκνον μου φονεύσατε.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

ὦ μήτηρ δύσμοιρος εἶθ' ἐδυνάμεθα·
 Πλὴν, ὦν ἰκέτης ὁ υἱός σου, ἀσφαλῶς
 Ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς φρουρεῖται. Τίς ποτε
 Τὸν σκηνωθέντα ὑπὸ τὴν αἰγῖδά της
 Θᾶ πλήξῃ; Ἀσεβῆ τοιοῦτον, ὦ Γοργῶ,
 Ἡ Σπάρτη ἔτι δὲν ἐξέθρεψεν.

ΓΟΡΓΩ.

Ἄλλὰ
 τοὺς φιλανθρώπους οἱ Θεοὶ ἠγάπησαν.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

τοὺς δ' ἀσεβεῖς μιτήσαντες ἐκόλασαν.

ΓΟΡΓΩ.

ὦ θὰ συνωμολόγουν μεθ' ὑμῶν, ἂν μὴ
 τὴν ἰκετείαν σεβασθέντες πάραυτα
 Ἐν τῷ ναῷ τὸν ἄνδρα ἐφονεύομεν.
 Ἄλλ' εἶδετε οἱ πάντες ὅτι ἔστημεν,
 τὴν θύραν μόνον λίθοι ἀποφράζαντες.
 Νῦν δὲ ἡ μήτηρ τί αἰτεῖ ἡ δύστηνος;
 Ἄφου ὁ νόμος τὸν προέγραψε, ἀντι
 τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης τὸν κατάδικον
 Κωνεῖω παυσιλύπῳ ν' ἀποκτείνωμεν.

Γ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Ναί, γύναι, τοῦτο θὰ ἐπράττομεν ἡμεῖς
 Ἀσμένως, ἂν μικρὸν ἰσχύομεν· ἀλλὰ
 Πρὸ τοῦ θεοῦ σιγᾶ πᾶς νόμος τῶν θνητῶν.

τοῖς δορυφόροις τὸν ναὸν φρουρήσαντες
 Ἐνεπιστεύθημεν τῆς πείνης.

ΓΟΡΓΩ.

Ἐλεος;
 Ὑμεῖς τὴν Σπαρτιάτιδα ἀκούσαντες,
 τὸν Πausανίαν καταγγέλλουσαν, ὑμεῖς
 καὶ τὴν μητέρα ἤδη ἐλεήσατε.
 ὦ! κτείνετε τὸν Πausανίαν, Ἐφοροί.

Δ'. ΕΦΟΡΟΣ.

Εὐφήμει.

ΓΟΡΓΩ. (γονυπετοῦσα)

Δέομαι ὑμῶν γονυπετής.
 Οἰκτεῖρατε μητέρα δύστηνον, οὐδὲν
 Ἡ τοῦ υἱοῦ τὸν θάνατον αἰτούσαν. Φεῦ!
 εἰς τὴν ἀθλίαν κ' ἐναγῆ παράκλησιν,
 Ἐμοὶ δὲ προσφιλῆ, νῦν ἐπινεύσατε.
 ὦ! ἰκετεύω πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός
 καὶ πρὸς τῶν τέκνων, κτείνετε ταχὺ
 τὸν Πausανίαν.

Ε'. ΕΦΟΡΟΣ.

Μήτηρ, τοῦτο δυνατὸν,
 τὴν στέγην ἀφελόντες νὰ προσθέσωμεν
 Συμπράκτορας τὸ ψύχος καὶ τὸ θάλαπος.

ΓΟΡΓΩ.

Φεῦ!
 ὦ παῖ! ἡ Σπαρτιάτις πλείστον σ' ἐβλάψεν,
 οὐδὲν δὲ ἡ γενέτειρα σ' ὠφέλησεν (φεύγει).

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

τὰ τοῦ ναοῦ ἡμεῖς περισκοπήσωμεν.

(Ἀπέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

(ΝΑΟΣ).

(Ὁ Πausανίας εἰς τὸ ἔνδον τοῦ ναοῦ
 φαίνεται τοῦ βάρου τοῦ βωμοῦ ἐχόμενος.
 Πρὸ τῆς πόλης τοῦ ναοῦ ἵστανται
 δύο φρουροί).

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Ἰὼ! ἰὼ! ὁ καχοδαίμων, ὅς λαχὼν
 Ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης παίγνιον, ταχὺ
 Μὲν ἀνυψώθη, τάχιον δ' ἐξέπεσα.
 Ὅς τὸν ἐπιφοβὸν τῆ Σπάρτη βάρβαρον
 Πρὸ τῶν ποδῶν μου ἐλέησας ἄλλοτε,
 τανῦν ἰκέτης, ἔρημος καὶ ἀφίλος,
 Ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης ἀπηνῶς
 Κκατατρυχόμενος προσλιπαρῶ ζῶν
 Ἄδῖωτον. ὦ Ἀθηνᾶ! σὺ σῶσον με·
 Ὁρέγων χεῖρα πρὸς σὲ τρέμουσαν, νοῦ
 τὰς πέδας τοῦ θανάτου, εὐκρινῶς δ' ὄρω
 τὴν μαχομένην τοῖς δεινοῖς ἐλπίδα· σὺ
 βοήθητον τὸν προασπίσαντ' ἄλλοτε
 τὸν σὸν ναὸν ταχθεῖς κατὰ τῶν μιαρῶν.
 Ἄλλὰ τί εἶπον; τί πληγὴν προδοῦσάν με
 Τῷ ἀλητεύοντι Ἐρμῆ ἀνέξεσα;
 τί τῷ Διὶ τοὺς μικροὺς ὑπέμνησα
 Ἐγὼ τῶν δυσεβῶν ὁ ἐναγέστερος,
 Ὅστις ἐπρόδωσα τὴν Σπάρτην κ' ἐμαυτόν.
 ὦ Πλαταιαί! ὦ Πλαταιαί! δις σὰς καλῶ,
 Δότι σὺ μὲν ὄντως μὲ ἀνέδειξας,
 Ἄλλὰ καὶ πάλιν σὺ τὴν φρένα μ' ἐδήξας.
 Φεῦ, Πausανία, μήπω ἀνιώμενος
 Σὺ παύσης, ὡς δηλοῖ σοι τ' ὄνομα, πρὶν ἢ
 Ὑπὸ τοῦ χάρωνος κληθῆς· ἐκεῖ δ' ἐλθὼν
 εἰς Ἀδῶν πλείστους οὖς σὺ πρόφην ἐπεμψας
 Θὰ ἴδης ὀλοφυρομένους χάριν σοῦ.
 ὦ γένος ὑπερφίαλον βροτῶν· ἰδοὺ
 Ὅ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος ἐν
 ταῖς Πλαταιαῖς σταγάσας, ὅτι ἀστεργος
 τὸ ἔλεος τῆς Σπάρτης μεταμεληθεῖς
 Αἰτεῖ, διότι ἐπαρθεῖς δεινὰ πολλὰ
 Ἐμμηχανεύθη, δίκαια νῦν δ' ἐπαθεν.

ΓΟΡΓΩ.

φρουροί, πῶς ἀνοικτὴ ἡ πύλη τοῦ ναοῦ;
 Ὁ Πausανίας μήπως ἐδραπέτευσεν;

Α'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

εἰς Ἀθην;

ΓΟΡΓΩ.

Ζῆ λοιπὸν ὁ τάλας:

Β'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

Ἄνασσα!

Ἄλλ' ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, προσβλέπει ὕστατον
 τὸν Φοῖβον.

ΓΟΡΓΩ.

τοῦτο πόθεν σὺ τεκμαίρεσαι;

Β'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

τοιοῦτον ἐξησθένησεν ὥσθ' ἡ φωνὴ
 αὐτοῦ ἐκπνέει πρὸ τῆς θύρας.

ΓΟΡΓΩ.

Φεῦ!

Α'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

Ἡμεῖς δ' ὡς ἐνετείλαντο οἱ Ἐφοροί,
 Ἄνοιξαντες τὰς πύλας ἐπιβέλομεν,
 Μὴ ἔνδον θάνῃ, ὅπερ ἐναγέστατον.

ΓΟΡΓΩ.

Ποῦ οὗτός ἐστιν;

Β'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

ὦδε βλέπε.

ΓΟΡΓΩ.

ὦ υἱέ!

τοιοῦτον τέλος σοὶ ἐπέπρωτο: ὠχρὸς,
 Κατεσκληκὸς καὶ τοῦ βωμοῦ ἐχόμενος;
 Πλὴν παῦσον, ὦ Γοργῶ, διότι οὗτος ζῆ,
 οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ σου ἤρξαντο θολοῦμενοι.
 τί πράττει, τί δὲ λέγει, λέξον μοι, φρουρέ.

Β'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

τί; ἀπαξ μόνον ἐπειράθη ὀρθωθείς
 Ἐναγωνίας νὰ βαδίση, πλὴν σφαλεῖς
 Κατέπεσεν ὁ δύστηνος, ὑφέρπων δὲ
 ταχὺ ἐστράφη πρὸς τὸ βάθρον τοῦ βωμοῦ,
 οὐ σπειρωθεῖς, ὡς βλέπεις ἤδη, ἔχεται·
 Κατὰ καιροὺς δὲ ὡς πυρέσσω ἀνυψῶν
 τὴν χεῖρα δέεται ὅτε μὲν τῆς θεοῦ,
 Ὅτε δὲ τοῦ θανάτου.

ΓΟΡΓΩ.

Σίγα πρὸς Διός!

Β'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

Τί τοῦτο;

ΓΟΡΓΩ.

'Εκινήθη.

Α'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

'Ἴσως εἶπη τι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

'ὦ θάνατε, ὦ θάνατε! νῦν πῶς ἀργεῖς,
Κωφεύων οὕτως εἰς δυσμοίρου πρόσκλησιν
Σὺ τόσον ὁ τυχὼν ὠμός. Φεῦ! φεῦ! σκληρὸν!
Δικαίως σέ καλοῦσιν, ὅμως πέφυκας
Καὶ τῶν 'Εφόρων ὢν ὠμότερος, ὑφ' ὧν
Τὴν ὄραν εἶθε ταύτην ἐξενίξῃσο!
'Ασμένως δὲ ταλαιπωρούμενος ἐγὼ
Σὲ τότε θά προσέμενον; ὦ θέρισον
Αὐτούς τε καὶ τοὺς παιδάς των, ἐπιπεσῶν.
Σὺ παρ' ἐμοῦ ὁ κορσθεῖς ἐν Πλαταιῶς
Μὴ ἀποδρίψῃς ταύτην τὴν ἐστίαν,
'Ἄλλ' ἄγε θάνατε κ' ἐμὲ παραλαβών.

ΓΟΡΓΩ.

(Σπασαμένη ἐγχειρίδιον).

Κατὰ τῆς γενετείρας μὴ ποτ' ὀργισθῆς,
Παλλάς· σὺ μείνασα παρθένος, ἀγνοεῖς
Βεβαίως τί αἰσθάνετ' ἡ Γοργῶ κατὰ
Τὴν ὄραν ταύτην, βλέπουσα τὸν παιδά της
'Αγωνιῶντα. Πᾶσαν οἰανδήποτε
Μητέρα ἢ θνητὴν ἢ καὶ ἀθάνατον
'Ερώτησον καὶ κρίνόν με· ἂν δ' οὐ, θεά,
Μὴ ὀργισθῆς κατὰ τῆς Σπάρτης, πέμψασα
Λιμὸν ἢ νόσον. Κατ' ἐμοῦ ὁ κεραυνὸς
Τῆς τιμωρίας ἄς ἐνσκήψῃ φοβερός.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

'ὦ θάνατε, ὦ θάνατε, ἔλθε, ἔλθε.

ΓΟΡΓΩ.

'Ἀκούεις; αὐτὴ ἡ σπαραξικάρδιος

Φωνὴ συνήγορος τῆς ἀσεβείας μου
Τυγγάνει. 'ὦ χαλκίοικος θεά,
Εἰς δίκην κάλεσον οὐχὶ τὸν βέβηλον
Βραχίονα, ἀλλὰ τὴν ἐπιτάττουσαν
'Εκείνον φρένα. Τόλμα, τόλμα, δύστηνος
Γοργῶ, καὶ πᾶσαι αἱ μητέρες ὑπὲρ σοῦ
Θά δεηθῶσιν· εὐσπλαγγχον δὲ πέφυκεν
Τὸ θεῖον.

(Ὀρμῆ ἵνα φορέῃ τὸν Πανσαρίαν).

Α'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

Στῆθι! τί σκοπεῖς;

ΓΟΡΓΩ.

Καὶ σὺ φρουρέ;

Β'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

Οὐδεὶς θνητὸς εἰς τὸν ναὸν πως εἰσελθὼν,
Τοῦ Πανσανίου ἱκετεύοντος κ' ἐμοῦ
Φρουροῦντος θά ὑβρίσῃ τὴν θεάν,
Δεινὰ κατὰ τῆς Σπάρτης οὕτω προκαλῶν.

ΓΟΡΓΩ.

Καὶ σὺ ἀγνώμων μὴ ἐλέγχου. 'Ἐλεος
Τῷ ἡγεμόνι σου, ὑφ' ᾧ ἡρίστευσας
'Ἐν Πλαταιαῖς· ἐκεῖνον σώζων δι' ἐμοῦ.

Β'. ΦΡΟΥΡΟΣ.

Ναί! τότε μὲν τῷ βασιλεῖ πειθόμενος
'Ἐνίκησα, νῦν δὲ, ὦ γύναι, πείθομαι
Τοῖς νόμοις.

ΓΟΡΓΩ.

Πλὴν οἱ 'Εφοροὶ μ' ἐπέτρεψαν.

ΦΡΟΥΡΟΣ.

'ὦ στῆθι, σ' εἶπον, μὴ διπλοῦς ὁ ὄλεθρος.

ΓΟΡΓΩ.

'Υπείκω μόνον, ἵνα μὴ ὁ θάνατος
Χρονοτριβῆσῃ. 'ὦ υἱέ, ἀπόθανε!

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Φεῦ! ποῖον στόμα προσφιλὲς ἐψέλλισε
Τὸ γλυκερὸν ἐκεῖνο ἔπος πρὸ μικροῦ;
'Ἦ μὲν φωνὴ συνήθης.

ΓΟΡΓΩ.

Εὔγε, εὔγέ σου!

Τοιοῦτον τέλος σοὶ ἐπέπρωτο; ἐμοὶ
Τοιοῦτον δ' ἐπεφύλαττες;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

'ὦ μητέρα μου!

ΓΟΡΓΩ.

Τί σὺ ἐβουσοδόμεις; τί δὲ μ' ὤμνυες;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Μὴ παύσης, μητέρα, ἐπεῖσε τὸν θάνατον
'Ἢ σὴ φωνή, ἣν ἄλλοτε ἐγὼ αὐτὸς
Παρήκουσα.

ΓΟΡΓΩ.

'ὦ! ποῖος ἄλλος φίλτερος

Τῆς γενετείρας σύμβουλος;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

'ὦ Πλαταιαί!

Διέρχεται, διέρχεται ὄξυς λυγμὸς,
Βοήθει, μητέρα.

ΓΟΡΓΩ.

Ὀἴμοι! τί ποιήσασα;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Χαρὰ, χαρὰ! ὦ θνήσκω, μητέρα μου!

ΓΟΡΓΩ.

Ψυχὴ!

'Ἢ τελευταία σου πνοὴ εἰς δάκρυον
'Ἄς ἀποστάξῃ ἀπὸ τῶν βλεφάρων μου.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

'Ἄς ῥέυσωσιν· διψῶ, ἀπετεφρόθησαν
Τὰ χεῖλη μου, ἡ γλῶσσα δὲ τραυλίζουσα
Δὲν καταράται εὐκρινῶς τὴν μοῖράν μου.

ΓΟΡΓΩ.

Τί βλέπω; τί ἡ δύσμοιρος ἐγὼ; φρουροί,
'Ἐκβάλλετε τὸν ἄνδρα ἀποθνήσκοντα.

ΦΡΟΥΡΟΙ.

Συνήθης οὗτος ὀλυγμὸς· ἄλλ' ἔρχονται

Οἱ 'Εφοροί.

ΓΟΡΓΩ (τοῖς 'Εφόροις).

'Ἦμεῖς ταχέως σπεύσατε
Τὸ ἄγος ἐκ τῆς Σπάρτης ἐξελάσοντες.
'Ἄλλ' οἴμοι! ἴδετε, σφαδάζει, ἰσχυρῶς
Τὸ στήθος του πιέζων, ὦ ταλαίπωρε!
'ὦ ἔλεος! ἐλύθησαν οἱ πόδες μου,
Οἱ δὲ βραχίονες αἰτοῦσιν ἄκοντες
Τὸν Πανσανίαν. Δότε μοι τὸ τέκνον μου.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

'Ἐκβάλλετε τὸν ἄνδρα σπεύδοντες.

(Οἱ φρουροὶ ἐκβάλλουσι τὸν Πανσαρίαν λιπόθυμον).

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

(Ἰδὼν τοὺς 'Εφόρους).

'Ἄλλὰ

Οἱ 'Εφοροὶ κ' ἐνταῦθα; 'Αθηνᾶ! ἰδὲ
Τοὺς βία ἀποσπᾶσαντάς με τοῦ βωμοῦ,
Ὅς πανοικεῖ ταχέως ἐξολόθρευσον.
Σὺ δὲ περίβαλόν με, μητέρα προσφιλῆς,
'Ἴνα μὴ ἴδω πάλιν τοὺς δημίους μου.
'ὦ Πλαταιαί! (ἐκπνέει).

ΓΟΡΓΩ.

Τετέλεσται! ἐξέπνευσεν!

'ὦ Σπάρτη! πρώτη, ἥτις σοὶ κατήγγειλε
Τὸν κίνδυνον ἦν ἡ Γοργῶ. Ἀπόδος μοι
Λοιπὸν τὰ ἴσχα μετ' ἐμοῦ δακρύουσα.

Α'. ΕΦΟΡΟΣ.

'Ἦμεῖς δ' ἄς διδαχθῶμεν, ὅτι αἱ σφοδραὶ
'Ἐπευφημῖαι βλάπτουσι τὸ οὖς, κωφὸν
Τὸν ἐπαινούμενον ἀναδεικνύουσαι
Πρὸς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως.

Β'. ΕΦΟΡΟΣ.

Πρὸς δὲ

'Ὁ ἥλιος τῆς δόξης, ὅτι ἐκτυφλοῖ
Τὸν διαρκῶς εἰς ταύτην ἀτενίζοντα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΤΥΧΙΑΝ.

Τὸ ἡδὺ ἀπάντων ὄναρ εἶσαι σὺ, ὦ εὐτυχία,
 Καὶ θερμῶς σ' ἐπικαλοῦνται πάντες ἐν φωνῇ μιᾷ.
 Εἶσαι ἢ τῆς γῆς θεότης, εἶσαι πάντων ἢ λατρεία,
 Καὶ εἰς σέ νά προσεγγίση ἕκαστος ἀγωνιᾷ.
 Ναί, ἀγωνιᾷ, πλὴν μάτην, εὐτυχία, δὲν σέ φθάνει,
 Φεύγεις πρὶν σέ ἀπολαύση καὶ πρὶν σέ γευθῆ σέ χάνει.

Πρὸς σέ τείνει πᾶς μας πόθος, εἶσαι σὺ σκοπὸς μας μόνος,
 Ἄνευ σοῦ μηδὲν τὰ πάντα, πλοῦτος, δόξα, καλλονή.
 Διὰ σέ ἀγῶνες τόσοι, τόσος μόχθος, τόσος πόνος,
 Διὰ σέ . . . ἐνῶ δὲν εἶσαι εἰμὴ λέξις τις κενή . . .
 Δὲν ὑπάρχεις, πλάνη εἶσαι, ὅστις νά σ' εὐρῆ ἐλπίζει,
 Ἐπὶ λίθου σίτον σπείρει καὶ ἐπὶ τῆς ἄμμου κτιίζει.

Ἄγαθὸν τῆς γῆς δὲν εἶσαι, οὐδὲ δι' ἡμᾶς ὠρίσθης·
 Θύματα τῆς δυστυχίας ἐγεννήθημεν οἰκτρά·
 Ἄλλαχού ἂν βασιλεύης πλὴν ἐντεῦθεν ἐξωρίσθης,
 Εὐτυχία δὲν ὑπάρχει ὅπου ἄρχ' ἢ συμφορά.
 Δὲν ὑπάρχει, δὲν ὑπάρχει, τὸ ἐγνώρισα, τὸ εἶδον,
 Κ' ἢ ψυχὴ μου μένει πλέον ἔκτοτ' ἔρημος ἐλπίδων.

Κ' ἐγὼ ἄλλοτε ἐθάρρουν ἐπὶ σέ, ὦ εὐτυχία,
 Τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς μου κλύδων πρὶν διαδεχθῆ,
 Πρὶν τὰ ὄνειρά μου ψεύση ἢ πραγματικότης κρύα,
 Κ' ὑπὸ βέλους ἰοβόλου . . . πρὶν τὸ στήθος μου πληχθῆ . . .
 Πρὶν . . . ἀλλὰ σιγή. Τί ξέω πληγὰς μήπω οὐλωθείσας;
 Ἄς καλύψῃ λήθ' ἡμέρας εὐτυχεῖς . . . ἀλλὰ σβεσθείσας.

Εὐτυχία! ποία λέξις! πλήρης εἶσαι ἀρμονίας,
 Καὶ τὸ ὄνομά σου μόνον τὴν ψυχὴν μου συγκινεῖ.
 Ὅνειρον ἔαν δὲν ἦσο, γέννημα τῆς φαντασίας,
 Ἦθελ' ἢ Ἐδὲμ τὴν γῆν μας καὶ τὸν βίον μας φθονεῖ.

Ἄν ὑπῆρχες, καὶ τοῦ κόσμου βασιλὶς ἂν ἦσο μόνη,
 Εὐτυχία, τοὺς ἀνθρώπους ἤθελες ἀποθεῶναι.

Ἀθῆναι, Φεβρουάριος, 1876.

ΦΩΤ. Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΔΟΥ.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ

ΔΙΣΤΙΧΑ.

(Ἀθῆναι).

Κονταχιανή μου λειμονιά καὶ ποῦ νά σέ φυτέψω;
 Νά σέ φυτέψω στὸ βουνό, φοβοῦμ' ἀπὸ τοὺς κλέφταις,
 Νά σέ φυτέψω στὸ ἴγαλό, φοβοῦμ' ἀπὸ τοὺς ναύταις,
 Ἄς σέ φυτέψω στὴν καρδιά, ἴσως καὶ σέ κερδέψω.

Ἄσπρο μου τρανταφυλλάκι, γιασεμάκι μου λεπτό,
 Βρῦσι μου καμαρωμένη με τ' ἀθάνατο νερό.

Ἐχεις ἄμματα μενεξέδες, μάγουλα τρανταφυλλιαῖς,
 Σὰν ἀνοίξουν κ' οἱ γοντζέδες σαῖτεύουν τῆς καρδιαῖς.

Μερτζάν' εἶναι τὰ χεῖλη σου, κρυστάλ' εἶν' ὁ λαιμός σου
 Καὶ διαμαντένια ἢ ἔληγὰ πούχεις στὸ μάγουλό σου.

Κονταχιανή μου λειμονιά, δάφνη μου φουντωμένη,
 Ἦ νηότη μου στὰ χέρια σου εἶναι παραδομένη.

Τὰ ἄμματα σου τὰ γαλανὰ πῶς λιανοφυχαλίζουν
 Καὶ μέσα στὸν ψυχαλισμὸ καράβια ἀρμενίζου.

Ὅλα τὰ ἄμματα ἄμματα ἔναι, μάναί κατά τοὺς τόπους,
 Εἶναι καὶ ἄμματα γαλανὰ ποῦ σφάζουν τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ μάνα ποῦ σ' ἐγένεαι χρυσῆ ἔταν ἡ κοιλιὰ τῆς,
Μαργαριτάρι ἔτρωγε ἔς ὅλη τὴν ἔγκαστρειά τῆς.

Κοιμᾶται τὸ πουλάκι μου καὶ πῶς νὰ τὸ ἔξυπνήσω,
Νὰ πάρω διαμαντόπετραις νὰ τὸ πετροβολήσω.

Ξύπνα κι' ἀγρύπνα, ἄμματα μου, καὶ μὴ παρακοιμᾶσαι,
Γιατὶ κι' ὁ ὕπνος ὁ πολὺς μαραίνει καὶ χλωμιάζει.

Ὅλα τ' ἀηδόνια τῆς αὐγῆς καὶ τὰ πουλιὰ τῆς βρύσης,
Ὅλα γιὰ σένα κηλαϊδοῦν, ἄμματα μου, νὰ ξυπνήσης.

Σήκω, κυρά μου, κι' ἀνοιξε τὸ χρυσταλλένιο τζάμι,
Κ' ἔχω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ καὶ ἔξανακλείς' τὸ πάλι.

Ἄστρο τῆς αὐγῆς,
Γιατὶ ἀργεῖς νὰ βγῆς;

Ἐνα πουλί, ποῦναι πουλί, νὰ παντρευθῆ γυρεύει,
Τὴν λεβεντιὰ παράτησε καὶ τὴ σκλαβιά γυρεύει.

Ἀπάντρευτος σὰν παντρευτῆ δὲν πρέπει νὰ χορεύη,
Μόν' μὲ σακὶ στοὺς ὦμους του κριθάρι νὰ γυρεύη.

Πρῶτ' ἀστεράκι τ' οὐρανοῦ γυρίζει σὰν ἀλῶνι,
Κι' ὅποιος μικρὸς παντρεύεται τὴ νηότη τῆ σκλαβόνει.

Κάλλια ἐλεύθερο πουλί,
Παρὰ πουλάκι στὸ κλουβί.

Τοῦτο τὸν μῆνα χαίρονται ἡ ἀρραβωνιασμέναις,
Π' ἀνοίγουν τὰ τραντάφυλλα μαζὺ μὲ τοὺς γοντζέδες.

Ἐνας ζουγρὸς βασιλικὸς,
Ψιλόφυλλος καὶ φουντωτὸς,
Κρίμα νὰ μὴ ποτίζεται,
Νὰ μὴ κορφολογίζεται.

Καλὰ ἔκανα κι' ἀγάπησα γραμματισμένα χεῖλι
Καὶ δάχτυλα μασουρωτὰ ποῦ σέρνουν τὸ κοντύλι.

Ὅντας σὲ βλέπω κ' ἔρχεσαι σὰν τὴ μηλιὰ φουντόνω,
Βάζω τ' ἀηδόνια καὶ λαλοῦν κ' ἐγὼ σὲ καμαρόνω.

Ὅντας σὲ βλέπω κ' ἔρχεσαι κι' ἀντιπατῆς τὴν σκάλα,
Βάζω τ' ἀηδόνια καὶ λαλοῦν ὅλα μὲ τὴν ἀράδα.

Γιὰ ἰδὲς ὠραία τράπεζα ποῦ ἡύραμε στρωμένη,
Μὲ τίμια προσώπατα εἶναι τριγυρισμένη.

Καλῶς ἦρθαν τὰ σύννεφα μέσα στὴ γειτονιά μου
Καὶ ἔφεραν τοὺς φίλους μου μέσα στὴν ἀγκαλιά μου.

Καλῶς ὁποῦ τὴν ἡύραμε τὴν τράπεζα στρωμένη,
Κ' ἐκεῖνοι ποῦ τὴν ἔστρωσαν ἄξιοι καὶ τιμημένοι.

Εὐμορφα ποῦν' τὰ δυὸ δεντρά ποῦναι κοντὰ στὴ βρύσι,
Τῶνα τὸ λένε γιασεμί καὶ τᾶλλο κυπαρίσσι (*).

Ἄπ' τὸ δεξί μου τὸ πλευρὸ κι' ἀπ' τὸ δεξί μου χέρι
Βαστῶ τοῦ μόσχου τὸ κλαδί καὶ τὸ δικό μου ταῖρι.

Ἄσπρο σταφύλι ραζακὶ καὶ κόκκινο κεράσι,
Τ' ἀντρόγυνο, ποῦ θὰ γενῆ, νὰ ζήση, νὰ γεράση.

Τί ὠραῖα ποῦ τραγούδησε αὐτὸ τὸ παλληκάρι,
Νὰ τὸ χαρῆ ἡ μανοῦλά του ποῦ τῶχει ἓνα κλωνάρι.

Εὐχαριστῶ σε, ἀδελφέ, γιὰ τὴν καλὴ σου γνώμη,
Παρακαλῶ σε, ἄμματα μου, τραγούδησέ μ' ἀκόμη.

Τί ὠραῖα ποῦ τραγούδησες, ἀηδόνη καὶ παγόνη,
Παρακαλῶ σε, ἄμματα μου, τραγούδησέ μ' ἀκόμη.

(*) Πρὸς νεονύμφους.

Τὸ στόμα τοῦ τραγούδησε θὰ τὸ βαροχρυσώσω,
Καὶ κρίνο ἀπ' τὸν παράδεισο θὰ κόψω νὰ τοῦ δώσω.

Λεβέντης εἶσαι, ἄμματα μου, λεβέντικα χορεύεις,
Λεβέντικα πατεῖς τῆ γῆ καὶ κορνιαχτὸ δὲν πέρνεις.

Ἄντῆστε νὰ πηγαίνουμε πρωτὰ μᾶς βαρεθοῦνε,
Τῆς γειτονιάς ἢ εὐμορφαις θέλουν νὰ κοιμηθοῦνε.

Ὁ ἔδρωσ τοῦ προσώπου σου μοῦ φτάνει νὰ ζυμώσω
Κ' ἢ ῥοδοκοκκινάδα σου τὸν φούρνο νὰ φουγτώσω.

Τῆς μάνας σου δυὸ κουμπουργιαῖς, τοῦ κύρι σου δυὸ βόλια,
Ποῦ πῆγαν καὶ σὲ δώσανε ἔς αὐτὸν τὸν μπονοβόλια.

Βασιλικὸς, κι' ἂν μαραθῆ, τὴν μυρουδιά τὴν ἔχει,
Κ' ἢ ἀγάπη μου, κι' ἂν παντρευτῆ, τὴν ἔννοια μου τὴν ἔχει.

Βασιλικὸς ἔς τὰ κάτεργα καὶ ἄδύσμος ἔς τὰ καράβια,
Νὰ ἦναι ἄγεια ἔς τῆς κοπελιάς καὶ ἄγεια ἔς τὰ παλληκάργια.

Νὰ χαμιλῶναν τὰ βουνὰ νὰ ἔβλεπα τὴν Ἀθήνα,
Νὰ ἔβλεπα τὸ πουλάκι μου, τὴν πάπια καὶ τὴν χήνα.

Ἐχτίκιασα, πουλάκι μου, καὶ περπατῶ καὶ βῆχω,
Κ' ἐσύρθηκα κι' ἀκούμπησα ἔς τὸν ἐδικόν σου τοῖχο.

Ἄμματα καὶ φρύδια ἔβλεπα κ' ἐπίστευσα ὁ καυμένος,
Κι' ἀπὸ καρδιά δὲν ἤξευρα καὶ βγήκα γελασμένος.

Πουλάκι μου ποῦ μ' ἔτρεφες μὲ τὸν κηλαοιδισμό σου,
Πῶς τώρα μ' ἀπαράτησες καὶ πάεις μοναχό σου.

Ἦλιε μου, τί σοῦ ἔκανα καὶ πᾶς νὰ βασιλέψης
Καὶ μ' ἄφησες ἔς τὰ σκοτεινὰ καὶ πᾶς ἀλλοῦ νὰ φέξης.

Κ. ΖΗΣΙΟΥ,
Συλλέκτης.

ΒΙΒΛΙΑ ΝΕΟΦΑΝΗ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΦΥΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

(μετὰ πολλῶν ξυλογραφημάτων)

ΥΠΟ

Α. Α. ΚΑΝΤΑΚΙΔΟΥ ΚΑΙ Π. ΚΟΝΔΥΛΗ

τελειοφοίτων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Ἐπιμέλεια

Δ. Κ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΤΙΜΑΤΑΙ

Διὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις	δρ. νέας	12
Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις	»	» 14
Διὰ τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ	»	» 20

Ο ΕΝΤΟΜΟΘΗΡΑΣ

ΗΤΟΙ

ΠΕΡΙ ΕΝΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΗΡΑΣ ΑΥΤΩΝ

ΥΠΟ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΚΟΝΔΥΛΗ

Τελειοφοίτου τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Τιμᾶται δραχμῆς.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Εἰς τὴν Ἀγγελίαν καὶ εἰς τὰς εἰδοποιήσεις εἶχε προλεχθῆ ὅτι αἱ συνδρομαὶ πληρόνεται ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ Β. φυλλαδίου. Δυστυχῶς ὅμως μέγ τοῦδε πολλοὶ τῶν συνδρομητῶν εἰσέτι δὲν ἀπέτιταν τὴν συνδρομὴν αὐτῶν ἐν καταγινόμεθα εἰς τύπωσιν ἤδη τοῦ Γ. φυλλαδίου. Παρακαλοῦνται ὁθεν οἱ κ. συνδρομηταὶ νὰ ἐξοφλῶσι τὰς παρουσιαζομένας ἐξοφλητικὰς ἀποδείξεις, πρὸ ἐλάφρυνσιν τῶν δαπανῶν εἰς ἃς ὑποκύπτει τὸ Περιοδικόν.

Ὁ Α. τόμος εὑρίσχεται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐν τῷ βιβλιοπωλεῖῳ τοῦ κ. Νάκη καὶ ἐν τῷ τυπογραφείῳ «Μέντορος» πωλούμενον ἀντὶ δρ. 12

Ὁ ταμίαις ἸΩ. ΠΑΝΟΣ.

Αἱ ἀφορώσαι τὸ περιοδικὸν ἐπιστολαὶ ἀπευθύνονται πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς ἐπιτροπῆς κ. Ἄντ. Α. Καρτακίδην.

Αἱ πληρωμαὶ γίνονται πρὸς τὸν ταμίαν τῆς ἐπιτροπῆς κ. Ι. Πάνον.

Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δὲ ἢ τῇ ἀλλοδαπῇ πρὸς τοὺς κκ. ἀνταποκριτὰς ἀντὶ ἀποδείξεων ὑπὸ τοῦ ταμίου ὑπογεγραμμένης.

Αἱ ἐπιστολαὶ πρέπει νὰ ὄσιν ἀπηλλαγμέναι ταχυδρομικῶν τελῶν.

Πᾶσα αἴτησις οἰουδήποτε περὶ ἐγγραφῆς αὐτοῦ ὡς συνδρομητοῦ δεόν νὰ συνοδεύηται μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς.

Ἐπιστολαὶ περιέχουσαι χρήματα πρέπει ν' ἀποστέλλωνται ἐπὶ συστάσει.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ	Ν. Δρ.	12
» ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ	» »	14
» ΑΛΛΟΔΑΠΗ	Φρ	18

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΕΓΓΡΑΦΟΝΤΑΙ.

Ἐν Ἀθήναις εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ περιοδικοῦ κείμενον ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Σουλῶ, παρὰ τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, καὶ εἰς τὸ τυπογραφεῖον «Ὁ Μέντωρ» ὁδὸς Μενάνδρου ἀριθ. 3.

Ἐν Ἀργεῖῳ παρὰ τῷ κ. Ἀριστ. Γούναρη ἱατρῷ.	Ἐν Ὑδρᾷ παρὰ τῷ κ. Ἱεροθέῳ Κωστοπούλῳ
» Αἰγίῳ παρὰ τῷ κ. Κωνστ. Ζησίῳ.	» Κεφαλληνίᾳ Ν. Λομβέρδῳ
» Ἀμισῷ (Samsun) παρὰ τῇ φιλοπροσόδῳ λέσχῃ ἢ Ἀμισῷ.	» Παρισίοις παρὰ τῷ κ. Σπ. Γ. Κλάδῳ (Boulevard St. Cernain 46).
» Βουκουρεστίῳ παρὰ τῷ κ. Ἄρ. Κοντομυγάλῳ.	» Σμύρνῃ παρὰ τῷ κ. Δ. Σαβελλῆ.
» Γαλαξιδεῖῳ παρὰ τῷ κ. Ν. Λούκερῳ.	» Ταϊγανίῳ παρὰ τῷ κ. Μιχ. Γιανναρακάκῳ
» Ζακύνθῳ παρὰ τῷ κ. Δ. Καλλινίκῳ.	» Τεργέστη παρὰ τῷ ἀξίῳτ. Συντάκτῃ τῆ «Κλειῦς».
» Κωνσταντινουπόλει παρὰ τοῖς κκ. Ι. Γεωργαντοπούλῳ καὶ Διμ. Νονόντῃ.	» Φιλιππουπόλει παρὰ τῷ κ. Βλ. Γ. Σκορδέλῃ.
» Μεσολογγίῳ παρὰ τῷ κ. Χ. Κεψάλλῃ.	» Χαλκίδι παρὰ τῷ ἀξίῳτ. Συντάκτῃ τοῦ «Εὐρίπου».